

NAPILÓ

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

XXXIII. ÉVFOLYAM
39. SZÁM
ÁRA: 1,20 FORINT
1976. II. 15.
VASÁRNAP

Mai számunkban:

Jobban ellátni a lakosságot
3. oldal
A második- és mellékfoglalkozások új szabályai
4. oldal
Vendégünk volt Gál Sándor, csehszlovákiai magyar író
5. oldal
Hibás árúk — Ha nem csavar az ember — Művészi értékek a Köztetetőben — Családi kör — Kispajtás — Karikás — Keresztretjévény
9-16. oldal

Elutazott megyénkbeli Kállai Gyula

Kállai Gyula, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke szombaton elutazott Hajdú-Biharból. A vendég csütörtökön érkezett Debrecenbe, ahol fogadta Sikula György, az MSZMP Hajdú-Bihar megyei Bizottságának első titkára. Pénteken többek között a Hajdúsági Bőrgyárban nagygyűlést tartott a dolgozókkal, szombaton pedig Berettyóújfaluba látogatott el.

Berettyóújfaluban a járási hivatal elnöke dr. Boros Imre tájékoztatta a terület életéről, terveiről, majd az Arany János Gimnáziumba látogatott el Kállai Gyula, ahol a tantestület tagjaival beszélgetett. A község új létesítményeinek megtekintése után a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke elutazott megyénkbeli.

A doktori cím további munkára serkent

45 új doktort avattak a Kossuth Lajos Tudományegyetemen

A Kossuth Lajos Tudományegyetem Tanácsa szombaton, február 14-én délelőtt nyilvános doktoravató tanácsulást tartott az egyetem aulájában. A Himnusz elhangzása után dr. Gergely Artúr tudomány- és rektorhelyettes köszöntötte a megjelenteket, majd ismertette, hogy a *bölcsészettudományi karról* Aczél Géza, Bán Péter Valér, Bojtos Attiláné Jenei Ilona, Borbély Sándor, Bugán Antal, Deme Zoltán, Fügedi Márta, Gyarmati Kálmán, Halász László Ferenc, Kálnási Árpád, Komáromy Sándor, Kozma László Sándor, Kövér György, Krausz Tamás, dr. Lieli Pálné Ben-

csik Zsófia, Nagy István, Nádas Tibor Alfonz, Nemcsik Pál Lőrinc, Novák László Ferenc, Nyári Katalin, Salga Attila, Simon Józsefné Szilas Gabriella Irén, Solymosi András István, Székely Szabolcs László, Szóke Domonkos Jánosné Siller Éva, a *természettudományi karról* Al-Jabori Shakhir Mahmud, Al-Mundheri Mohammed Hasan Hameed, Bánky Tamás Istvánné Előd Erzsébet, Bibok György Sándor, Glevitzky Béla, Hajnal Béla, Kárász Imre, Kis Miklós, Kiss Tamás, Kovács Pál András, Lakatos Gyula, Lóki József Sándor, Magyarai László, Nagy Géza Csaba, Nagy

Zsuzsanna, Nemes Lajos, Pádár István, Pethő Attila Tamás, Rapcsák Marianna, Terdik György kérte doktorrá avatását. A jelöltek kérelmének előterjesztése után dr. Soós Pál, a bölcsészettudományi kar tudományos dékánhelyettese és dr. Daróczy Zoltán, a természet-tudományi kar dékánja jelentette, hogy a jelöltek sikeresen eleget tettek a követelményeknek. Ezután a jelöltek esküt tettek, majd az egyetemi tanács doktorrá fogadta őket.

Az új doktorokat dr. Gergely Artúr köszöntötte. „Önök egy olyan korban érték el első tudományos eredményüket, amelyre a szocialista gondolat egyre általánosabbá válása, a szocialista társadalmi rendszer erősödése és előtérzése, valamint a nemzetközi feszültség csökkenése a jellemző. Az igazságosabb társadalmi berendezkedésért folytatott küzdelem nélkülözhetetlen összetevője mindenekelőtt a társadalomtudományok úttutatója, de egyben a természet-tudományok által elért eredmények is.” Gergely Artúr a továbbiakban államunk tudománypolitikájáról beszélt, majd így folytatta: „A doktori cím, amellyel egyetemünk most felruházta Önöket, egyben további bűvárokodásra is serkent. A tudományos életpályán nem lehet tere a kispolgári elzárkózottságnak és a nyugaton ma oly divatos elidegenedésnek. Az egyén szellemének ragyogása csak a kisebb-nagyobb közösségek reagálásában juthat érvényre, bennük tükröződhet.”

A doktoravató tanácsülés az Internacionálé hangjaival ért véget.

A felavatott új doktorok

Megkezdődnek a Hazafias Népfront választási gyűlései

A helyi és a területi népfrent testületeket 1976 február 15. és június 30. között, három ütemben választják újjá — közöttük korábban a Napló hasábjain. Hajdú-Biharban hétfőn kezdődik ez az eseménysorozat.

Ebből az alkalomból falugyűléseken és körzeti népfrentgyűléseken számolnak be a népfrentbizottságok az elmúlt négy évi tevékenységükről. A falugyűléseken általában a tanácsok képviselői a következő ötéves terv feladatairól is tájékoztatják a lakosságot.

A falu és a körzeti népfrentgyűlések időpontja hétfőn és kedden a következő:

Február 16., hétfő, 18 óra — Hajdúhadház, művelődési ház;

Téglás, filmszínház; Hajdúbagos, művelődési ház; Ártánd, tanácsháza; Komádi, tanácsháza; Körömsd-puszta, tsz-kultúrház; Dobai puszt, iskola; Debrecen-Csapókerék I., Jánosi utcai párház; Debrecen Nyulás, nyulási párház; Debrecen Nagymacs, művelődési ház; Debrecen Vargakert, Széchenyi utca 63; Debrecen Szabadság-telep II., Szabadság-telepi párház.

Február 17., kedd, 18 óra — Hajdúsámson, művelődési ház; Hajdúhadház Bocskai kert, iskola; Magyarhomorog, tsz-kultúrház; Körösszakál, párház; Körösszeg-apáti, párház; Mezősas, párház; Mezőpeterd, tsz-kultúrház; Debrecen belváros III/1., Tóth Árpád Gimnázium.

ZÁRSZÁMADÁSI KÖZGYŰLÉSEK A MEGYÉBEN

Nádudvari Vörös Csillag Tsz:

Több mint egymilliárdos vagyon

Szombaton tartotta zárszámadási közgyűlést az ország legnagyobb közös gazdaságának, a nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezetének a tagsága.

Szabó István elnök adott tájékoztatást a vezetőség nevében az 1975-ben végzett munkáról és eredményekről. Kiemelte, hogy tavaly is a két fő ágazat: a növénytermesztés és az állattenyésztés fejlődött a legdinamikusabban, árbevételük a megelőző évhez viszonyítva 37 százalékkal emelkedett. A legfontosabb növények termésátlagai: búzából 42, kukoricából 82,7, cukorrépából 637 mázsás termést takarítottak be hektáronként. Gazdaságukban az elmúlt évben 2 milliónál több napospulykát keltettek ki s ezeknek zömét a környékbeli termelőszövetkezetekben felépült korszerű telepeken nevelték fel. Hatmilliót meghaladta a kikelt naposcsibe.

A termelőszövetkezet az elmúlt esztendőben Nádudvaron, Tetétlenen, Püspökladányban és Debrecenben nyolc hús-, csemege- és zöldségboltot üzemeltetett.

Mint a negyed század alatt mindig — most is a legfontosabb feladata volt a vezetőségnek a közös erőssége, fejlesztése, gyarapítása. Emellett jutott gond, figyelem a háztájiira is. A nagyüzem szerves részének tekintették és tekintik, ami a termelésben is megmutatkozik. Az elmúlt

esztendőben a Vörös Csillag Tsz tagjai háztáji gazdaságából csaknem 14 000 kövér sertést és majdnem 800 hízott szarvasmarhát értékesítettek.

Püspökladányi Zöldmező Tsz:

25 százalékkal nőtt a termelési érték

Két község, Püspökladány és Szerep határában dolgozik a püspökladányi Zöldmező Termelőszövetkezet tagsága. Az elmúlt esztendő munkát és eredményeket szombaton a két községben megtartott zárszámadási közgyűlésen vették számba.

Rácz József, a termelőszövetkezet elnöke ismertette a vezetőség beszámolóját. Kiemelte többek között, hogy a szövetkezet tagsága a tervben kitűzött célokat teljesítette, illetve túlteljesítette. Az elmúlt esztendőben a Zöldmező Tsz termelési értéke 164 millió forint volt s ez 25 százalékkal magasabb a tervezettnél, az árbevétel pedig 10 százalékkal haladta meg az előirányzatot, a bruttó jövedelem 6, a nyereség pedig 14 százalékkal magasabb, mint amit a múlt év elején a tervben rögzítettek.

Hajdúszoboszlói Bocskai Halászati Tsz:

Biztonságos gazdálkodás

Megyénk szövetkezetei között sajtós helyet foglal el a hajdúszoboszlói Bocskai Halászati Termelőszövetkezet. Eredményei, fejlődése mégis rokonítható más, jól működő közös gazdaságával. A halászati

bruttó jövedelem felosztása is tükrözi a távlatokat is figyelembevéve, tervszerű fejlesztést. A bruttó jövedelemnek 47 százalékát adták tagi jövedelemre, 53 százalékát pedig felhalmozásra, fejlesztésre fordították. A mostani zárszámadásokról a Vörös Csillag Termelőszövetkezet vagyonát meghaladta az egymilliárd forintot.

lió forint volt a szövetkezet halmozatlan termelési értéke, most pedig meghaladja az 52 millió forintot. Néhány év alatt a gazdasági bruttó jövedelme 3 millió forinttal gyarapodott, a biztonági alap pedig kilencszeresére nőtt. A szövetkezet nem terheli beruházási hittel, a tagok jövedelme pedig 15 százalékkal nőtt 1971-hez képest.

A számok mögött természetesen sok-sok munka rejlik. A közös gazdaságban nyolc szocialista, illetve a címért küzdő brigád tevékenykedik, s hogy eredményesen, azt igazolja a munka termelékenységének növekedése (1974-hez képest 10 százalékkal javult).

lió forint volt a szövetkezet halmozatlan termelési értéke, most pedig meghaladja az 52 millió forintot. Néhány év alatt a gazdasági bruttó jövedelme 3 millió forinttal gyarapodott, a biztonági alap pedig kilencszeresére nőtt. A szövetkezet nem terheli beruházási hittel, a tagok jövedelme pedig 15 százalékkal nőtt 1971-hez képest.

A számok mögött természetesen sok-sok munka rejlik. A közös gazdaságban nyolc szocialista, illetve a címért küzdő brigád tevékenykedik, s hogy eredményesen, azt igazolja a munka termelékenységének növekedése (1974-hez képest 10 százalékkal javult).

lió forint volt a szövetkezet halmozatlan termelési értéke, most pedig meghaladja az 52 millió forintot. Néhány év alatt a gazdasági bruttó jövedelme 3 millió forinttal gyarapodott, a biztonági alap pedig kilencszeresére nőtt. A szövetkezet nem terheli beruházási hittel, a tagok jövedelme pedig 15 százalékkal nőtt 1971-hez képest.

A számok mögött természetesen sok-sok munka rejlik. A közös gazdaságban nyolc szocialista, illetve a címért küzdő brigád tevékenykedik, s hogy eredményesen, azt igazolja a munka termelékenységének növekedése (1974-hez képest 10 százalékkal javult).

1971-ben nem egészen 36 mil-

Debreceni Kossuth Tsz:

Nincs megtorpanás

Egyesülés utáni első zárszámadást tartotta tegnap, szombaton a debreceni Kossuth Tsz tagsága, amelyen részt vett Borbély Miklós, a Debrecen városi Tanács elnökhelyettese, valamint több mezőgazdasági szövetkezet, illetve társvállalat képviselője. A vezetőség beszámolóját Gonda Lajos tsz-elnök ismertette. Előjáróban a negyedik ötéves terv gazdasági célkitűzéseinek teljesítését értékelte. Megállapította, hogy a tervet — annak ellenére, hogy feszített volt — a szövetkezet teljesítette, illetve egyes ágazatokban túlteljesítette.

— Az ötödik ötéves terv számait ismerve megállapíthatjuk, hogy még nagyobb feladatok állnak előttünk. A termelési szintet 21-22 százalékkal kell emelni öt év alatt, növelnünk kell a biztonságos termelés alapjait is — mondta a szövetkezet elnöke.

A továbbiakban a két gazdaság egyesülésének következményeiről szólt, elmondva a nehézségeket is,

amelyek megvoltak az elmúlt évben. Ennek ellenére az egyesült szövetkezet ugyanazt a gazdasági szintet elérte és tartani tudta, mint amekkora a korábbi években volt a két szövetkezetben. 1975-ben a tagok részvételére sem maradt el a tervezettől. A közös munka eredménye, hogy az elmúlt évben a tervezett 7 millió forintos nyereséggel szemben több mint 9,5 millió forintot értek el.

A nehézségekkel tarkított esztendőben tehát a debreceni Kossuth Tsz tagjai jól helytálltak. Köztük is a szocialista brigádokat illeti a dicséret. Ma négy ilyen brigád dolgozik a tsz-ben, s mindannyian eleget tettek vállalásaiknak. Köztük is a legjobb eredményt a Radnóti brigád érte el.

Szólt az elnök a tagok szociális helyzetéről, a lehetőségek további bővítéséről, annak fontosságáról.

(Folytatás a 2. oldalon)

Kádár János, az MSZMP KB első titkára Lázár György miniszterelnök társaságában fogadta Borisz Petrovics Ivanov vezéreredest és F. F. Kivda altábornagyot, a Magyarországon ideiglenesen állomásozó déli hadseregszerepítő távozó és új parancsnokát. A találkozón részt vett Czinege Lajos honvédelmi miniszter is

Pedro Pires, a Zöld-foki Köztársaság miniszterelnöke hétfőn reggel kíséretével együtt elutazott Budapestről. A képen: a magas rangú vendéget Lázár György, a Minisztertanács elnöke búcsúztatta a Ferihegyi repülőtéren.

EGY HÉT A VILÁGPOLITIKÁBAN

A különös „repülőszereplések” hetét írtuk Kolombiától Japánig, Olaszországtól Hollandiáig. A Lockheed-járvány — a nagy amerikai monopóliumhoz fűződő vesztegetési botrány — bőven szedi áldozatait, miniszterek, képviselők, tábornokok, Hollandiában a királynő férje keveredtek alapos gyanúba, s buktak a vállalat vezetői is. Így, önmagában sem érdektelen az ügy, de könnyen lehetséges, hogy csak most indul az igazi lavina...

A Lockheed repülőgyár ugyanis nem akármilyen cég, hanem az amerikai katonai-ipari komplexum egyik vezető vállalkozása. Telephelyei jórészt Kaliforniában vannak, ahonnan most Reagan, a republikánus szélsőséges szószólója indult harcra a Fehér Házért — nyílt, enyhülésellenes programmal. A leleplezések nyomán, hacsak nem kezdődik meg a nagy eltussolás, politikai számlák is napvilágra kerülhetnek, s erre különösen jó alkalmat nyújt az elnökválasztási kampány kezdete. (A Lockheed-ügy adalék arra vonatkozólag is, hogy az Egyesült Államokban miért ágnak egyesek olyan hevesen minden katonai enyhüléssel szemben, s miért fogadták el Washingtonban — néhány hónappal helsinki után — rekord katonai költségvetést, 110 milliárd dollár értékben!) De lehetnek újabb nemzetközi vonatkozások is: további bizonyítékok arról, miként próbálja az Egyesült Államok rávenni szövetségeseit amerikai hadfelszerelés vásárlására. S nemcsak a Lockheed-ról szól a nóta: néhány hete a General Dynamics került hasonló helyzetbe négy NATO-ország repülőgép-rendeléseinek kapcsán.

Az amerikai fővárosban folytatódik az angolai vita is, de annak mindinkább felelősségáthárító jellege van: a külügyminisztérium és a kongresszus egymást vádolják a kudarcért. Közben a népi erők egy hét alatt két fődadiszállást is elfoglaltak: az ellenkormány székhelyét Huambót, valamint az UNITA-szervezet katonai központját Silva Portót. Az Angolát kelet-nyugati irányban átszelő, gazdaságilag és stratégiailag rendkívül fontos vasútvonal már csaknem egészében a felszabadító hadsereg kezében van. Ez azért is lényeges, mert a vasút jelenti Zaire és Zambia ásványi kincseinek szállítási lehetőségeit a tengerparti kikötőkhöz. Az Afrikai Egység-szervezet negyvenhat tagállama közül már huszonkilencen ismerték el az MPLA vezette kormányt, a héten megtörtént Uganda döntése. (Amin tábornok, az ország államfője egyúttal az AESZ soros elnöke is.) Mivel az egységsszervezetbe való felvételhez elég az egyszerű többség, Angola már részt vehet a következő tanácskozáson.

Afrika azonban a lagosi jelentések miatt is figyelni kellett a héten: puccskísérelt történt Nigériában.

A nigériai vezetésben az elmúlt hetek során voltak bizonyos belső nézeteltérések, de ezek pozitív eredménnyel zárultak: az ország nemcsak elismerte a népi Angolát, de százmilliós dolláros segítséget ajánlott fel,

s rendkívül tevékenyen vett részt a diplomáciai ütközetekben. Az afrikai csúcserkeztelen, Addisz Abebában a nigériai javaslat mögé sorakoztak fel az Angolát támogató országok. A nigériai kormánypolitika folytatódása tehát pozitív hatással bírta magára az országra és egész Afrikára.

Dél-Vietnamban népszámlálás kezdődött, s ez nemcsak demográfiai, hanem politikai vonatkozású. A népesség számbavétele ugyanis az április 25-én sorra kerülő, ösztönös választások előkészítését is szolgálja. Hanoi-ban laoszi párt- és kormányküldöttség tárgyal: ez volt az első magas szintű találkozó az indokínai győzelem óta. Ha már Ázsiában időzünk: a szakértők a héten szorgalmasan forgatták a „ki kicsoda?” kiadványok idevonatkozó lapjait. Általános meglepetést keltett, hogy az elhunyt Csou En-laj örökébe nem Teng Hsziao-ping, hanem a viszonylag kevésbé ismert Hua Kuo-feng lépett, ügyvezető kormányfőként. Közben a kínai fővárosban kiújult a Tacebaók (nagybetűs falragaszok) csatája s a központi lapok a „kapitalista úton járó személyekről” cikkeznek — egyelőre nevek említése nélkül. Mindez csatlalatlant jele annak, hogy Kínában folytatódik a hatalmi harc, s egyelőre egy tényező biztos: a bizonytalanság.

Európában továbbra is a „déli szárny” a legmozgalmasabb. Olaszországban, nem kis nehézségek árán, megszületett a kisebbségi kereszténydemokrata kormány. Ha lehet, még törekényebb kabinet született annál, mint amely megbukott. Megintcsak kitérő lépéssel próbálkoztak s ez az ideiglenesség mindaddig megmarad, amíg nem tisztázódik a baloldal alapvető erejének, az Olasz Kommunista Pártnak helyzete a kormányzásban. Portugáliában nem írhatták alá a pártok és a fegyveres erők új megállapodását, mert a jobboldali demokratikus néppárt az utolsó pillanatban visszakozott. Úgy tűnik, hogy a reakció még a tervezett választások előtt frontátörést kíván elérni: erre utaltak a héten a néppártól is jobbra álló szervezetek gyűlései s a kiskereskedők sztrájkjai. (A hír nem kellemes párhuzamra emlékeztetett: annak idején Chilében is kereskedő- és tulajdonosi „sztrájkok” zajlottak.) Spanyolországban tömegtüntetések jelzik a nyugtalanságot, a kormány már nem tud a régi módon cselekedni, de még nem tudta elszánni magát az igazi változásra.

A nemzetközi diplomáciában hazánk is folytatja erőfeszítéseit a békés egymás mellett élés érdekében. Budapestén tárgyal az egyik legfiatalabb ország, a portugál gyarmati sorból nemrég szabadult Zöld-foki Köztársaság miniszterelnöke s külügyminiszterünk alighogy hazatért négy ázsiai országban tett látogatásáról. Bicsoszt, a görög diplomácia vezetőjét üdvözölhette fővárosunkban, a helsinki utáni kedvező kapcsolatok újabb megnyilvánulásaként.

Réti Ervin

A magyar—görög külügyminiszeri tárgyalásokon, baloldalt a magyar küldöttség

Abdel Halim Khaddam külügyminiszter vezetésével szombaton szíriai delegáció érkezett Bejrútba.

Makariosz ciprusi államfő elnökletével együttes ülést tartott a szigetország nemzeti tanácsa és minisztertanácsa. Az ülésről kiadott közlemény szerint a tanácskozás részvevői kialakították a ciprusi görög fél álláspontját a két közösség között Bécsben február 17-én megkezdődő tárgyalásokra. A bécsi Ciprus-konferencián Kurt Waldheim ENSZ-főtítkár is részt vesz.

Szombaton a DIVSZ budapesti székházában kétnapos nemzetközi tanácskozás kezdődött a VIT-mozgalmat támogató nemzetközi és regionális ifjúsági és diákszervezetek részvételével.

• RÖVIDEN • RÖVIDEN • RÖVIDEN •

Apró Antal, az országgyűlés elnöke táviratban üdvözölte Veikko Hellet, a finn parlament elnökévé történt megválasztása alkalmából.

Hárs László, hazánk ghánai nagykövete átadta megbízólevelét Ignatus Kutu Acheampong ghánai államfőnek.

Fülöp-szigeteken tett négy napos hivatalos látogatásának befejeztével Kurt Waldheim ENSZ-főtítkár szombaton Bangkokba érkezett. A főtítkár rövid thaiföldi tartózkodás után folytatja útját Bécsbe, ahol kedden kezdődnek a ciprusi közösségek képviselőinek tárgyalásai.

Pénteken elutazott hazánkából Dimitri Bicosz, görög külügyminiszter. Képünk: Puja Frigyes búcsúzik vendégétől. (MTI fotó — Szébellédy Géza felvétele — KS)

Földalatti nukleáris kísérleti robbantást hajtottak végre szombaton reggel az egyesült államokbeli nevadai sivatagban. A nukleáris robbanás ereje mintegy 10—25-szöröse volt a második világháború alatt Japánra ledobott atombombáknak.

A szovjet televízió pénteken este interjút sugárzott Óvári Miklóssal, az MSZMP KB Politikai Bizottságának tagjával, a KB titkárával. Óvári Miklós ideológiai kérdésekről és a helsinki tanácskozás utáni európai helyzetről nyilatkozott.

Gromiko levele Waldheimhez a közel-keleti rendezésről

Jakov Malik, a Szovjetunió általános ENSZ-képviselője pénteken továbbította Andrej Gromiko szovjet külügyminiszternek Kurt Waldheimhez, az ENSZ főtítkárához intézett levelét.

„Figyelmesen tanulmányoztuk azt a felhívást, amelyet Ön intézett a Közel-Kelettel foglalkozó genfi békekonferencia társelnökeihez annak a vitának kapcsán, amely a Biztonsági Tanácsban folyt a közel-keleti kérdéssel. Moszkvában méltányolják az Ön kezdeményezését és osztják a béke ügyére nézve veszélyes közel-keleti feszültség fennmaradása miatti aggodalmát. Teljesen nyilvánvaló, hogy az arab területek Izrael általi folytatódó megszállása, a palesztinai arab nép törvényes jogainak semmibe vévése magában rejti egy újabb katonai robbanás veszélyét, amelynek következményei komoly kihatással lehetnek az egész nemzetközi helyzetre. Egy ilyen irányvonal csupán azok érdekeinek fe-

lelhet meg, akik saját önző céljaikra akarják felhasználni a közel-keleti válság rendezetlen voltát és a tartós béke hiányát ebben a térségben — hangzik a levél. — Feltehetően aggodalmat kelt az a körülmény, hogy Izrael és azok, akik támogatják, továbbra is holtponton akarják tartani a közel-keleti rendezést egész ügyét. Erre vali a Biztonsági Tanácsban erről a kérdéssel nemrégiben lezajlott vita kimenetele is.”

A továbbiakban a levél rámutat: A közel-keleti rendezés problémája körül kialakult helyzet alakulása világosan megmutatta, hogy a közel-keleti rendezéssel összefüggő valamennyi kérdésben a megállapodáshoz vezető egyetlen megbízható út a genfi konferencia — a különösen célra létrehozott nemzetközi fórum — munkájának felújítása.

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének nyomatékosan hallatnia kell hangját a Közel-Kelet tartós és igazságos békéje megteremtésének kérdéseiben.

NIGÉRIA

Meggyilkolták Muritala Mohammedet

LAGOS

A nigériai legfelsőbb katonai tanács szombaton bejelentette, hogy a pénteki megüszült puccs közben életét vesztette Muritala Mohammed tábornok, köztársasági elnök. A tanács üléséről kiadott hivatalos közlemény szerint új államfővé Olusegun Abasanjo altábornagyot, a fegyveres erők vezérkari főnökét nevezték ki.

A rádióban felolvasott közlemény utal arra, hogy Mohammed elnököt pénteken délelőtt, az államcsíny kirobbanásakor B. S. Dimka alezredest, a puccs vezetője gyilkolta meg egy lázadó csoport élén. A közlemény megerősíti, hogy Dimka alezredest sok társával együtt elfogták.

A meggyilkolt elnök tiszteletére hétnapos országos gyászt rendeltek el.

Hírügynökségek egybehangzó jelentése szerint a fegyveres erők az

egész országban urai a helyzetnek. A közbiztonság érdekében azonban szombatra virradóan még érvényben volt a puccsisták által elrendelt éjszakai kijárási tilalom. Lagosban nyugalom van, az utcákon katonai járőrök cirkálnak. (MTI)

Az AFP szerint Abasanjo altábornagy, az új nigériai elnök meggyilkolt elődje: Muritala idejében a kormányzat második embere volt. Az új államfő a közép-nigériai joruba törzsből származik.

A legújabb hírek szerint a legfelsőbb katonai tanács szombat délelőtti ülésén egyhangúlag választotta elnökké Abasanjót, majd pedig utódjaként S. M. Yar Ardua tábornokot nevezte ki a vezérkar főnökévé. Yar Ardua tábornok, aki eddig a szállításiügyi minisztérium élén állt, kiemelkedő szerepet játszott a tavaly júliusi államcsínyben. (AFP, MTI)

ZÁRSZÁMADÁSI KÖZGYŰLÉSEK A MEGYÉBEN

(Folytatás az 1. oldalról)

Értékelte a gazdálkodás különböző ágazatait, az elért eredményeket és a meglévő fogyatékoságokat. Beszámolójának végén minden termelőszövetkezeti tagnak megköszönte a végzett munkát, kérte, hogy a jövőben is hasonló lelkiismeretességgel végezze mindenki a rábízott feladatokat.

A vezetőség beszámolóját követte az ellenőrző, a döntő- és a növekedési bizottság beszámolója, majd hozászlások következtek. Felszólalt többek között Borbély Miklós is, aki a Debrecen városi Pártbizottság, a városi tanács nevében köszöntötte a közgyűlés résztvevőit, majd arról szölt, hogy az egy év-

vel ezelőtti, egyesülési közgyűlés célkitűzéseit teljesítette a szövetkezet tagsága. Főbb mutatói jók a szövetkezetnek — hangsúlyozta —, s ezzel a Kossuth Tsz is hozzájárult ahhoz, hogy a város mezőgazdasága az elmúlt évben is megfelelt a vele szemben támasztott követelményeknek. Az ötödik ötéves tervben még nagyobb feladatokat kell megoldani a város mezőgazdaságának, méginkább előtérbe kerül a lakosság ellátása, s ebben a Kossuth Tsz továbbra is nagy segítséget tud nyújtani Debrecennek. Ehhez kérte a szövetkezeti tagok segítségét, s jó munkát, meg jó időjárást kívánt az idei esztendő, de az új ötéves terv célkitűzéseinek teljesítéséhez is.

Egyeki Petőfi Tsz:

Nagyobb bevétel a növénytermesztésben, az állattenyésztésben

Huszonhatodik zárszámadási közgyűlést tartotta az egyeki Petőfi Termelőszövetkezet tagsága. Tóth Máté elnök közgyűlési beszámolója kezdetű eredményekről adhatott számot. Az 1975-ös esztendőben mind a növénytermesztés, mind az állattenyésztés jelentősen túlteljesítette tervét, nagyobbak voltak az előirányozottnál az árbevételek, nem csökkent a háztáji gazdaságok termelése sem. Az elmúlt esztendőben búzából 37, kukoricából 54, kenyeriből 98 mázsa termést takarítottak be hektáronként. A kender több mint 90 százalékát első osztályú áron értékesítették. A növénytermesztés hozamértéke 10 százalékkal, árbevétele 26 százalékkal volt magasabb a tervezettnél. A szövetkezet összesen mintegy 200 vagon növénytermesztésből eredő terményt, terméket adott el.

Az állattenyésztésben a sertés-, baromfi- és juhtenyésztés egyaránt gazdaságos volt. Értékesítették 1040 mázsa baromfit, 270 mázsa bányát, 1000 darab hizottsertést. Az állattenyésztés árbevételét tervét 1,5 millió forinttal túlteljesítette a tsz.

A háztáji és a közös gazdaság egysége, a vele való törődés kifejezésre jutott az elmúlt évi munkában is. A háztájiban nevelt sertések értéke 640 ezer forint volt.

Az egyeki Petőfi Tsz-ben a múlt esztendőben 6 millió forinttal növekedett a bruttó termelési érték, több mint 3 millió forinttal nőtt a bruttó jövedelem. Gondoskodtak a szükséges termelési, fejlesztési alapok kiegészítéséről, a személyes jövedelem megfelelő szintű növeléséről és mindezek mellett több mint 2,5 millió forint biztonsági alapot képeztek.

Az SZK

Február 24-én Kommunista Pártunk küldött megjelölt kongresszusán érdeklődés

A közvélemény amely nehezen tegóriába soksz amelyek a töm mintsem vélem rözni, azokat a amelyek a mag amunisták kong lenne, de legal lehetőségeiket. hamis dallamo gyon divatjami a nemzetközi k jelentenek a h kés Európában ban az országó sorolnak, azzal hogy a Kongre zás saját életül

Túlzott megé igaz — és a nista mozgalmó ereje, akkor ban a Lenin alatokra tett sz tumra: 1917-re forradalmat. 1 Szovjetuniót v lással fenyeget gül 1971 tavas Pártja XXIV. ismertették az tés végrehajtás az enyhülést.

Amit a törté gyakorlata újr unió Kommun ereje. Ez az ör mindazokban, nélkül tanulm

A technikai

750 k

Közel ezer majdnem ötszág, tizenötven tartóoszlop sz

Ezek az ada emberek szártól azonban m jelentőséggel 3,3 milliárd energiát száll unióból hazát

A hazai lak energia-fogyárd kilowatt mennyiséget e wattos erőmt új beruházás a Szovjetunió mos áramot.

Az Európában kának még c nak az építők igénylő mur szakasza foly gyarországi K Vállalat dolgo nél készítik a tartóoszlopok köbméteres) munkáit.

A hordalék cím és pontos

Az SZKP kongresszusa — a haladó emberiség ügye

Február 24-én kezdődik Moszkvában a Szovjetunió Kommunista Pártjának XXV. kongresszusa. Túlzás nélkül mondhatni: csakúgy, mint a szovjet kommunisták megelőző kongresszusait, ezt is hallatlanul nagy, osztatlan érdeklődéssel várja a nemzetközi közvélemény.

A közvélemény — ez természetesen olyan fogalom, amely nehezen határolható körül pontosan. Ebbe a kategóriába sokszor beleszámítják azokat a tényezőket is, amelyek a tömegeket inkább manipulálni kívánják, mintsem véleményüket — nem is az érdekeiket — tükrözni, azokat a nyugati lapokat és tv-, rádióállomásokat, amelyek a maguk módján „készülnek” a szovjet kommunista kongresszusára. Ezekre nem odafigyelni hiba lenne, de legalább ekkora baklövés volna túlbecsülni lehetőségeiket. Végtére is 1975 nem 1950, és az akkor is hamis dallamok némileg újabb hangszerelésben is nagyon divatjammal csengenek. Ma elmondhatjuk, hogy a nemzetközi közvéleményen belül mind nagyobb súlyt jelentenek a haladó szervezetek és csoportok. Ők a tőkés Európában is, az Egyesült Államokban is és azokban az országokban is, amelyeket a „harmadik világba” sorolnak, azzal a várakozással tekintenek Moszkvára, hogy a Kongresszus Palotában kezdődő nagy tanácskozás saját életükre, sorsukra, az ő holnapjukra is hat.

Túlzott megállapítás? Nem hisszük, hogy az lenne. Ha igaz — és a történelem tanúsítja —, hogy a kommunista mozgalom korunk legnagyobb történelemformáló ereje, akkor igaz az is, hogy a történelem alakításában a Lenin alapította párt különösen gazdag tapasztalatokra tett szert. Hadd hivatkozzunk csak három dátumra: 1917-re, amikor ez a párt győzelemre vitte a forradalmat. 1945-re, amikor e párt vezetése alatt a Szovjetunió volt a fő ereje az emberiséget végpusztulással fenyegető fasizmus teljes szétzúzásának. És végül 1971 tavaszára, amikor a Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV. kongresszusának szónoki emelvényéről ismertették azt a bekeprogramot, amelynek következetes végrehajtása visszafordíthatatlanná teheti földünkön az enyhülést.

Amit a történelmi tapasztalat tanúsít, azt napjaink gyakorlata újra, sokoldalúan alátámasztja. A Szovjetunió Kommunista Pártja a kommunista építés vezető ereje. Ez az óriási építőmunka különös figyelmet kelt mindazokban, akik készek tárgyilagosan, elfogultság nélkül tanulmányozni a létező szocializmus mérlegét. A

mérleg pedig azt tanúsítja, hogy a szocializmus nemcsak a gazdasági növekedés, ütemében bizonyítja főleg a tőkés renddel szemben, hanem a „mutatók” sokkal szélesebb körét tekintve is. Biztosítja minden nép és nemzet egyenjogúságát, az egyéniség szabad fejlődését minden ember számára. A tudomány és technika vívmányait az ember szolgálatába állítja és az igazi kultúra kincseit teszi hozzáférhetővé olyan milliók számára, akiknek ősei számolatlan századokon át éltek hideg sötétségben. Az a párt, amely új számvetésre ül össze e hónapban, nagyobb tömegek sorsának gyökeres fordulatát érte el, mint amekkorát a leglánglebb fantáziájú utópisták valaha is álmotlaktak.

És akkor meg csak azokról beszéltünk, akiknek sorsát az SZKP politikája a legközvetlenebbül érintette és érinti: a szovjet emberekről. De a lenini párt nemcsak a kommunista építőmunka lendítő ereje, hanem a világpolitika kulcsnézője is. Végtére is a szovjet diplomácia az SZKP iránymutatásait ülteti át az állami politika síkjára; ezt alkalmazza a békéért és társadalmi haladásért vívott harcban, bizonyítván, hogy az a tevékenység, amely a békét szilárdítja, kedvezőbbé teszi a haladás és a forradalom híveinek lehetőségeit. Megnehezíti viszont azoknak a dolgát, akik bármikor készen állnak az ellenforradalom exportjára. És amikor az SZKP politikájának nemzetközi hatásairól szólnak, persze még sokkal többről is van szó, mint a szovjet diplomácia tevékenysége, s még többről, mint az SZKP-nak más pártokkal és forradalmi szervezetekkel fenntartott kapcsolatai. Joggal mondotta Kádár János a február 4-i budapesti pártaktíván, hogy nagyon sokat várhatunk e kongresszustól „a kommunista mozgalom és a proletár internacionális szemponjtjából”. Másszóval: az SZKP helyzetértékelései a helyzetből leszűrt tiszta marxista-leninista következtetések elvi megalapozottságukkal, el nem avuló osztályszemléletükkel, azzal az internacionális megközelítéssel, amely aktualitását nem veszíti el, erőt adnak a haladás, a demokrácia és a szocializmus híveinek — minden égtájon, valamennyi kontinensen.

Ezért néz az egész haladó emberiség megalapozott optimizmussal, jó reményekkel a Szovjetunió Kommunista Pártja XXV. kongresszusa elé.

Vajda Péter

Téli gépjáratás Nádudvaron (Fotó: Balogh László)

Jobban ellátni a lakosságot

Több zöldség Derecskéről

Végültem a tanácskozást Derecskén, a kertgazdaságban. Nem tartott rövid ideig, vagy másfél órán keresztül folyt a vita a két fél képviselői, a Debreceni Konzervgyár és a kertgazdaság között. A konzervgyár emberei azt szerették volna, ha ebben az esztendőben még nagyobb területen termel paradicsomot a kertgazdaság. A kertgazdaság vezetői viszont úgy érveltek: ebben az évben — ha csak hazugoknak nem akarják őket nevezni — 60 hektár paradicsom termelésénél többre nem vállalkozhatnak.

Végül aztán minden jóra fordult. Megszületett a szerződés-kiegészítés — mind a két fél egyetértésével és közös akarattal —, s az aláírás, pecsét mellett egy pohárka pálinkával is meg erősítették: lesz paradicsom.

A konzervgyár emberei elmentek. Papp József, a kertgazdaság igazgatójának az arca még „tüzel” egy darabig. Hiába, nem volt könnyű a tárgyalás, s nem is tud egykönnyen napirendre térni föltötte.

— Értem én őket — mondja, amikor már szűkebb körben maradvá beszélgetünk. — Árut, minél több árut szeretnének. Persze minékünk is ez a célunk; meg az, hogy gazdaságosan termeljünk. Most azonban olyan fába vágtuk a fejszét, amelyben nekünk sincs még tapasztalatunk. Kell egy kis idő, hogy lássunk, tapasztaljunk, mást is tudjunk mondani.

A későbbiekben lassan aztán kikerekedik, hogy mi is az a nagy fa, amelybe most a fejszét beleütötték a derecskai kertgazdaságban.

Valamikor régen — úgy tíz-tizenegyesztendővel ezelőtt — amikor több termelőszövetkezet létrehozta ezt a kertgazdaságot, kertészeti vállalkozást, az volt az elsődleges cél, hogy megoldják a foglalkoztatási gondokat, munkát adjanak az embereknek. De hát hol van az már... Most munkát a legnehezebb találni, zöldség pedig kell. Sőt... Egyre több kell. A lakosságnak is, a konzervgyárnak is, meg exportra is.

— Az elmúlt esztendőben, ebből a 236 hektáron elterülő kertgazdaságból sikerült mintegy 630 ezer forint nyereséget „kiperéselnünk” — mondja az igazgató. Az előző évben viszont ráfizetéses volt a gazdálkodásunk. S ezért is döntöttünk úgy: itt lépni kell.

— És léptek?
— Mi úgy véljük, hogy igen. És ez nem került kevés befektetésbe, pénzbe. Még akkor sem, ha ezekhez jelentős támogatásokat kaptunk az államtól is és a megyei tanácstól is.

Lassan kikerekedik a kép. A múlt év végén — ez évi indulásra — beléptek a soroksári paradicsomtermelési rendszerbe egy termelő és feldolgozó gépsorral. Most lesz tehát az első éve annak, hogy ez a 10,5 millió forintba kerülő berendezés üzembe áll, kipróbálják, hogy mit is tud. Az biztos: a rendszer gesztora garantálja a hektáronkénti minimum négyszáz mázsa termést. De azt is javasolták — így mondja az igazgató —, hogy az első évben 60 hektárnál többet ne nagyon tervezzenek. Később majd lehet, akár nyolcvan, vagy száz hektárt is erre a gépsorra alapítani. Szóval ebben az évben 60 hektárnak a termése — félig feldolgozott formában, mert zúzalék lét készítenek a paradicsomból már itt a helyszínen — kerülne a konzervgyárba.

— Ez tehát nagy gond?

— Nemcsak ez. Van itt még jócskán más is. Csak hogy ehhez megint egy kicsit vissza kell nyarodni.

Pár esztendővel ezelőtt elég sok zöldségféle termelésével foglalkoztak a kertgazdaságban. Pénz azonban — különösen a tavaszi hónapokban — alig-alig jött. Most ebben az évben összesen négy fő zöldségfélével termelnek. A már előbb említett paradicsom, paprikát, káposzta- és gyökérféléket. S ez utóbbival kezdődik a másik elképzelés. Tudniillik itt meg az egyik üllői termelőszövetkezet által vezetett rendszerbe léptek be. Összesen 65 hektáron termelnek sárgarépát és gyökeret, teljesen gesztive. Hogy milyen eredménnyel, azt még nem tudják. A gesztorgazdaság garanciája a sikert, ők pedig miért ne bíznának benne.

A kertgazdaság területének több mint a felén tehát ebben az évben már valóban fejlett, korszerű módon, rendszerben folyik majd a zöldségtermelés.

— A tizennyolcmillió forintról se feledkezzünk meg — mondja Papp József.

— Mi ez a tizennyolcmillió forint?

— Az elmúlt esztendőben — szintén több oldalú segítséggel és támogatással — összesen tizennyolcmillió forintot beruházáshoz kezdtünk, amelyből közel hatmilliót már fel is használtunk, beépítettünk. Hogy mi lesz ebből a pénzből? Palántanevelő és hajtatótelep. Összesen tizenhátezer négyzetméter terület kerül majd tető alá, s ebből az üvegház területe mintegy hatezeröttszáz négyzetméter lesz. A többi fűtött fől ház.

— Mire lesz ez jó?

— Mire? — kérdez vissza. — Egyrészt azért kell és szükséges, hogy végre megtudjuk már szüntetni a korszerűnek egyáltalán nem mondható palántanevelést. Másrészt viszont, ha elkészült — 1977-ben már az egész beruházást le akarják tudni —, jelentős primóraru termelésére is lehetősége lesz a gazdaságnak. Egészen pontosan: a beépített felületnek 50 százaléka alatt lehet primóraru — salátát, retek, paradicsomot, paprikát termelni. Ez különben nem is csak céljuk, hanem kötelességük is. A jelentős támogatást ugyanis csak úgy kapták meg, hogy a szerződésnek azt a pontját is vállalták: Debrecen város ellátásának javításához jelentős mennyiségű primóraruval járulnak hozzá. S az itt megtermelt primóraru nem is viszik majd el sem Budapestre, sem Miskolcra, sem pedig az ország más városába.

Valóban nagy vállalkozásba fogtak tehát a derecskai kertgazdaságban és talán az is érthető, ha most egy kicsit idegesebbek.

— Az elmúlt évben ötszázhatvan vagon zöldségfélélet adtunk el a lakosságnak és a konzervgyárnak. Jövőre már az a célunk, hogy 3,5 millió forinttal nagyobb legyen az árbevétel, ennivel több zöldségfélélet értékesítsünk. Az utána következő esztendőben pedig még többet.

— Egy cél lebeg a mi szemünk előtt is szinte állandóan. Nagyobb tömegárukat adni, jobban ellátni a lakosságot és a konzervgyárat, de ugyanakkor gazdaságosabban is termelni.

A kitűzött céllal mindenki egyetért.

Rác Béla

A technikai problémákat menet közben kell megoldani

Elkészült az egyik oszlop alapja

750 kilovoltos távvezeték a Szovjetunióból

Közel ezer kilométeres távolság, majdnem ötszáz méteres feszítávolság, tizenöt méteres magasság, 687 tartóoszlop szerelvényezése.

Ezek az adatok most csak a szakemberek számára érdekesek, 1978-tól azonban mindannyiunk számára jelentőséggel bírnak, hiszen évente 3,3 milliárd kilowattóra villamos energiát szállítanak majd a Szovjetunióból hazánknak.

A hazai lakosság évi villamosenergia-fogyasztása közel 2,8 milliárd kilowattóra. Ezt az energiamentységet egy új, 600—700 megawattos erőmű tudná előállítani. Az új beruházás helyett gazdaságosabb a Szovjetunióból hozni az elektromos áramot.

Az Európában egyedülálló munkának még csak a kezdetén tartanak az építők. A nagy pontosságot igénylő munka egyik legnehezebb szakasza folyik most. A Kelet-magyarországi Közmű- és Mélyépítő Vállalat dolgozói a Tisza árterületénél készítik a közel 50 méter magas tartóoszlopokat (egyenként 500—600 köbméteres) alapjainak betonozási munkáit.

A hordalékos árterületen a precíz és pontos munka most fokozott

iramat követel, hiszen addig kell elkészíteni az alapokat, amíg a fagyott talaj a gépeket elbírja. Egy gyors olvadás, egy esetleges vízintemelkedés több hónapra is visszavetheti a munkát.

A 349 tartóoszlop alapozását,

amely az országhatártól Kabáig vonul, a nyíregyházi vállalat vásárosnaményi építésvezetőségének időre és nagy pontossággal kell elkészítenie. Az építés további részét az OVIT, a TITASZ és még sok más vállalat szakemberei folytatják.

Micerkocsiban érkezik a beton (Zoltai Károly fotói)

Európában az ötödik helyen

KEDVEZŐEN ALAKUL A NÉPESEDÉS

Mint arról már hírt adtunk, dr. Schultheisz Emil egészségügyi miniszter jelentést tett a Minisztertanácsnak a népesedés múlt évi alakulásáról. A társadalom egésze szempontjából igen fontos területen kedvező változások tapasztalhatók.

Az előzetes adatok arról számolnak be, hogy 1975-ben 194 000 gyermek született, 8000-rel (4,3 százalékkal) több, mint 1974-ben. Az élveszületési arány — nálunk a legfontosabb demográfiai mutatószám — nagy mértékben növekedett. Erdemes néhány évre visszapillantva nyomon követni ennek alakulását: 1967—73 között 15 ezrelék volt, 1974-ben — az új népesedéspolitikai intézkedések hatására is — ezer lakosra már megközelítőleg 18 élveszületés jutott. 1975-ben elért eredmény pedig — az élveszületés 18,4 ezrelékes arányszáma — már nemzetközi összehasonlításban is megállja a helyét: Európában az 5—6. helyen állunk, ezzel hazánk a magas élveszületési arányszámú országok közé került.

Jelenleg tehát kedvező a helyzet, s hogy ez hosszú távon is fenntartható legyen, ahhoz a népesedéssel összefüggő egészségügyi, gazdasági, szociálpolitikai és szemléletformáló feladatoknak továbbra is a társadalompolitikai tennivalók előterében kell állniuk. Az összes születések számának belső összetételét tanulmányozva szembevetendő, hogy főleg a másodszülöttek száma és aránya nőtt, 1973 óta — lassú ütemben bár, de — folyamatosan emelkedik a harmadikként született gyermekek száma, s ez a kedvező jelenség annak bizonyossága, hogy terjedőben van a háromgyermekes családszám.

A csecsemőhalandóság aránya, ha kis mértékben is, de csökkent, ami az előző évek tendenciájának ismeretében jelentős eredmény. Bár a koraszülöttek száma még mindig magas, 1975 már ezen a téren is fejlődést hozott. Az eredmények különösen azért örvendetesek, mert — noha 1974/75-ben jelentős anyagi erőket mozgósítottak — nehezebb feltételek közepette, zsúfolt szülészettek és újszülött részlegeken érték el. E kezdeti eredményekben szerepet játszanak a szülészeti osztályok és az újszülött részlegek fejlesztésére biztosított, soronkívüli beruházási hitelek optimális felhasználása, valamint a terhesgondozás javulása is. A központi támogatás jelentős tanácsforrásokat is mozgósított; lehetőség nyílt úgynevezett intenzív újszülött centrumok szervezésére. Budapesten, Szegeden és Pécsen már dolgoznak ezek a központok, a debreceni, a miskolci és a szombathelyi állomás hamarosan munkába áll.

A népesedés kedvező alakulásában szerepet játszik az is, hogy javult a család- és nővédelmi tanácsadás színvonala és felvételi rendszere; jelentős hiányt pótol a genetikai hálózat fejlesztése.

Az egészségügyi kormányzat az ötödik ötéves tervben hangsúlyos feladatként tartja számon ország-szerte a szülészeti osztályok, a koraszülött részlegek bővítését, korszerű módszerekkel történő ellátását. 1976-ban több mint 600-zal bővül a szülészeti, nőgyógyászati, s felezerrel gyarapszik a csecsemők és gyermekek gyógyítását szolgáló ágyak száma is. A lakosság körében végzett egészségügyi felvilágosítás hatékonyságát is tükrözi, hogy 1975-ben a művi terhességmegszakítások 6,1 százalékkal, a spontán vetélések 9,2 százalékkal csökkentek. Az 1960-as évek elején még lényegesen több művi terhességmegszakítás volt, mint amennyi gyerek született, ma számuk a felét sem éri el.

Az egészségügy — más tárcákkal együtt — felkészült arra, hogy a magas születésszám először a bölcsődékben, 1977 után pedig az óvodákban okozhat gondokat. Az elmúlt öt éves tervben több mint tízezerrel nőtt a bölcsődei férőhelyek száma. Ennek ellenére a fővárosban és egyes városokban még nem tudták teljesen kielégíteni az igényeket. Az ötödik ötéves tervben viszont 16—17 ezerrel több kisgyermek járhat majd bölcsődébe. Már 1976-ban 3600 új bölcsődei hely létesül. Ebből 1080 Budapesten.

A népesedés alakulása fontos nemzeti és társadalompolitikai kérdés, nemcsak az orvosok, a demográfiai szakemberek ügye. Az egész társadalom látja majd hasznát a közvéleményben mind erősebben kibontakozó egészséges anya- és gyermekkultusznak. Az általános és középiskolákban már megkezdődött a gyermekek és a serdülők felkészítése a családi életre. Ez mind az ifjúság, mind a pedagógusok és a szülők körében is kedvező fogadtatásra talált. A lakosság rendszeres felvilágosításában és tájékoztatásában a társadalmi és tömegszervezetek a közművelődési intézményekkel karöltve aktív szerepet vállalnak. Az irodalom, a képzőművészet, és a színházművészet is hozzájárul a közgondolkodás megfelelő formálásához.

Életszínter-politikánk továbbra is előtérbe helyezi a gyermekes családokat, érzékelteti a gyermeknevelés társadalmi fontosságát és elismertségét. (MTI)

A MÁSOD- ÉS MELLÉKFOGLALKOZÁSOK ÚJ SZABÁLYAI

Csak indokolt esetben!

Sok mendemonda előzte meg a Munkaügyi Minisztérium új rendeletét, amely a másodállás és mellékfoglalkozás rendjével foglalkozik. A találgatások akkor kezdődtek, amikor az országgyűlés legutóbbi, tavalyi decemberi ülésén különös hangsúllyal került szóba a munkaerővel való takarékosabb gazdálkodás igénye, valamint az: a másodállások között jó néhány olyan is található, amelyet nem valamely munka elvégzéséért létesítettek, hanem más okkal... Esetleg nem egészen igazolható szolgálatokért, „jó kapcsolatokért”, viszonosságként — kölcsönös jövedelmekigézés céljából.

A „jólétesült” találgatók az alkalmazott létszámstophoz hasonló tilalmat emlegettek: egy tollvonással megszüntetnek minden másod- és mellékfoglalkozást, egyéb főálláson kívül létesített beosztást. Ez természetesen eleve lehetetlen, hiszen éppen az amúgy sem könnyű munkaerőhelyzetet éltezte volna tovább. Gondoljunk csak az üzemorvosi, s más másodállással betöltött egészségügyi szolgálatra, a kerületi terhesgondozóktól egészen az indokolt szakértői tevékenységig, az oktatástól a termelő tevékenységig.

A munkaügyi miniszter rendelete nemcsak eloszlatja a bizonytalanságot, hanem hatékonyan szabályozta a kérdéses foglalkozási köröket. Nem hirdetett általános tilalmat, ám fontos feltételeket szabott a másod- és mellékfoglalkoztatásnak.

Mi az új szabályozás lényege? — erről a rendelet bevezetője ad felvilágosítást. „... társadalmi érdek, hogy a munkaidőalapot jobban kihasználjuk, s a vállalatok feladataikat elsősorban főállású dolgozókkal oldják meg.” Más szavakkal — a fő állás mellett a mellékfoglalkozás, másodállás kivétel, mindenkor gondosan meghozott döntésen kell hogy alapuljon. Erre utal az is, hogy csak az kaphat engedélyt ilyen munkaviszonyra, aki megfelelő szakképzettséggel és hozzáértéssel, gyakorlatlaltal rendelkezik, minimálisan két éve a vállalatnál dolgozik (fő állásban), s munkáját kifogástalanul ellátja. (Például nincs fegyelmi büntetése, igazolatlan mulasztása, munkájával kapcsolatban károkozása stb.) Fontos új szabály a halmozás tilalma: a ki nem másodállása van, nem vállalhat mellékfoglalkozást.

Továbbá az is, hogy az alárendelt szerv, vállalat dolgozója nem

tölthet be másodállást a felügyeleti szervnél, de olyan más vállalatnál sem, amellyel főállású munkaadója gazdasági, üzleti kapcsolatban áll, hozzátartozók sem kerülhetnek alá- és fölrendeltségi viszonyba.

Különleges szigorúság vonatkozik a vezetőkre: vezetőket másodállást nem létesíthetnek. Ez alól kivétel csupán az egészségügy, az oktatás, a tudományos, illetve a művészeti tevékenység területén lehet. Engedélyt nem csupán a másod- és mellékfoglalkozáshoz kell kérni, hanem az alkalmi (szerződéses) munkaviszony létesítéséhez is.

A rendelet legfontosabb szabályait aligha szükséges indokolni, hiszen az általuk érintett pontok voltak a legérzékenyebbek az elmúlt öt évben, azóta, hogy szabályozták a másod- és mellékfoglalkozásokat. Am az új rendelet lényege mást is elárul: azt, hogy a valóban szükséges, a társadalmi érdek által is igényelt másod- és mellékfoglalkozások továbbra is fennmaradnak, ezeket újra lehet kötni, illetve a szigorú elbírálás alapján engedélyezni. Nyilvánvaló a jogalkotók szándéka: olyan lehetőséget kívántak kialakítani, amelyben a gazdaságilag, vagy más fontos cél miatt indokolt esetben igénybe lehessen venni a jól képzett emberek szakértelmét, szorgalmát, tudását, ugyanakkor a csak egyéni érdekből, anyagi előny miatt létesített és valódi haszon nélküli jogviszonyokat, szerződéseket megszüntethessük. A rendelet világos fogalmazása és egyértelmű szabályai segítséget nyújtanak az életben bizony nem ilyen könnyen eldönthető esetek tisztázására is, illetve arra, hogy az illetékesek ne csak jogszűren, hanem hatékonyan és gyorsan dönhessenek.

Erre egyébként azért is szükség van, mert a rendelet a kihirdetéssel hatályba lépett és március elsejéig — tehát egy rövid hónap alatt a rendelet megjelenésétől — valamennyi vállalatnál, gazdálkodó szervnél és intézménynél meg kell ejteni a másod- és mellékfoglalkozások felülvizsgálatát, s minden kizáró ok esetén azokat haladéktalanul meg kell szüntetni.

És még valami: a felülvizsgálatnál ügyelni kell arra, hogy a másodállások és mellékfoglalkozások díjazására is új szabály vonatkozik: március egytől, illetve az új másod- és mellékfoglalkozásokkal a főfoglalkozásban járó munkabér 25 százalékát lehet megkeresni.

(M. I. Gy.)

MIRE KÉSZÜL A KODÁLY KÓRUS?

Milyen feladatok előtt áll az ország egyetlen koncertkórusa? — erre kértünk választ *Gulyás Györgytől*, az együttes vezetőjétől.

A hangversenyidény második felére készülünk, miután az elmúlt néhány hónap olyan szép dolgokat hozott az együttes életében, ami tulajdonképpen egy öt éves munka koronázását jelenti. Öt esztendővel ezelőtt, 1971. február 1-én lett függetlenített a Kodály Kórus, s az eltelt idő kemény munkája kellett ahhoz, hogy olyan együttesé kovácsolódjon, amely külföldön is megállja a helyét. Egyesek következménye ez annak az elvnek, amelyet mi mindig követünk: meg kell becsülni az apró munkát is, ha nagy dolgokat szeretnénk elérni. Az sem mindegy, hogyan énekelünk a vidéki fellépéseken: nálunk mindig követelmény az egyenletesen magas színvonalú munka. Enélkül az elv nélkül el sem tudok képzelni kultúraépítést, ami pedig a művészek egyik legfőbb feladata. Sajnos, az országban még nem általános jelenség, hogy a „vidéki” színvonal nem különbözik a fővárositól.

A következő hónapok alatt rengeteg feladat vár a kórusra. Február 16-án Szombathelyen Haydn Teremtés című oratóriumát adjuk elő a nemrégiben önállóvá vált szombathelyi zenekarral. Március 5-én a debreceni főiskolán Bach János passióját mutatjuk be, 15-én a Zeneakadémián szerepelünk — a műsor Beethoven IX. szimfóniája, vezényel Kóródi András, — majd március 25-én Nino Antonelli dirigálásával egy Rossini-művet énekel a kórus, amelyet a szerző eredetileg orgonára és zongorára írt. Tudomásunk szerint ezt a darabot Magyarországon még nem mutatták be. Az áprilisi programunk egyelőre nem végleges, de az már biztos, hogy a hónap elején Békés megyei turnén veszünk részt. Májusban Dániában és az NSZK-ban adunk koncertet, majd Franciaországba utazunk, ahol egy fesztivál vendégkórusaként lépünk fel. Június legfőbb eseménye a debreceni nemzetközi kórusfesztivál, itt-hon Bartók Cantata profanáját adjuk elő, *Ferencsik János* vezetésével.

Sok sikert kívánunk!

Hogyan készül a gyógyszer?

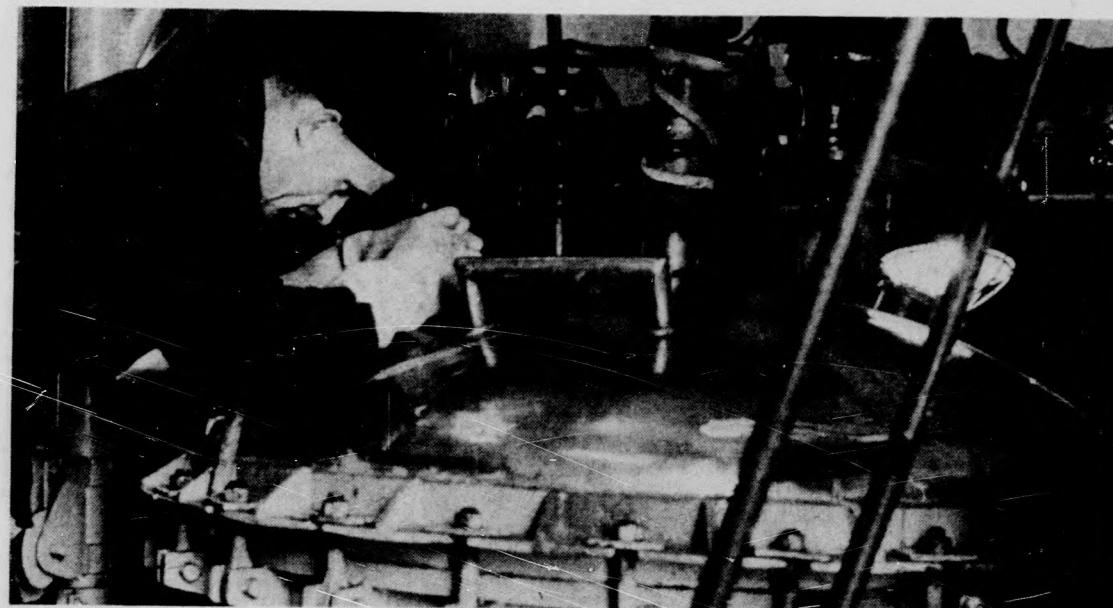
1912-öt írtak, amikor Debrecenben, a volt Magoss György téren a régi posta épületében elkészült az első gyógyszer. A gyártó kisüzem később a mai Tanácsköztársaság útra költözött, ahol Rex Gyógyszergyár néven működött. A korszerű gyógyszergyártás 1952-ben indult a Hajdúsági Gyógyszergyárban, ahol elkezdtek gyártani a penicilint. A két gyógyszergyár 1960-ban egyesült BIOGAL néven. 1965 óta a Nagyerdőn működik és mintegy négyszázféle készítményt gyárt. A gyár termelési értékének 50 százalékát antibiotikum tartalmú készítmények teszik ki. Képeinken a Radix valeriane, népies nyelven a „macskagyökér” készítését mutatjuk be. Ezt a gyógyszert az orvosok nyugtatóként írják ki.

(Kalmár István képriportja)

Az összepréselt drazsémagot cukros bevonattal látják el

A gyökérből vizes alkoholos eljárással kivonják a hatóanyagot, majd porítják

A porrá alakult hatóanyagot nagynyomású tablettázó gépeken préselik össze

Felső kép: Korszerű műszereken szigorú minőségi vizsgálatnak vetik alá az összes készítményt

Alsó kép: Az elkészült gyógyszert gépeken csomagolják, majd szállítják

VENDÉGÜ

Gál Sándor gyar irodalom tü, gyorsan fe többi években íróként egyará magyar írás le lői közé emelk si élményvilág búcsúztatását. Összetettebb vil filozófiai jelleg nek — mindig len élmények gét. Kólapok ponti élmény sok viszonylatú ré kristályosod rá, melyet vis szemlélődés er függésekbe, m és az eszme t Költészete — gyar líra néme torekvéseivel re inkább a mák felé közt vársza, hogy tői beszéde me beri melegség is.

Novellái en nyi háttérét, meg. Hőse ko jellegzetes szle mészéji fiataler cíója, helyzete zott. Hiába a lága allig tarta elemeket. Az már valamifé hős Gál Sándor is is gyakori összetettebb le bővült. Intelle mevényeket az e sabb eszmei r keinek előtő számvetésre ő ben), a külö társzserű eg az egyén és a hatatlanságát magány), más mi mozzanato bolikus tág ér novellát (A ki vészete azért tért szől, me cselekvésre k létezésű hősei masan csúfolt

— Kassán,

szágnyi távol ez hátrányt a

— Iró szár

határozó, hog emberekről, ja, akkor telj hol éli meg a milyen érvén élményvilágá nem szüksége csehszlovákia olyan példák a Fábry Zolt száz lakosú

A Corvin lépett be a m be. Az 5 fiú Zsolt, Soltész Szigeti Ferenc más mellett, a zi és magyar ső nagy siker kán” című da fesztiválon, ben elkészül után sorra jő tatkozások Arany Orfeu fesztiválon. unióban, moszkvai K múlt évben könnyűzenei legnépszerű ként adnak fesztivál gál chard is, ent gol nyelvű idén már ka a Csehszlo de készül a le is.) A ta tartozik még második n valamint eg ni rádióban harban turr — Az eg léseim sokf kozott. Mor tes esetet. — Egy vi dok el — l Szovjetunió koncertetün dor: A néz

Gál Sándor, csehszlovákiai magyar író

Gál Sándor a csehszlovákiai magyar irodalom nyugtalan természetű, gyorsan fejlődő egyénisége: az utóbbi években költőként és prózaíróként egyaránt a csehszlovákiai magyar írás legjelentősebb képviselői közé emelkedett. Vc sei a falusi élményvilág érzelmös-fájdalmas búcsúztatásától az emberi létezés összetettebb vizsgálatáig, szinte lét-filozófiai jellegű felméréséig vezetnek — mindig megőrizve a közvetlen élmények természetesen frissességét. Kőlapok című kötetében a központi élmény — az ember és az idő sok viszonylatú szembeállítás — köré kristályosodik a gazdag tárgyi világ, melyet viszont éppen az időben szemlélődés emel egyetemes összefüggésekbe, megtalálva az élmény és az eszme természeténél túlszárul. Kötetében a csehszlovákiai magyar líra némely más képviselőinek törekvéseivel is összhangban — egyre inkább az objektívizált lírai formák felé közelít, s abban van fő varázsa, hogy törvényszövegező költői beszéde megőrizze a vallomás ember mélegségét, spontán líraiságát is.

Novellái ennek a világnak élményi hátterét, életbőségét mutatják meg. Hőse korábban legtöbbször a jellegzetes szlovákiai magyar értelmiségi fiatalember volt, akit szituációja, helyzete szinte meghatározott. Hiába volt értelmiségi is, világa alig tartalmazott intellektuális elemeket. Az életben inkább már-már valamiféle kárpótlást kereső hős Gál Sándor későbbi novelláiban is gyökör, de világa kitágult, összetettebb lett, s újabb rétegekkel bővült. Intellektuálisabb lett. Az élményeket az elemzés emeli általánosabb eszméi régiókba. A hőst emlékeinek előtolakodása életfelmérő számvetésre ösztönzi (Múmia a fűben), a különböző idősíkok montázs-szerű egyszerre funkcionálása az egyén és a történelem szétválasztathatatlanságát mutatja (Elsősztály magány), máskor konkrét történelmi mozzanatokból épít az író szimbolikus tág értelmű, keserű üzenetű novelláit (A király). Gál Sándor művésze az az ember, aki a szabadságért szót, mely passzivitásra, pótcselekvésre kárhoztatott, töredékes létezésű hőseiben mindig oly fájdalomosan csúfolódik meg.

Kassán, tehát a fővárostól országnyi távolságban él. Nem jelent ez hátrányt az író számára?

— Író számára nem lehet meghatározó, hogy hol él. Ha van az emberekről, a korról mondanivalója, akkor teljesen mindegy, hogy hol él meg azt. Az a fontos, hogy milyen érvénytel tudja kimondani élményvilágát. Ehhez egyáltalán nem szükséges a fővárosban élni. A csehszlovákiai magyar irodalomban olyan példák bizonyítják ezt, mint a Fábry Zoltáné, aki egy néhány száz lakosú kis faluban vált nagy

íróvá, vagy Forbáth Imréé, aki viszont idegen nyelvű környezetben alkotta legjobb műveit. Különböző sem az a fontos, hogy az író személyesen legyen jelen az irodalmi életben, hanem az, hogy a művei legyenek ott.

— Műveivel viszont kétségtelesen jelen van nemcsak a csehszlovákiai, hanem az egyetemes magyar irodalomban is, hiszen első könyve egy jó évtizeddel ezelőtt jelent meg, s azóta már hét másik követte, verseskötetek, novellagyűjtemények, s egy mesejáték. Négy verseskötet, három novelláskötet után minnek tartja elsősorban magát, költőnek vagy novellistának?

— Van a természetben egy jelenség, a növény- és állatvilágban egyaránt előfordul. Szimbiózis a neve. Két különböző növény vagy állat nem egymás rovására, hanem egymást táplálva, egymást erősítve, szolgálva él. Valahogy bennem is így van meg békével, egymást váltogatva a költő és a novellista. Azt gondolom, azt remélem, egymást erősítve.

— Mit tart versei és novellái közös vonásának? Mi az, ami a műfaji különbözőség ellenére egyaránt megvan bennük szerzőjük vállalt jellegzetességeként?

— Annak a történelmi élménynek a vállalását, melyet átéltem, melybe beleszülettem. Ez elől nem is akarok kitérni, elmenekülni. Ezen belül, ezt vállalva lehet az írásban valamit hozzátenni az egyetemes magyar irodalomhoz, s általában az irodalomhoz, mert ez a történelmi élmény csak a mi sajátunk, csehszlovákiai magyaroké. Ezzel, ennek az üzenetével csak mi tudjuk kiegészíteni az irodalmat. Ez semmiképpen sem jelent egyetlen témához való ragaszkodást, hanem inkább egyfajta bizonyos sajátos élmények meghatározta — világlátást kell érteni rajta. De ebben a nagyobb igény a fontos: nem maga az élmény, hanem az, hogy ebből mit sikerül esztétikai értékékké is emelni. Mert enélkül hiába van az élmények és témák mélyebb egysége is.

— 1959 óta — kis megszakítással — újságíróként dolgozik, jelenleg a Hét kelet-szlovákiai szerkesztője. Segít-e írói munkájában az újságírás, vannak-e közös pontjai a két hivatásnak?

— Kétoldalú ez. Jó az, hogy az ember jelen van mindig a legfrissebb eseményeknél. Közvetlenül részt vesz a társadalom életében. Az újságíróknak ez az elengedhetetlenül fontos frissesség biztosítja. Az íróknak nem mindig jó, hogy újságíró is egy személyben: ha nem elég kemény, akkor az újságírás fellazulást jelenthet. Évente 35–40 ezer kilométert utazom, s ha az ember elfárad, nem marad elég kitar-

tása a folyamatos munkára. Különösen a prózában zavar ez a sok megszakítás, nem enged elmélyülni, hiányzik a szerintem oly fontos folyamatosság a munkában. Persze ennek is van másik oldala: a prózaírót segíti az újságírással szerzett életismeret. Sohasem akarom kettéválasztani magamban ezt a két hivatást.

— A közeljövőben több könyve is megjelenik. Mik lesznek ezek?

— A legközelebb megjelenő könyvem megint új műfaj lesz: gyerekkersek, Csikótánc címmel. A csehszlovákiai magyar gyermekirodalom viszonylag szegényes. Az ebből következő igény találkoztott az én belső szándékkal, ösztönzéssel, így született a gyermekversek. A versbarátok körében pedig Tisztább havakra címmel fog megjelenni ötödik verseskötetem. Az a világ tágul szándékom szerint ebben tovább, melyről a Kőlapok-kötet szólt. Ahol a vizek találkoznak címmel riportkönyvet adtam le. S végül Ünnepe lesz válogatott verseim kötetének címe.

— Nemcsak költő, író és újságíró, hanem a CSEMADOK kassai járási bizottságának elnöke is. Ilyen minőségben mit csinál, milyen jelentősebb kulturális rendezvényt szerveznek a közeljövőben?

— Legfontosabb rendezvényünk az „5. Fábry Zoltán irodalmi és kulturális napok” lesz. Előzetes terveink szerint ez négy napig tart, már nemcsak a kassai, hanem az egész kelet-szlovákia kerületére kiterjed, tehát a rozsnyói és tókeretesi járásra is. Kassán kétnapos szeminariumot rendezünk négy témakörrel: Fábry Zoltán és Európa; A szocialista országépítés tükröződése a csehszlovákiai magyar irodalomban; A csehszlovákiai magyar irodalomról; A csehszlovákiai magyar irodalomról. Ezeket követően négy tematikus napot tartunk, majd a „Fábry Zoltán” országos vetélkedő döntőjére, az irodalmi színpadok vetélkedőjének országos döntőjére. Író-olvasó találkozók lesznek a három járásban könyv vásárral, könyvkiállítással egybekötve stb. Persze bőséggel vannak másféle rendezvényeink most is: szavalóversenyek, dal- és táncünnepek. Az a tervünk, hogy a kassai járásban ezentúl havi 3-4 író-olvasó találkozót rendezünk az új könyvek megjelenése szerint. Az Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetségével is vannak közös rendezvényeink. Népszerűsítő előadásokat tartunk... Tennivaló bőven van...

— Ehhez a sokrétű, szép és hasznos munkához továbbra is a mostani derűt és lelkesedést kívánom, s köszönöm a válaszokat.

Görömbej András

A SZAPPANFŐZŐ

— Én 1936 óta foglalkozom szappanfőzéssel, negyven esztendője, Szappanosok voltak a szüleim is, apám 1904-ben kezdte az ipart. Tőle tanultam ki a mesterséget, de tanulhattam volna a nagyapámtól is, mert anyai nagyapám is szappanfőző volt. Tőlem már nem tanul senki, a fiam egyetemista, villamosmérnök lesz, a lányom közgazdasági technikumot végzett. Magam vagyok szappanfőző a városban, de a megyében is. Haldokló mesterség? Dehogy. Vége a szakmának. Egy év-nél tovább én sem csinálom már, nem éri meg, nincs munkám, befejezem.

A nagymama dünnög, bólogat a sarokban, ő igazán tudja, hogy a vejének igaza van, kint pedig, a kapu fölött, mintha a végszót várta volna, pendül egyet, sejtelmesen a cégtábla, az egyetlen, utolsó cégtábla, párja már csak a múzeumban látható. Ott látható az egykor virágzó szappanos cég ládája is, oda kerül majd — megígérte Nagy Ferenc szappanos mester — az a kis füzetecske is, amely már a cseh-világ, a jó világ utáni időkről vall, pontosabban a váltási pillanatról: amikor a cehet, az ipartörvény életbelépése miatt megszüntették, s helyébe lépett, 1873-ban a szappanos ipartörvényt. Azt nem tudja Nagy Ferenc, hogy 1873-ban hány tagja lehetett a társulatnak, de arról halott, hogy a cehék, pontosabban a „cehék” idejében volt vagy nyolcvan szappanos Debrecenben. A harmincas évek közepén heten voltak a Szappanos utca már nem az ő emlékeiket őrzi, hanem a korábbi évek mestereit. Nagy Ferenc másik könyvecskét mutat: Debrecen és Hajdú vármegye ipari és kereskedelmi szakmai címtára, s ebben nyolc szappanos mestert számolunk meg — közülük kettő még Szappanos utcai lakos, így minden bizonyonnyal ősrégi szappanos mesterek, utcaalapítók leszármazottai, műhely öröklői. A címtár az a mester szavai szerint is, ezekben — a harmincas — években már nem tartozott a divatos szakmák közé a szappanfőzés: a nagyipar általában is lekörözte a kismesterségeket. Az asztalosokat, cipészeket, cukrászokat, szabókat, csizmadiákat nem, ők bírták, valamelyest még ma is bírák az iramot. Néhány mesterség — ezekből régen is elegendő volt egy városban, féltucatnyi — eltűnt a szakmák térképéről, faszobrászok, fésűs mesterek, malmosok, címfestők, vésnökök, ezüstművesek, gombkötők, a paszományosok, kaptafakészítők, kefekötők. A cehés idők hetven-nyolcvan szappanos mestere aránylag népes mezőnyű szakmát mutatott, pedig komoly konkurrenciával kellett számolniuk a mestereknek: a házi szappanfőzéssel. Nagy Ferenc meséli: amíg, a harmincas évek végéig, bárki szabadon vásárolhatta a marónátront, vagyis a lúgkővet, eddig a háztartási hulladékot, a disznótörök zsiradékait otthon főzte ki szappanná a legtöbb ember. Amikor a marónátront méreglistára került — riasztó történeteket őriz az emlékezet lúgkővet ivott öngyilkosokról, a mérget véletlenül megkóstoló és halálai bünhődő gyerekekről — a méreglistára kerülés után a házi szappanfőzés gyakorlatilag megszűnt. De ezzel nem virradt fel a szappanosok napja, Nagy Ferenc legálábbis nem: 1940-ben zárolták a készletet, 1950-ig kiutalásra kapták az anyagot, 1950-ben — édesanyja halálának évében — felszámolták a szappanosipart.

Nagy Ferencék — vagyis az édesapa, akinél a fia kitanulta a szakmát — a 37-es, 38-as években éltek az aranykort. Az eladási füzetek tanúsága szerint egy-egy vásárra 15–20 mázsa szappant vittek, s el is adták hiánytalanul. Egyik vásár a másikat érte, egyik főzés a másikat követte — mondja a nagymama, Nyíregyházára, Nagyállóra, Kisvárdára szekereztek a legtöbbet, a legjobb piacok Kisvárdán voltak. Mire a fiúból mester lett, onánál, 1942-ben, már nem virágzott a szappanos ipar.

Jött a háború, jött értem is, 50-ben meg jött a felszámolás. Akkor elmentem a „Döggvárba”, így nevezték a fegyvergyártást, a karmánykészítő üzemet, 1956-ban szökték, hogy menjek és vegyem ki újra az ipart, néhány nappal később már négy szappanos volt a városban. Így lettem másodszor

is iparos, s lennék bármennyig, ha volna értelme.

Azt mondja, jó, ha egy hónapban egyszer főzni tud, ha kétszer főzhet, az már nagy szó, nyáron kéthavonként gyűlik össze a 4-5 mázsa. Azelőtt négyszer-öttször is főztek hetente. Akkor még vásárolhatták a zsiradékot, mindig tiszta, jó zsírt vettek, gyorsan ment a munka. A harmincas években nyolcvan fillérrért adták a háziszappan kilóját, a kézműös szappant, — a pipereszappant — egy pengő húsz fillérrért. Ma már csak hozott zsiradékból főznek és mondja is pontosan Nagy Ferenc, egy kiló zsírért egy kiló negyven deka szappan jár, egy kiló szalonáért egy kiló szappan. Hogy mit fizetnek érte? Kilónként nyolc forintot — ez a munkadíj, egy kis papírtáblára kiírta a mester, s felszögezte a műhely falára.

A műhely két helyiségből áll. Először abba megyünk, amelyikben főznek.

Csúnyán indul a szappan útja. Üstököt, kosarakat látok, kisebb-nagyobb nylonzsákokat, félgáz vagy tele mindenféle zsiradékkal: tepertővel, avas zsírral, bélkővérral, szalonnával, konyhák, vágóhidak, húsboltok szemetivel: állami gazdaságok, tézsek, üzemek szállítják egyszer-kétszer évente. A későbbi kellemes szappanszag itt még orrfacsaró bűz.

Nekem nem, én megszoktam. Igaz, szagoltam gyerekkorom óta. Látok hatalmas, téglával körbeépített kátlakat, oldalukon a boroshordókára emlékeztető csap, tetejükön keresztbeveve, munkanélkül, három óriási merőkanál: ezekkel kavargatja főzés közben a mester a masszát, s meri ki majd a folyékony szappant.

Háromszor főzünk. Az első főzés tart a legtovább manapság, hiszen olyan szemetes, kevert zsiradékokat hoznak, egy üstre való egy napig is fő. A zsírokhoz marónátront öntünk, az mindent megszik, szétmar. Ha kész az első főzet, leengedjük a csapon a lúgot és kiöntjük, az már semmire sem jó többet. Ha jobb az anyag, a második főzés lúgja még felhasználható egy újabb főzéskor, ha nem, csak a harmadik, az utolsó főzet után marad elfogadható lúg. A lúg egyébként simán elvlik a szappantól, nem keveredik el azzal, csak tisztázásra szolgál és rendben kicsorog a szappanréteg alól, az üst oldalán. Már jó ideje nem, de azelőtt kézziszappant is főztek, azt csak finom anyagból, pálmajolából, kókuszolajból, Pestről hozták. Nem főztük azt sem másképpen, csak sokkal rövidebb ideig. Főzés után illóolajokkal illatosítottuk, keserű mandulával, rózsával, ennek volt leginkább keletje.

A szappankészítés másik helyszíne jóval biztatóbb: itt már szappan a szappan és nem avas zsír, penészes szalonna, dohos tepertő.

Amikor a szappan úgy hetven-nyolcvan fokos, tehát formálhatóan képlékeny, fazekekkel áthozzuk ide és beleöntjük ezekbe a belül három és fél méter hosszú, favályukba. Egy-egy vályú körül-belül három és fél méter hosszú, úgy huszonkét centi széles, és belülről vízszintesen béleljük, arra nem ragad a masszsa. Ha ebben a formában megdermed, megszárad a szappan, egy vágószerszettel hat egyenlő darabra vágjuk. Ezt a hat darabot — másik vágóval — többnyire negyedikül, kisebb darabokra. Azután minden szappanra ráütjük a bélyegzőt.

Úti is Nagy Ferenc, ott a szappan a minta és az írás: negyed kilogramm színszappan Nagy Debrecen, s a szöveg mellett egy négy-számú virág lenyomata.

Tíz perc alatt bejárjuk a két műhelyt, Nagy Ferenc néhány mondattal elmondta, hogyan készül a szappan. Régen — „a tiszta zsiradékok idejében” — a munkafolyamat három napot vett igénybe, ma, — csúnya, szedett-vedett, nehezen tisztuló anyagok miatt — eltart egy hétig is. Nehéz mesterség, mindig is az volt, így még nehezebb, látszatja mégsincs, nem lehet megélni belőle. Nagy Ferenc is úgy tervezi, jövőre munkába áll valahol, ha bírja még, ott várja ki nyugdíjig az időt.

Mész te is a múzeumba — mondja és a fényesre kopott bélyegzővasat visszatesszi a polcra szunyókáljon csak tovább, van ideje rá.

Cs. Nagy Ibolya

„Utak előtt” — utak után Beszélgetés a Corvina együttesel

A Corvina együttes 1970-ben lépett be a magyar beat-történelembe. Az 5 fű (Fonyódi Péter, Makay Zoltán, Soltész Gábor, Soltész Rezső, Szigeti Ferenc) azóta is kitart egymás mellett, ami ritkaság nemzetközi és magyar viszonylatban. Az első nagy siker az „Egy viharos éjszaka” című daluk az 1972-es táncdal-fesztiválon, majd a következő évben elkészül az első nagylemez. Ezután sorra jönnek a külföldi bemutatók Sopoton, a várnai Arany Orfeusz és a pozsonyi Lyra fesztiválon. Turnézniak a Szovjetunióban, nevezetesen fellépés a moszkvai KGST-palotában. Az elmúlt évben az NDK televíziójának könnyűzenei sorozatműsorában a legnépszerűbb külföldi együttesként adnak műsort. A pozsonyi fesztivál gáláján ott van Cliff Richard is, ennek köszönhető egy angol nyelvű lemez születése. (Az idén már kapható lesz Budapesten a Csehszlovák Kultúra Házában, de készül a lemez magyar felvétele is.) A tavalyi év krónikájához tartozik még az „Utak előtt” című második nagylemez megjelenése, valamint egy óras szereplés a Kölni rádióban. Jelenleg Hajdú-Biharban turnézniak.

— Az együttes külföldi szereplésén sokféle közönséggel találkozott. Mondjon el egy emlékezetes esetet.

— Egy viharos találkozást mondok el — kezdte Szigeti Ferenc. A Szovjetunióban (Dagesztánban) koncerteztünk szabadterei színpadon. A nézetér magas — körülbe-

lül 3 méteres — kerítéssel volt körülvéve. A közönség nagy tetszéssel fogadta a számokat. Egyszerre óriási recsegés-ropogás, majd bedől a kerítés egy jókora darabon. „Résen” legalább 600 kivülről hallgató jött be. Mi rettentően megijedtünk, hogy mi lesz ebből és szinte vígázzállásban játszottunk tovább. De szerencsére semmi baj nem történt, a bejutott falostromlók békésen hallgattak tovább a zenét.

— Milyen az itthoni elismerés?

— Az utcán általában felismer-

nek bennünket. Örülünk, ha megszólítanak és beszélgetni kezdenek a fiatalok. Ez legalább olyan elismerés, mint egy színpadi siker.

— Régen a beat sikerét az üvöltő, sikoltózó, füttyölő közönség jelentette. Ma ez részben változott. Miből állapítjátok meg, hogy tesszik a zenéket?

— Ha lenézünk a színpadról és mosolyog a közönség, ha azonosul a ritmussal és ütemes tapssal segíti a produkciót, akkor nagyon kellemes az együttlét.

— Van-e nálunk elég fóruma a könnyűzenének, a beatnek?

— Nálunk sajnos, kissé mostohán bálnak a műfajjal. A többi szocialista országban — mint az említett neves fesztiválok is bizonyítják — inkább „ügy” a könnyűzene. A mi sokat kárhoztatott táncdal-fesztiválunknak az volt az előnye, hogy segített felfedezni a tehetségeket. Így elmondhatjuk, hogy hiányzik a fesztivál.

— Mi az oka szerintetek, hogy szolistáknak többször, sűrűbben jelenik meg nagylemeze, mint együtteseknek?

— Talán az, hogy a zenekarok tagjai igen sűrűn cserélődnek. Itt a General példája. Mire megjelent a legutóbbi nagylemezük, már szétváltak.

— Végezetül: várható változás a Corvina zenéjében?

— Az eddigi Corvina-stílust akarjuk játszani ezután is: szórakoztató, dallamos, nem öncélú igényes muzsikát.

Harasztosi Csaba

A NAPLO'OLASAINAK SZERKESZTEL

LAKBERENDEZÉSI BEMUTATÓ ÉS VÁSÁR

február 16—20-ig

CSILLÁROKBÓL,
SZŐNYEGEKBŐL,
FÜGGÖNYÖKBŐL

ÉS

EGYÉB LAKÁSTEXTIL ÁRUKBÓL
NAGY VÁLASZTÉK

A

**CENTRUM
ÁRUHÁZBAN**

BERETTYÓÚJFALU ÉS VIDÉKE KÖRZETI AFÉSZ

FELVÉTELT HIRDET

AZ ALÁBBI MUNKAKÖRÖK BETÖLTÉSÉRE:

ALAPEGYSÉG-VEZETŐ

FELTÉTELEK:

kereskedelmi szakirányú érettségi és legalább

3 éves szakmai gyakorlat.

Bérezés: megegyezés szerint.

ÉTTEREMVEZETŐ

(MELEGKONYHÁS)

Feltételek:

kereskedelmi szakirányú érettségi és legalább

5 éves szakmai gyakorlat, vagy
üzletvezetői tanfolyam és legalább 10 éves
szakmai gyakorlat

Bérezés: tisztajutalékos rendszerben.

*

Jelentkezés írásban, vagy személyesen
az AFÉSZ áruforgalmi főosztályán.

Levél cím:

BERETTYÓÚJFALU AFÉSZ

(áruforgalmi főosztály)

4100 Berettyóújfalú, Dózsa Gy. u. 42. sz.

A Mezőgazdasági Ellátó Vállalat

DEBRECEN

egész évben, folyamatosan raktárról szállításra
ajánlja az alábbi

HULLÁMLEMEZEKET

Alumínium:

TR 13/63 jelű 750×6100×8,0 mm	trapézlemez
TR 13/63 jelű 800×2000×0,8 mm	trapézlemez
TR 40/180 jelű 900×6100×0,8 mm	trapézlemez
TR 40/180 jelű 900×6100×0,8 mm	trapézlemez
1000×1750×0,8 mm	redőnylemez

Horganyzott:

60×1,25×625×3100 mm trapézlemez

Felvilágosítást nyújt a vállalat

Debrecen, Diószegi út 3—5.

anyagosztály

(Telefon: 12-580/45 mellék.)

a legszebb
színekben,
ezüsfényűk,
tűjék,
nemes
orgonák,
díszcsérjék,
gladioluszok.

Vidéki megrendéseket postán,
pontosan teljesítjük.
Kérje díjmentes, színes
nagy árjegyzékünket.

**SZALKAI
DÍSZFAISKOLA,**
1061 Budapest, Népköztársaság
útja 8. III. em. 4.

MEZŐGÉP Vállalat Központi Gyáregysége

— Debrecen, Szoboszlói út 50. sz.

AZONNALI BELÉPÉssel ALKALMAZ

gépipari technikai végzettséggel és lakatos
gyakorlattal rendelkező minőségi ellenőrt, esztérgályos,
marós, köszürös, karusszel-esztérgályos, lakatos,
hegesztő szakmunkásokat, betanított munkásokat
és takarítónőket.

Bérezés megegyezés szerint.

Jelentkezés: munkaügyi előadónál.

Keresünk felvételre

lakatos szak- és
betanított munkásokat,
valamint alufrakust,
azonnali belépéssel.

TANÉRT

1. sz.
Mechanikai Gyáregysége,
Debrecen,
Hámán Kató utca 76. szám.

Épületlakatos, szerkezeti lakatos,
vív-gázszelöl, hálózati villanyszeröl,
központifűtés-szeröl, kazánfűtöl és csöszelöl
szakmunkásokat alkalmaz az

XIII. SZ. AUTÓJAVÍTÓ VÁLLALAT
Debrecen, Balmazújvárosi út 14. sz.

Erettségizett, jó helyesírási készséggel rendelkező, lehetőleg katonaidőt letöltött férfi munkaeöket gépszedöl átképzésnek, villanyszerölöl és géplakatos szakmunkásokat, férfi segédmunkásokat, valamint betanított munkára női munkaeöket és takarítónőt vesz fel az Alföldi Nyomda, Bösözrményi út 6.

A Hajdú-Bihar megyei Vív- és Csatornamű Vállalat azonnali belépéssel alkalmaz változó vidéki munkahelyre, új vívművek technológiai szereléshez csöszelöl és hegesztöl szakmunkásokat. Jelentkezés Debrecen, Hét vezér u. 21. Műszaki osztályvezető.

Gépipari technikumot végzett, 4-5 éves gyakorlattal rendelkező férfit lakatos diszpecseri munkakörbe alkalmazunk. EPGEP Alkatrészgyár, Debrecen, Ispótyai utca 10. szám.

Dolgozókat alkalmaznak

Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat Debrecen, Híd u. 16. szám alatti telepére telepöl munkakörbe, valamint fizikai munkára dolgozókat keres. Jelentkezni reggel 8 órától 16 óráig lehet. Híd utcai telep.

A Szerszámgyári Művek balmazújvárosi gyáregysége azonnali felvételre keres gyártáselölkészítöl és programozöl munkakörbe gépipari technikai végzettséggel rendelkező dolgozókat, továbbá marós, esztérgályos, géplakatos és hegesztöl szakmunkásokat. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezés: munkaügyi előadónál.

Gépikötölket 3 műszakos munkakörbe betanulóknak, valamint takarítónőt azonnali belépéssel felvesszünk. Budapesti Finomkötölgyár Debrecen, Nyugati utca 5—7. szám.

Debreceni Vívmű és Gyógyfürdő Vállalat keres azonnali belépéssel szakvizsgával rendelkező férfit masszöröket, női munkavállalókat kabinos, mosodai, jegyellenöl, takarítöl munkakörbe. Jelentkezni lehet Hatvan utca 12—14. szám. Munkagazdasági osztály.

Az MTA Atommagkutató Intézete felvételre keres 4 órás munkaidélj takarítónőket. Jelentkezés Debrecen, Bem tér 18/C.

A Hajdú megyei Tejpari Vállalat Berettyóújfalú Tejporgyára alkalmaz villanyszeröl, elektroműszeröl és mechanikai műszeröl munkakörökbe szakmunkásokat. Jelentkezés személyesen Berettyóújfalú, Dózsa György út 75. sz. alatt a Tejporgyárban.

Villanyszerölöket, lakatosokat, és segédmunkásokat karbantartási munkára felvessz a Hajdúsági Bőrgyár, Debrecen, Vágóhíd utca 3. szám.

Gyermekkecsli gyártáshoz fémcsiszölő szak- és betanított munkásokat felvesszünk. Jelentkezés Vigkedöl Mihály utca 50. szám alatt a telepvezetőnél.

CENTRUMHÉTFÖ

csillárok,
alumínium lábasok,
gyermek felsöl
kötöttárúk

20%

Fiatalok
jelentkezését
várja

AZ ÚJPESTI
GYAPJÜSZÖVÖGYÁR
1976. SZEPTEMBER
1-ÉN INDULÓ FONÓ
szakmunkásképzöl
iskolájába

FELVÉTEL:

14 éves életkor betöltése,
8. általános iskolai
végzettség.
Tanulmányi idő: 2 év.

A vállalat biztosít:

havi 250 forint ösztöndíjat,
havi 500 forint társadalmi
ösztöndíjat, ingyen ebédet,
vacsorát, szállást,
munkaruhát, tankönyveket,
tanszereket és utazási
költségtérítést.

Szakmunkásvizsga letétele
után havi
2500—3500 forint közötti
fizetést, a legjobbaknak
ingyenes üdülést.

JELENTKEZNI LEHET:

Újpesti Gyapjüszövgyár
1045 Budapest,
Berni út 1. szám.

Mintatermi ügyintézöl felvessz a Tiszántúli Cípökerekedelmi Vállalat debreceni terakata. Minden héten szabad szombat.

A DEASZ felvessz női méreteg szabóságába női szaböl szakmunkást, konfekció üzembe szakképzetlen dolgozókat — 1 hónap betanulási időt biztosítunk —, továbbá takarítókát és ablaktisztítókat. Fizetés megegyezés szerint. Minden második héten szabad szombat. Jelentkezés Rákóczi út 37. Üzemgazdasági osztály.

TITÁSZ V. debreceni üzemigazgatóság kirendeltsége Debrecen, Bathány u. 17—19. felvessz pénzbeszedöl munkakörbe 8 általános iskolai végzettséggel rendelkező dolgozókat.

A Debreceni Közlekedési Vállalat felvessz gyakorlattal rendelkező ügypöl mérnököt előkészítöl munkakörbe, biztonságtechnikai megbízottat, energetikust, Multicar-vezetőt, elektrikust, központifűtés-szerölöt, vív-, gázszelölöt, falpari gépmunkásokat, asztalosokat, lakatos, fényező, marós, hegesztöl szakmunkásokat, továbbá nyugdíjas építész, meghatározott időre. Jelentkezés Blahány u. 2. szám alatt, a munkaügyi csoportnál.

Géplakatos, gyógyszergyártöl munkakörbe folyamatos üzemünkbe férfi és női segéd- és betanított munkásokat felvesszünk. BIOGAL Gyógyszergyár Debrecen, Pallagi út 13. szám.

Gyakorlattal rendelkező műszaki rajzölöl és mélyépfítési tervezöl alkalmaz az Alsónyírvíz Vizsgáldkódási Társulat (Debrecen, Tengerész u. 7. sz.)

A Debreceni Hunyadi Mgtsz felvételre keres autó-, motorszereölöket, valamint adagölöl javítöl. Jelentkezés: Debrecen, Pásti u. 5. sz.

A Debreceni Közlekedési Vállalat felvessz nyugdíjas építészmérnököl műszaki ellenölri munkakörbe, valamint nyugdíjas villamosipari vagy gépipari technikus energetikus munkakörbe, meghatározott időre. Jelentkezés Blahány u. 2. szám alatt, a munkaügyi csoportnál.

Jó kereseti lehetőséget biztosító munkák végzésére (egy és két műszakba) lakatos, hegesztöl, esztérgályos, marós szakmunkásokat, betanított és segédmunkásokat alkalmazunk. Műszakpótléket fizetünk. Vidékieknek utiköltséget térítünk. Jelentkezés és felvétel: EPGEP Vállalat Alkatrészgyára Debrecen, Ispótyai u. 10. és Balmazújváros, Debreceni u. 2.

A Debreceni Ruhagyár felvételre keres varrni tudókat, betanuló varrónőket és bedolgozókat. Jelentkezés a munkaügyi osztályon.

OLCSÓ TAPÉTÁK

nagy választékban

KELET-TÜZÉP VÁLLALAT

221. sz. mintaboltjából
Debrecen, Kossuth u. 45.

GYÁSZHÍREK

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy OLÁH MIHÁLY nyugd. fuvaros 61 éves korában elhunyt. Temetése február hó 17-én, kedden déli 12 órakor lesz a Köztemetöl I. o. ravatalozójából egyházi szertartás szerint. Gyászolják: felesége, testvérel, sógoral, sógoröl és rokonal. Lakás: Debrecen, Tömös u. 1.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik SERES ISTVÁN búcsúztatásán megjelenek és fájdalomunkban részvétellel osztoztak. A gyászölöl család.

A debreceni Hunyadi Mgtsz szállítási részlege

a lakosság részére kedvezményes áron sóder és egyéb

FUVAROZÁST VÁLLAL

Fuvarvállalás helye: Debrecen, Pásti u. 5. sz.

Már

BESZÁ

Megszokott sportági szakszölöl molöl gyülekeke munkájukat, a sötét és ennek meghatározó határozzák a kötaik. Így tett a szövetség is, amivel elvételén Fésüs üdvözölölte a megütök Nagy Ernő sportthivatal elöl szövetség beszöl Lajos elnök ism.

Bevezetőben a sport helyzetét számölöl, ezt is sor a szervezeti jékozottságra. A nálának emelés eredményeket, terv szerint vésegét az elnöksé mértékben hozsadalmi aktivizésükkül sikerül a gyakorlati feladalmi fejlődöl még inkább sz

Sportbelileg Építök, MGM elkezdték a tölzöt veszi köhelyiségek áll. Az újabb terem, klubhá létesítése kövkalatainak elszeghy.)

Finishez érkeplai játékok Innsbruckban senynapon 5 arára.

Az 50 kilomoplai bajnoka: (gla) 2:37:30,05 Klaus (NDK) Södergren (Své)

A férfi müle résztvevöl szö Axamer Lizum épített 520 métszintkülönbséggülített pályán elölt, az innsbr legizgalmasabb tak. Piero Gro aranyérmét, a sportág jelenegynésége, a vo Thöni lett. rült a rajt a rgernek és a szis, ök foglalták

Az olimpia gyorskorcsolyázését jelentöl szteretek mezöl et Kleine a sz olimpiai bajnölörkébe lépett ményel, új

Ime, az új fürdőruhaidat.

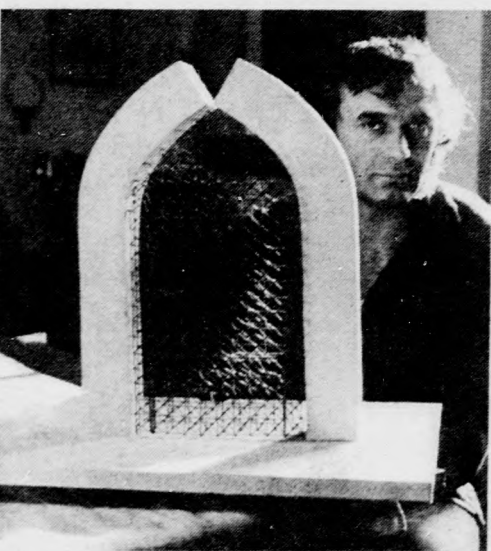

Anyagot választanak az egyik modellhez.

Ahol a divat születik...

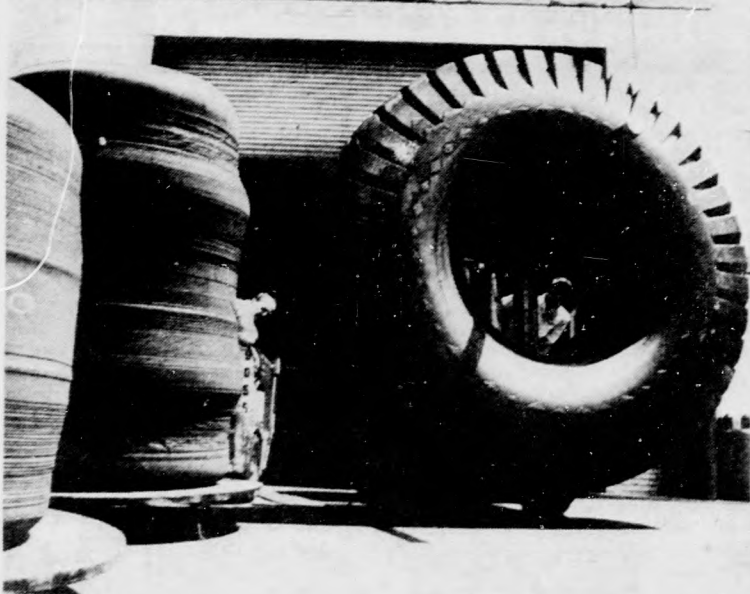
A divat szakemberei már készülnek a tavaszra, nyárra. Az OKISZ Labor tizenkét tervezője által megálmodott százhusz modellt a Hotel Duna Interkontinentálban mutatták be.

MAGAZIN

450. évfordulója lesz az idén a mohácsi csatavesztésnek. Ez alkalomból emlékparkot építenek a történelmi színhelyen. A „temetőkert” bronz kapuját Pölöskei József ötvösművész tervezte.

A művész a készülő 4x8 méteres kapu makettjével.

Óriások

GUATEMALÁBAN MEGMOZDULT A FÖLD

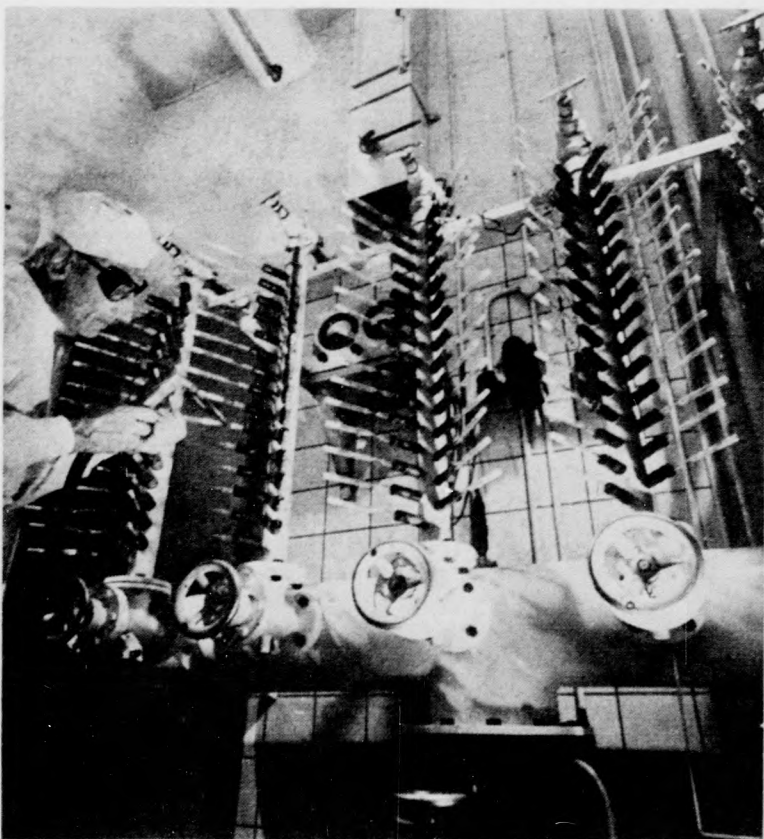

Kártváráként omlottak össze a vasbeton házak, megriadt emberek rohantak fejesztetten a szabadba. S az első után jött még egy, aztán tíz, száz, csak a műszerek tudják számolni, hány. Az ég alatt laknak ki azért, mert nem mer tető alá menni, ki azért, mert nincs már tető, ami alá mehetnek: száznyleven ezren — több ez mint Debrecen lakossága — vesztették el házukat, lakásukat. Nincs tán olyan család, amelyben nem a gyász napjait élők. Húszezer holttestet szabadítottak ki a romok alól, s a pusztulás nyomán már a betegség is aratni kezd.

Santocas gltórral harcol

Angolában összecsaptak az ellenfelek. Fegyvert fogott az ország, ártatlan emberek halnak meg nap-nap után. Santocas, az angolai fiatallemberek dalával tiltakozik az igazságtalan háború ellen. Európai körútján nagy sikert aratott Berlinben, a politikai dalok nemzetközi fesztiválján.

Steril és légmentes ampullák

A gyógyszeripar az ampullák tízmilliót használja fel a becskenedésre szánt készítmények forgalomba hozatalához. Ez a meghatározott alakú, kémiai hatásoknak ellenálló, nagy hőingadozásokat jól tűrő és jól forrasztható anyagból gyártott kis üvegedény a gyógyszeranyagok csíramentes eltartását biztosítja. Az ampullákat üvegcsőből automata gépeken gyártják. Felhasználás előtt nagy teljesítményű gépeken mosó- és öblítőfolyadékkal tisztára mossák őket. Ezután szárítóalagútban megfelelő hőmérsékleten kiszáradnak, illetve csírátlanítják (sterilizálják) és automata berendezéseken megtöltik az ampullákat. Az üvegedények lezárását (forrasztását) is a töltőgép végzi. A megtöltött és lezárt ampullában levő gyógyszert szükség szerint sterilizáló autoklávban 120 C fokon csírátlanítják, majd az ampullákat repedésvizsgálatnak vetik alá.

A képen látható esetben olyan különleges ampullák lezárását végzi a szakember, amelyekből forrasztás előtt el kell távolítani a levegőt. A feladatot úgy oldják meg, hogy a gyógyszerrel megtöltött, elszűkített nyakú ampullákat egy központi vákuumvezeték csomkjaira erősítik fel, majd a légszívás megindítása után szűrőlágtól gyorsan megolvad és összetapad, anélkül, hogy levegő jutna be az ampullákba.

HÍREK

1976. február 15., vasárnap

Kolos napja

A Nap kél 6.52 — nyugszik 17.05 órakor

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS vasárnap estig:

A nyugati országrészben erősen, máshol változóan felhős idő, elszórtan kisebb havazással, havas esővel, esővel. Mérsékelt, időnként meglehetősen keleti, délkeleti szél. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap: plusz 1, plusz 6 fok között. (MTI)

LOTTÓTÁJEKOZTATÓ. A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság közlése szerint a 7. játékhéten ötállalatos szelvény nem volt. Négy találatos szelvénye 341 fogadónak volt, nyerevényük egyenként 18 207 forint. Három találatot 11 896 fogadó ért el, nyerevényük egyenként 261 forint. A kéttalálatos szelvények száma 239 760 darab, ezekre egyenként 16 forintot fizetnek.

SIKOS FŐÚTONALAK. Szombat reggel az ország valamennyi főútjára járható volt, néhány út azonban a rátapadt hótól sikos. Ilyen például az M7-es jobb pályája Budapest és az 56-os kilométerközött. Komárom és Vas megyében, valamint a Bakony térségében néhány bekötő és összekötő út nehezen járható.

SZABADEGYETEM. A TIT Hajdú-Bihar megyei Szervezete a világ nagy városai címmel szabadegyetemet hirdet. Az előadások foglalkoznak az európai városok kialakulásával, Róma, Kairó, Isztambul, Velence, Firenze, Moszkva, Párizs, London, Madrid és Leningrád történetével, múltjával, nevezetességeivel. Jelentkezni február 9-től 17-ig lehet 15-től 17 óráig a TIT megyei szervezeténél.

DRÁGA CIGARETTA. Belgiumban tovább emelték a cigaretta árát. A legolcsóbbnak is 30 frank lesz csomagja, ami több mint 15 forintnak felel meg. A luxus cigaretták árát fantasztikus méretekben emelték.

Rendelet az építésügyi dolgozók idej bérfizetési napjairól

Az építésügyi- és városfejlesztési miniszter rendeletet adott ki a minisztérium felügyelete alá tartozó szervek, a tanácsi építő-, szak- és szerelőipari vállalatok, a tanácsi tervezőirodák és vállalatok, a kommunális szolgáltató vállalatok, valamint az építő- és építőanyagipari szövetkezetek 1976. évi és az 1977. januári bérfizetési napjairól. Az alapelvek most is megegyeznek a korábbi rendelkezésével. Így általában kéthetes időközönként pentekeken kerül sor a részfizetésre, majd a végelszámolásra. Négy alkalommal azonban a kétféle fizetési nap között háromhetes időköz telik el, s ezért a dolgozók kérésére a rendelet mellékletében felsorolt napokon — április 30, augusztus 6, október 8 és 1977. január 7 — legfeljebb 500 forint részleget is fizethetnek, amit természetesen a végelszámolásakor egy összegben levonnak. A rendelet előírja, hogy a bérfizetési napokról hirdetmény útján kell tájékoztatni a dolgozókat.

A Budapesti Finomkötőtárgy-gyár debreceni üzemében nagyszerű tejtermék-, konzerv- és üdítőital-bemutatót és kóstolókat rendezett a Hajdú-Bihar megyei Élelmiszer-kiskereskedelmi Vállalat. A főzési tanácsadón és a kóstolón több száz dolgozó vett részt. (Fotó: Kalmár)

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Száztízennel évvel ezelőtt, 1861. február 15-én született — és 77 éves korában, 1938-ban halt meg — Charles Guillaume svájci származású Nobel-díjas francia fizikus.

A párizsi Sorbonne-on hallgatott matematikát és fizikát, s tanulmányait doktorátussal fejezte be. Egy sérvés-tudományos intézetbe került, s élete végéig ott is dolgozott. Kutatásainak célja a standard-méretű pontosságának növelése volt. A standard hosszúságok és tömegek platina-irídium ötvözetből készülték, s a fiatal kutató e költéséges ötvözetet olcsóbb anyaggal kívánta helyettesíteni. Több mint húszéves kutatómunkája eredményeként felfedezte, hogy a nem korrodáló, körülbelül 9:5 arányú vas-nikkel ötvözet hőtágulási együtthatója rendkívül kicsi: így az Invarnak nevezett ötvözetből készült eszközök méretei a szobahőmérséklet körüli hőmérsékleten gyakorlatilag állandónak tekinthetők.

Az invar a mai technikai életben is fontos szerepet játszik. Guillaume a Nobel-díjat 1920-ban az indoklás szerint „a vas-nikkel ötvözetek anomáliáinak felfedezésével szerzett mérés-technikai érdemeiért” kapta. A vas-nikkel ötvözetek anomáliáinak felfedezésére a szilárdtest-fizika egyik fontos állomása. A rendkívül magnéses tulajdonságokkal rendelkező ilyen ötvözetek ösztönözték a mágnesség modern elméletének felépítését, s így váltak ezek az elektronika nélkülözhetetlen alapanyagává.

RAJZ- ÉS GRAFIKAI KIÁLLÍTÁST rendez a Magyar Képzőművészek Szövetségének kelet-magyarországi területi szervezete a debreceni Horváth Árpád Művelődési Házban. A megnyitót február 15-én, vasárnap délelőtt 11 órakor tartják.

A **DEBRECENI FÜVŐSÓTOS** tart hangversenyt február 16-án, hétfőn 19 órakor a nagyhegyesi községi pántházban. A műsorban többek között Beethoven, Rimszkij-Korszakov, Johann Strauss, Paganini és Mozart művei szerepelnek.

A **HORVÁTH ÁRPÁD MŰVELŐDÉSI HÁZ** hagyományos népi himzések elsajátítására, gyakorlására, alkalmazására tanfolyamot szervez. A tanfolyam — amelynek részvételi díja 60 forint — hat hónapig tart, heti egy alkalommal lesz foglalkozás. Jelentkezni február 17-től 28-ig lehet személyesen vagy telefonon a művelődési házban.

ÚJDONSÁGOK A KÖNYVESBOLTOKBAN. Majakovszkij versei (Lyra mundi sorozat, Európa); Von der Grün: Csúszós utak (regény, Európa); Benkő: A Bolyaiak zeneelmélete (tanulmány, Zenemű); Farkas: Erkölc és forradalmiság (tanulmány, Kossuth); Angi: Zene és esztétika (esszé, tanulmányok, Zenemű).

TANYAI FARSANG LESZ Nagycserén február 15-én, vasárnap 15 órától 22 óráig. A rendezvényen nyolc tanyai ifjúsági klub vesz részt. A műsorban közreműködnek szudáni diákok is, akik izelítőt adnak az afrikai folklórból.

KÉPZŐMŰVESZETI KIÁLLÍTÁS nyílik február 15-én délután 4 órakor a balmazújvárosi művelődési központ földszinti kiállítótermében a Balmazújvároson magántulajdonban levő művekből.

A **XIX. SZÁZAD KÖLTŐI** címmel február 16-án, hétfőn délután 5 órakor Kun János előadóművész tart rendhagyó irodalomórát a hajdúsámsoni művelődési házban.

MEGJELENTEK AZ ELSŐ VADMALACOK a Bükkben. A februári kemény hideg és havazás ellenére egyetlen hipuszult malacot sem találtak a vadászok, mert az anyakocák nagy gonddal óvják kicsinyüket.

KÖZÜ

Hetek óta zott vizsgálat összegző, más ségnek és a bálom bebűj gyarazatokat hiábavaló. A rázni lehet ő

Ha csak a szó nélkül a ségről van a het akármily szabálysértés tapasztalható reklamációk. Mérgelődünk minőségű ár úgy használ is próbáljuk igazunk bizonyozunk el a vettük volna pásról, akart

Most vesze kódásor, de ellenőrző In tot végzett a ezt beszélték hogyan forg ki belőle. S tek találkoztálával. S H elvéve találárunak a for ennyi szót f zöldség- és a tot megfelele zalek esett k ket soroltat pasztaltak k S ugyanilye hogy csak e láltak hibák televíziót fo

Nem tudom igen, akkor hibákról, hi ember mérg denkinek m S gondolom tározott és e eddig is e kel, évtized tek a probl minőségvizs zás, javulás tatóbb az es

Az, hogy lelni, elő va zó szakembé ják, illetve tehát akkor tások számt szetesen ne forgalomba. A legtöbb Egyszerűen nézésről, go írni, hogy lán nem fo vágnak jó anyagokból igyekszik e ják? Mivel rintról van zökönnyezé A következ eset, csak a büntetés ne politikai ká vé, aki egy tán mi var szetesen m pontot a t tések — ez az elköveté ral.

Egy-egy i másik oldal És ez jó, er ban odafigy eset. De az tén, vagy Az energiá magyarázat élve: passz

A követk a pénzüker gálni. Aki t nak felelni szigorúságr fellépésre. ember azt ember tanu vetkeztetés sárló nevét a helyzet, ennyi sok h

Nagyobb számonkér sem lesz sz rúsággal.

Hibás áruk

Hetek óta nem tudok napirendre térni egy nyilvánosságra hozott vizsgálat felett. Amikor csak kezembe veszem a tapasztalatokat összegző, már-már tanulmánynak is nevezhető jelentést, az értetlenségnek és a háborgásnak egy különös keveréke dül bennem. Próbálok bebújtatni magamat más emberek bőrébe, s onnan nézve magyarázatokat, érveket találni, de minden ilyen irányú törekvésem hiábavaló. A tények nagyon makacs dolgok, magyarázni, megmagyarázni lehet őket, de elfogadni nem.

Ha csak először kerültem volna szembe ilyen dolgokkal, talán szó nélkül elmennék mellette. De hosszú évek óta visszatérő jelenségről van szó, s úgy tűnik, hogy szélmalomharc folyik ellene. Lehet akár milyen elmarasztalás, nyilvános megszégyenítés, büntetés, szabálysértési eljárás, előbbre lépést ebben az ügyben nem nagyon tapasztalhatunk. Továbbra is csoportostul érkeznek a panaszok, a reklamációk. Legyünk őszinték: pedig nem is mindig reklamálunk. Mérgelődünk, dühöngünk amikor észrevesszük, hogy nem olyan minőségű árut kaptunk, mint amiért fizettünk, aztán megpróbáljuk úgy használni, ahogyan van, vagy megjavítatjuk. Sok esetben azzal is próbáljuk kímélni idegrendszerünket, hogy nem reklamálunk, igazunk bizonyításáért nem vitatkozunk, időnként és energiánkat nem pazaroljuk erre. Legyintünk egyet, s úgy teszünk, mintha észre sem vettük volna, hogy becsaptak. Mert lényegében erről van szó, becsapásról, akárhogyan is igyekezzünk szépíteni a dolgokat.

Most veszem észre: még mindig nem mondtam meg a bosszankodásom, dohogásom okát. Arról van szó: a Kereskedelmi Minőségellenőrző Intézet, nem is olyan nagyon régen, nagyszabású vizsgálatot végzett a megyében és ennek a tapasztalatait összegzi a jelentést, ezt beszélték meg az illetékesekkel néhány héttel ezelőtt. S akár hogyan forgatom a jelentést, nem valami rózsás helyzet kerekedik ki belőle. Szinte valamennyi területen, ahol vizsgálatokat végeztek, találkoztak súlyoskonkítással, hibás áruknak a forgalomba hozatalával. S ha a vizsgált boltokban, üzletekben, egységekben csak elvétve találkoztak volna hibás mérésel, rossz vagy nem megfelelő áruknak a forgalomba hozatalával, akkor talán nem is lenne érdemes ennyi szót fecsegni az ügyre. De mit mutatnak a vizsgálatok? A zöldség- és gyümölcsféléknél a vizsgált mennyiség 32 százaléka nem volt megfelelő. A vizsgált textilipari termékeknél ugyancsak 32 százalék esett kifogás alá, alacsonyabb minőségi osztályba kellett ezeket sorolni az ellenőröknek. A bútorok 54 (!) százalékánál tapasztaltak kivétel hibát, szállításkor, tárolásnál kialakult sérülést. S ugyanilyen százalékos arányban találtak hibákat a cipőknél — hogy csak ezt a néhány adatot és tényt sorakoztassuk fel. Mert találtak hibákat más területeken is. A vendéglátó helyeken, a rádiót és televíziót forgalomba hozó üzletekben, illetve áruknak és máshol.

Nem tudom, hogy jól megfigyelték-e a számokat az olvasók. Ha igen, akkor nyilván látják: nem is olyan kismértékben előforduló hibákról, hiányosságokról van szó, mindenképpen érthető hát, ha az ember mérgelődik. No, de a vizsgálaton kívül nyilvánvalóan mindenkinek megvan a maga vásárlás közben megszerzett tapasztalata. S gondolom azok is azt erősítik: most már valamilyen nagyon határozott és komoly intézkedésre lenne szükség. Vizsgálatok ugyanis eddig is és ezelőtt is folytak. Egy kis iróniával azt is írhatnám: évekkel, évtizedekkel ezelőtt is így, vagy hasonló mértékben jelentek meg a problémák. Szóvatottuk ezeket — most ezt a szóvatottat a minőségvizsgáló intézet mellett a vásárlókra is értem —, de változás, javulás nem sok területen következett be. S ez a legelgondolkodtatóbb az egészben.

Az, hogy milyen árunak milyen követelményeknek kell megfelelni, elő van írva. Ezt nemcsak a minőséget és mennyiséget ellenőrző szakemberek tudják, hanem azok is, akik ezeket az árukat gyártják, illetve ételknél, italoknál kiszolgálják a vevőket. Mi az oka tehát akkor annak, hogy nem, vagy csak alig csökken a súlyoskonkítások száma, az árukat nem megfelelő minőségben — és így természetesen nem is azon az áron adják el, ahogyan kellene — hozzák forgalomba, megkárosítják, becsapják a vevőket?

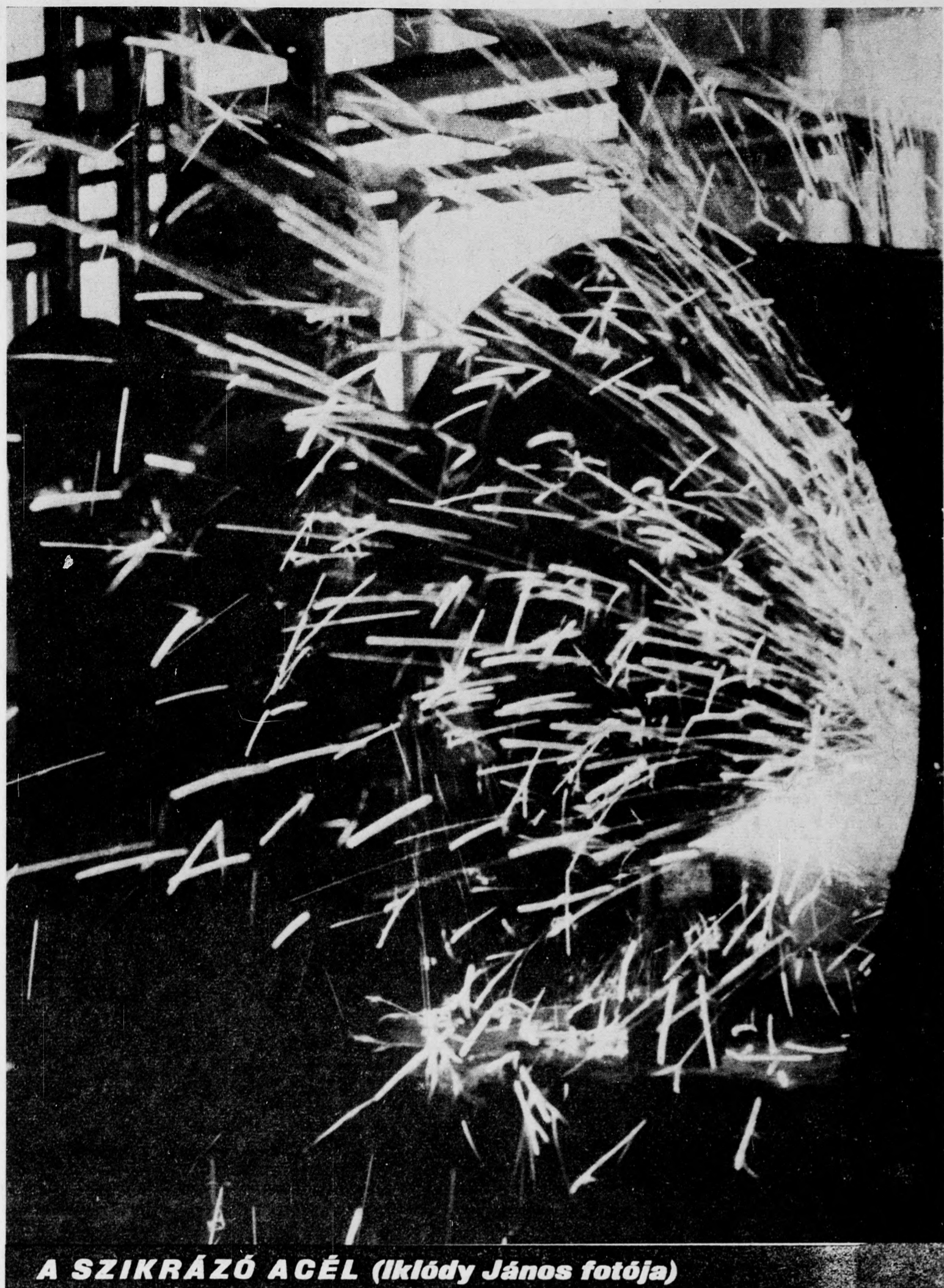
A legtöbb esetben — feltételezem — nem szándékosságról van szó. Egyszerűen csak nem kellő odafigyelésről, fegyelmezetlenségről, elnézésről, gondatlanságról. Természetesen ezzel nem azt akarom leírni, hogy szándékos becsapása a vevőknek, vásárlóknak egyáltalán nem fordul elő. Az egyéni haszonszerzésnek, meggazdagodási vágyának jónéhány ember járja azt az útját, hogy a „megtakarított” anyagokból, eszközökből, rossz mérésből, „téves” számlázásból igyekszik egy kis külön haszonhoz jutni. S mi történik, ha rajtakapják? Mivel általában egy-egy tételnél csak néhány fillérről vagy forintról van szó — ha már ezt az ellenőrök derítik fel — jön a jegyzőkönyvezés, esetleg néhány száz forintra történő megbüntetés. A következő esetben, amikor elkapják az illetőt, megismétlődik az eset, csak azzal a különbséggel, hogy valamivel többet fizet. De a büntetés nem mindig áll arányban az okozott kárral, az erkölcsi, politikai kárról nem is szólván. Találkoztam már olyan kereskedővel, aki egy ilyen büntetés után azt mondotta: „Kifizetem, no és aztán mi van. Majd behozom ezt is.” Súlyosabb vétségeknél természetesen már szabálysértési eljárás is indul, vagy a bíróság tesz pontot a tisztességtelen haszonszerzés végére. A kiszabott büntetések — ez az érzésem — nagyon sok esetben nem állnak arányban az elkövetett vétségek súlyával, az okozott anyagi és erkölcsi kárral.

Egy-egy ilyen nagyszabású vizsgálat után — mert nem akarok a ló másik oldalára esni — több helyen történik határozott intézkedés. És ez jó, ennek így is kell lennie. Kijavítják a feltárt hibákat s jobban odafigyelnek a vezetők is arra, hogy ne ismétlődhessen újra az eset. De az is igaz: bőven akadnak olyan helyek, ahol édeskeves történet, vagy történik a feltárt hiányosságok megszüntetése érdekében. Az energiát inkább arra fordítják néhány helyen, hogy elfogadható magyarázatokat keressenek, a labdarúgásból kölcsönzött kifejezéssel élve: passzolják a labdát.

A következőt kell tudomásul venni mindenkinek: A vásárlóknak a pénzükért a megfelelő mennyiségű és minőségű árukkal kell szolgálni. Aki ezt megszegi, tudatosan becsapja a vásárlókat, ezért azoknak felelni kell. S a felelősségre vonásban talán egy kicsit nagyobb szigorúságra volna szükség, még határozottabb és következetesebb fellépésre. A vizsgálat befejezése és összesítése után az egyik szakember azt mondotta: a megdöbbenő adatok után reméli, hogy sok ember tanul, levonják az illető vállalatok vezetői is a megfelelő következtetéseket. Mit tehetünk mi ehhez? Reményünket minden vásárló nevében, hogy az elkövetkezendő időben valóban javulni fog a helyzet, nem lesz ennyi sok kirívó hiba, nem kerül forgalomba ennyi sok hibás, nem megfelelő áru.

Nagyobb lesz a fegyelem, jobb az ellenőrzés és következetesebb a számonkérés, a megfelelő mértékű és arányú büntetés. Ahol ezentúl sem lesz számottevő javulás, ott bizony büntetni kell, s teljes szigorúsággal.

Rácz Béla

A SZIKRÁZÓ ACÉL (Iklódy János fotója)

PORTRÉJA

A KISZ-titkár

1976. január 17-én, egy szabad szombat délelőttjén tartotta vezetőségválasztó taggyűlését a Magyar Gőrdülőcsapatgyártó Művek 1-es számú KISZ-alapszervezete. A hetvenhat tagot számláló alapszervezet elhatszavazata nélkül választotta meg titkárává Jánossy Andrást, az MGM szerszámüzemének harmincesztendősi üzememlézőjét.

Mindent ő szerényen elhallgatja beszélgetésünk alkalmával, s inkább a munkáról, a mozgalmáról, az alapszervezetről beszél.

— Gyárunkban két ilyen magas létszámú alapszervezet van. A miénknek nagy a tagsága, de a munka is igen jelentős, amit a fiatalok együtt, vagy külön-külön elvégeznek. Az együtt végzett társadalmi munka, a szórakozás, a kirándulások egységes baráti közösséggé formálta csoportunkat. Gyáron belül is jó az alapszervezet híre. 1975-ben például a mi kezdeményezésünkre indult el a GÖCS-újságban az Ifjú Kommunista TOTÓ. A KISZ KB meghirdette az Ifjú Kommunista című lap előfizetési versenyét. Nem tartottuk elegendőnek, hogy megvegyék a fiatalok a lapot, szeretnünk volna, ha mindenki el is olvassa. Így rendszeresen összeállítunk egy totót, melyet csak azok tudnak megfejteni, akik olvasták az Ifjú Kommunistát. Ezt a versenyt az 1976-os esztendőben is folytatjuk.

Mióta dolgozik az ifjúsági mozgalomban, és mikor választották először KISZ-titkárrá?

— Kisvárdán jártam gimnázium-

ban, ott léptem be a KISZ-szervezetbe 1960-ban. Vezetőségi tag voltam gimnáziumi, majd egyetemi éveim alatt is. Budapesten a Műszaki Egyetemen tanultam, harmadévesen ösztöndíjasa lettem az MGM-nek. Érdekltem a nagyszériagyártás, ezért szívesen jöttem ebbe a gyárba. A gimnáziumi, egyetemi évek alatt végzett mozgalmi munka során mindig volt valami hiányérzetem, Valahogy nem találtuk a módját, hogyan tudnánk az egésznek mélyebb tartalmat adni. Emlékszem, mikor legelőször léptem be a gyár kapuján, az 1-es KISZ-alapszervezet épp társadalmi munkában költöztette új helyére egy raktár berendezését. Nagy munka volt, olyan, ami különben a gazdasági szervezeti feladata lett volna. Ez volt az első pozitív benyomásom a munkásfiatalok KISZ szervezetéről. Aztán örültem is, hogy éppen ebbe a csoportba kerültem. 1969 óta dolgozom az MGM-ben, először vezetőségi tag lettem, majd 1972-ben választották először KISZ-titkárrá.

Jánossy Andrásnak nagy családja van. Néhány hete született harmadik kislánya, Árpád.

— Hogyan tudja összeegyeztetni a gyári, a mozgalmi és az otthoni munkát? Jut-e ideje apai teendőire?

— Az alapszervezetemtől megválasztásom, és harmadik fiam születése alkalmából kaptam egy pörgőkalapot, hosszú fehér pántlikásat. A szalagra ráírták, szívesen segítenek öt fiú felnevelésében is. Feleségem, aki egyébként a Számítás-

technikai Vállalatnál dolgozik, szülői szabadságon van Árpáddal, de én is úgy szervezem a dolgomat, hogy jusson idő a családra, a gyerekekre.

— Az alapszervezeti munkában mi lesz a legfontosabb teendőjük az 1976-os évben?

— A közelmúltban kaptuk meg a KISZ KB levelét, melyben központi feladatként áll a termelési eredmények fokozása, javítása. Ebben az esztendőben mi is ezt tekintjük fő célunknak. Persze a munka mellett szórakozást is terveztünk programunkba. Szerveztünk egy színjátszó csoportot, mely egy alkalommal már bemutatkozott a közönségnek. Nemrégiben jöttünk haza Csehszlovákiából, ahol jutalomkirándulásra vettünk részt eredményes mozgalmi munkánkért.

— A jó termelési eredményeken, a társadalmi munkán, a közösségi szellem kialakulásán túl mit tart alapszervezete legnagyobb erényének?

— Személy szerint én azt tartom a legnagyobb dolognak, hogy az egészséges kritikai szellem évről évre erősödik alapszervezetünkben.

Fazekas Valéria

Ha nem csavar az ember...

„Hidd el öregem, két szóval fel lehet dobni az embert. Az persze nem mindegy, hogy mikor mondják, és ki mondja azt a két szót. Az meg különösen nem, hogy hogyan.”

A minap morfondírozott így az egyik ismerősöm. Fiatal üzemmérnök egy nagy vállalatnál. Beszélgetésünk egészét átitatta valami könnyű derű, szinte emelkedett volt a hangulat. András olyan lelkesülten beszélt új feladatáról, meg az egész üzembről, mint még soha. Különböző pedig nem tartozik a hurra-optimisták csoportjába. Most azonban elkapta a hév. Nem is titkolta: „Valami történt a »vezérel«, mert teljesen szokatlan gesztusai vannak, sőt mi több, ezek talán már nem is gesztusok, módszerbeli változások.” Vezérnek a rendkívül törekvő, indulatos és kemény vezetési stílusát gyakorló igazgatóját nevezte.

Nos a „vezér” — meséli András — lefegyverző és elbűvölő közvetlenséggel tüntetett a múlt héten. Nemcsak szava volt mindenkihez, hanem kérdezett is, sőt válasza is volt ideje és türelme.

A varázsütést jelentő két szó pedig így hangzott: számítók rád. S azóta András, mintha kicsérlett volna a munkakörülmények pedig nem változtak. A rajzok, a statisztikák, a kalkulációk, a kollégák, a beosztottak, mind-mind a régi maradtak. Mégis valahogy minden nyugodt és ugyanakkor munkára sarkalló lett körülötte.

Az a tudat, hogy nem egyszerűen csavar a gépezetben, — egy szabvány szerint készült, nélkülözhetetlen, praktikus, sima és szabályos, de mégis csak holt anyag — másnak látta vele környezetét. Végre mindenki számára nyilvánvalóvá vált, hogy ő nem egyszerűen garancia, mennyiségi és minőségi faktora a tervteljesítés egy részének, hanem élő, eleven, gondolkodó, véleményformáló ember, akinek saját tervet, elképzeléseit, értékeléseit, ötleteit, sőt mi több, vágyait és érzelmeit vannak. Olyan ember, akinek az agya nem táblázat, szab-

ványismeret, egy beprogramozott masina, amely gombnyomásra kiköpi a kívánt adatot, legalább nyolc szempontot figyelembe véve. Szüverén egyéniség.

Az a tudat, hogy nem egyszerűen eszköznek tekinti a „vezér”, hanem partnernek, a népgazdaságilag még oly fontos tervmutatók teljesítése ügyében, egyszerűen megváltoztatta a hangulatát. Második esztendője, hogy ebben az üzemben dolgozik, de még sohasem érezte, hogy számolnak vele. A szűkebb értelemben vett munkájában sem. Űgy látta, hogy senki sem figyel a vezérkarból, ha ő beszél az értekezleten. Vagy nagyon is figyeltek, csak nem mutatták?

S most? Valami különös történt. Más lett a milió, oldott lett a légkör, nem olyan szigorú szemű, ráncolt homlokú, mint eddig. Nem olyan görcsbe ránduló az ígyeké, s mégis, mintha többre mennének egymással is. Szinte jólesik a munka. Olajozottan közlekednek. Könnyebben megnyílnak egymás előtt. S ez jó. Különösen annak, aki benne él: ébredéstől elalvásig, de a közösségnek, a termelésnek, a munkának is. Az emeli az embert, ha számítanak rá, igénylik közreműködését, várják ötleteit, kezdeményezését. Ezt az érzést nem lehet pénzzel elérni. Mint ahogy az elismerés kifejezéséhez is néha a sok pénz is kevés. Van, amit egyszerűen nem lehet pénzre átváltani. Azt, amit egy alkotó kollektíva eleven áramába való bekapcsolódás jelent. A kapcsolatot teremtésének azonban két pólusa van: az egyén és a közösség. A beilleszkedés a legtöbb esetben nem megy simán. Csaknem mindig zökken valahol. De ha jókedvűen dolgozik az ember, jobb lesz a közérzete.

December közepén az egyik kisváros párt- és állami vezetői a település értelmiségével találkoztak: mezőgazdászokkal, ipari mérnökökkel, pedagógusokkal, jogászokkal, orvosokkal, közigazgatási szakem-

berekkel. A résztvevők a negyedik ötvenes terv városi eredményeiről kaptak tájékoztatást, s egy rövid bepillantást a következő tervciklus koncepciójába. Aztán kis csoportokban beszélgettek, vitáztak, javasoltak, sürgették. Az a közvetlenség, amit az egy asztalhoz ülés jelentett, a problémák társaságában, megoldotta az embereket. Egymás gondolataiba vágó ötletek, elképzelések röpködtek, nyílt és őszinte légkörben. Nyilván az is mond valamit, hogy a résztvevők többsége hallatta szavát. Ez azonban önmagában csak statisztika lenne. De amit mondtak, s ahogy mondták!

Az ügyvel való azonosulás érzelmi fűtöttséggel vibrált a levegőben. És felelősséggel beszéltek. S nemcsak a minden közügynek látszó ügyben örök hozzászólók, hanem a ritka és kevés beszédűek is megnyíltak. Nos, éppen a kibeszélés lehetőségének a megteremtése lehet valamilyen közérzetformáló tényező, amit megint csak nem lehet mással helyettesíteni, pótolni. A beszédből pedig nemcsak hallani, hanem érezni is lehet az odaállást, a felelősségvállalást, az együttgondolkodást, a segítő szándékot és közérzetet, a hangulatot. S az efféle fórumteremtés nemcsak lehetőség a véleménycsere, a gondolatformálásra, a tájékoztatásra, a demokrácia gyakorlására. Több. Itt van lehetőség a realitásokban való gondolkodás feszítetttségének megérettetésére.

Egy kisváros, egy falu, egy üzemi gazdasági, társadalmi, emberi gondolataiban benne élők számára is viszonylag könnyen beláthatók. Számokkal mérve is könnyen átfoghatók. Nos, éppen ez a viszonylag jól áttekinthető terepen való gondolatvezetés, számvetés, valóságmérlegelés segíthet, segítheti az embereket a nagyobb, országos méretek, gondok és eredmények érzékelésében. És persze nemcsak tájékoztatásról, információcsere-ről, véleményformálásról van szó, hanem közérzetteremtésről is.

Lázár Imre

Az olvasó véleménye

A nyulacska története

A kedves kis nyulacska történetét még ma is sok helyen ismertetik úgy, hogy megcsikolva a másfél-kétéves kis ártatlanok tenyerét ujjhegyre vesszük a történetet:

Ez elment vadászni, ez meglötte, ez hazavitte — megfőzte, ez megette... s ennek az icke-picikének semmi se maradt.

Még! Még egyszer! — volt a viszhang s a kicsi bizonyosan azt remélte, hogy a kis nyulacska egyszerűen még csak sikerül kerekelt oldani s a véres kaland a megszubadulásban, felszabadulásban oldódik fel.

Nekem mindig rossz volt a száma, ize az ilyen és efféle meséktől, nem is mondogattam.

Nagy boldogságomra mostanában hallottam ennek egy nagyon kedves átköltését, így: (kezdődik ez is a tenyerecske csiklandozásával)

Kertecske dombocska,
Kertecske dombocska,
Nini! Egy nyulacska!

Füvet eszegeti...
Fülét hegyezgeti...
Veszély fenyegeti!

Vadász kerülgeti!...
Kutya megkergeti!...
Írháját hogy menti?

Itt szalad, ott szalad...
Föld alá bebújna...
Bokor eltakarja.

A mesemondó a gyermek hónaljaiba mutatott, s az utolsó sornál két kis karját szorosán, féltően hozzászorította.

A gyermek felszabadultán örült. Úgy érezte, hogy a nyuszi életveszélyes helyzetéből való kiszabadításában ő is tevőleges részt vett.

Másodszorra már — alig valami segítséggel! — önállóan mondta el a versikét.

Én nem tudom, nem is akarnám, irodalmi kritika nagyítója alá tenni ezt a versváltozatot, mely népünk, ki tudja melyik, szelidszívű édesanyjában fogalmazódott meg, de a belőle sugárzó szándék, és a kis gyermek iránti meleg szeretet számomra megható élmény.

Mikus Sándor:
ANYASÁG

Dobos Lajos

Tanyangó

A tanyangó Észak-Magyarországon volt divatos néptánc. Nevét valószínűleg a tanya és a tangó összekapcsolásán alapították ki a környék földműves nyelvművelő népe. A szó jelentése: tanyai (tanyasi) tangó, lásd még — siskacsárdás.

Barangó István lelkes néprajzkutató alaposan felkészült a gyűjtésre. Vitt magával magnót, fényképezőgépet, filmfelvételt, mindent, ami csak kell. Először utazása a Harangod völgyébe mégsem sikerült. Amikor a vicinálison egy kíváncsi nénihez elkerült, elmagyarázta, hogy mit keres errefelé, ahol a madár is többségében bicib, hamar letették a vonatról. Rögtön segített két markos férfi cipelni a nagy hátizsákot a hátsó peronra, ott aztán gazdától leeresztették a sínre. Még a vonat is lassított neki, nehogy baja essék.

Barangó István lelkesedése lobot kapott. Titkot, ősi rejtőzködést velt a határozott, de különben mosolygó egyedekből szerveződő közösség múltjában. Visszagyalogolt a t-i vasútállomásra, meghált a váróteremben, s másnap elszántan újra felszállt a Bádagos-expresszre, de most csak Jajhalomig jutott el. Ott mindenki kiszállt az ő kupéjából, először azt hitte, egyedül utazik, még örült is neki, hogy nem zaklatják, egy fél óra múlva azonban kezdett gyanakodni, de késő volt. A kisvonat már sehoh, csak az ő kocsija árválkodott a sínen, észrevétlenül szétkapcsolták a kétkocsis szerelvényt az utasok.

Barangó István nem adta fel. Belement a jajhalomai kocsmába és előszedte a magnót, „A tanyangóról szeretnék tudni valamit” — kezdte volna, de túl nagy volt a jó kedv, meg hallották is, hogy jön a csodabogar, és elkezdte itatni. Először szabódott, de nem akarta megsérteni őket, később meg egyre részegében már túrt mindent, az összes szalagját teleöbégatták magyar nótával, aztán hallgatták, úgy mulattak. A gazdaság munkásszállójáról átcsaltak egy tucat lányt, azokat abjagatták. Fizesnap volt, be sem zárt a kocsmá. Éjfél jól elmúlt már, amikor újra vele kezdte törődni. Kiállították a kocsmá közepére két lány közé és ordították: „mi is táncoltunk tanyangót, csak nekünk már elég volt, táncolj most te is, ha

neked tetszik, nagyon könnyű, csak egy kis félelem kell hozzá, gyerünk fiú, három-négy, á-kác-fá-tól á-kác-fáig, á-kác-fá-tól á-kác-fáig, ugye, hogy megy, raj-ta-fá-tól á-kác-fáig...”

Barangó István táncolt. Késérü verejték ömlött az arcán, de járta. Körülötte villogtak az öklök, sok szempárból sütött a gyűlölet. Táncolt, amíg rá nem szóltak, hogy elég, most már jól tudja, nem kell kutatni tovább. Kivánszorgott az üres kupéhoz, beült egy sarokba és elaludt. A kalauz költötte fel, amikor a kocsi egyszerűen a motor elé fogták. Szálltak ide is utasok, de ő észre sem vettük. Kihurcolkodott a peronra, a kalauz utána ment.

— Látja — mondta a lyukasztóval az eltávolodó tanyaóra mutatva —, miért kellett ez magának? Az éjjel két késelés volt, hála istennek, egyik sem halálos, de betörték az iskolaablakot is, arra pedig még nem volt példa.

— Mi a tanyangó? — nézett rá eszelős, könyörgő tekintettel amaz —, legalább maga mondja meg!

— A tanyangó a legnagyobb sérelem, ami a harangodiakat valaha érte. Kilencszázgyvenhatban, egy tavaszi délután pecsétes papírt mutogatva járta egy ember a tanyákat, és kivézényelt mindenkit az akácosba. Aki nem tanulja meg az új demokratikus táncot, annak se fia, se lánya, senkije nem házasodhat! Ezt a számszerűsítést hirdette három farsával. A tanyasiak féltek, nem merték firtatni sem az írást, sem a küldötték kiletét. Járták a táncot késő estig a „táncbanár” vezényletére, akácfától akácfáig. Amikor aztán hazamentek, üres asztal, kifosztott kamra várt minden családot. A szélhámosok autói már rég eltűntek addig az éjszakában. Ezért ez a nagy szégyenkezés.

Barangó István azt sem tudta, hova nézzen. Kőrül mindenütt ijeszítő nyugodt mező hajózott. Szemben egy hatalmas árapatáló túl a t-i vasútállomás tűnt el. Mintha fuldokolna, hullámozott jobbra-balra a kalaszok közt. A patak felől bicicivalkodást ismételt a szél: viszik, vi-szik.

Dankó István

A KÖNYV ÉS A MŰVÉSZETEK TESTVÉRMŰZSÁK

A könyvbarát, ha igazi, óhatatlanul kapcsolatba kerül a többi művészetekkel, elsősorban a képzőművészetrel, annak is a grafikai ágával, hiszen a könyvek s kivált a szépirodalmi művek tekintélyes része illusztrált. Jobban is szeretjük az illusztrált könyveket — akadnak ugyan olvasáspszichológiával foglalkozó szakemberek, akik ezt a hajlandóságot a kezdő olvasó mentalitásával társítják (fejletlen a fantáziája, tehát „képeskönyvet kíván”); vagy pedig a nagyon is fejlett, művészeti albumokat és kifejezetten szép kiviteltű könyveket gyűjtő bibliofilek hatáskörébe utalják — de ha realisan, őszintén vizsgáljuk hajlandóságainkat, be kell vallanunk, hogy a képekkel bontott szöveg mindannyiunk számára vonzóbb.

Kérdés persze, hogy milyen ez a kép? A jó illusztráció átfogalmazza a szöveg mondanivalóját, egy másik művészetet formanyelvén és egy másik művész egyéniségén átszűrve mutatja fel a szövegtől sugallt érzelmi, gondolati, hangulati tartalmát. Nem magyarázza, hanem kiegészíti. Nem fojtja el az olvasó fantáziáját, csupán azt hirdeti, hogy ilyen képzetársítás is fűzhető a szöveghöz, mindazonáltal, ez nem az egyetlen, a variációk sora végtelen, ahány olvasó, ahány egyéniség, ahány kép születhet a szöveg nyomán. Igen érdekes összehasonlítani ugyanannak a műnek több kiadását, többféle illusztrációját, s akkor látjuk, hogy önálló művésztől van szó, mely alkotójára épp annyira jellemző, mint a létrejött inspiráló műre.

Ha még az ex libris (a könyvjegy) szerepére is gondolunk, akkor egészen világos, hogy a könyvek szeretője a grafika iránti vonzalommal feltétlenül társul, s az idők során elvezeti a könyvbarátot a képzőművészethez, még akkor is, ha földrajzi helyzete miatt ritkán jut műzeumba: a ma már kiválóan reprodukálható műalkotások a művészeti könyvek révén „házhöz” (vagy legalábbis könyvtárhoz) jönnek; a Louvre vagy az Uffizi múzeum kincseit jól ismerheti a hajdúhadházi vagy a szilasbalházi lakos is, noha sosem járt Párizsban vagy Firenzében. (Lehet, hogy épp a könyvek készítetik rá, hogy felkerekedjék, és elmenjen az eredet meg nézni.)

A másik elkerülhetetlen testvérműzsa a drámáé: irodalmi műfaj, ám a színpadon elevenedik meg. A legtöbb ember szívesebben nézi, mint olvasva, tehát levonhatnánk a következtetést, hogy a legtöbb könyvbarát színházlátogató is. De ez nincs mindig így, és nemcsak a földrajzi, anyagi okok miatt. Léteznek — éppen a nagy képzőművészi olvasók között — olyanok is, akik olvasva is látják a drámát, s olyannak szeretik, ahogy az az ő lelki szemek előtt megjelenik. Veres Péter aki nemcsak író, de olvasónak is vagy volt — még idős korában is óriási kalandozásokra vállalkozott a világirodalom legmodernebb alkotásai között éppúgy, mint

a társadalomtudományok bármely területén — mélyen átélte és szerette Shakespeare-t, de ha színházban látta valamelyik drámáját — akár a legtokéletesebb előadást is — mindig bosszankodott: az ő Shakespeare-je másként élt benne, ő olvasás közben másként rendezte az elképzelt drámát. Bizonyára nemcsak ő volt így e műfajjal. Általában mégis azt mondhatjuk, hogy az olvasó ember is-is alapon kedveli a drámát: olvassa is, nézi is, és újra olvassa, ha megszerette, mert olvasva az igazi, úgy maradandó, úgy éljük át mélyen, de ha módunk van rá megnézzük, mert kíváncsiak vagyunk, mit művelt vele színész és rendező.

A testvérműzsa közül az olvasástól leginkább a zene független, nem lévén fogalmi művészet, nem kötődik sem a szóhoz, sem a gondolathoz. (Kivételesen igen: megzenésített vers, operává átdolgozott dráma esetén.) A zene befogadása más érzékelési képességet kíván (sok bottfüll, bár művelt könyvbarát létezik, viszont sok zenekedvelő is, aki ritkán olvas); mivel azonban a hallás fejleszthető, az iskolázás, a művelődés rendszerint megnyitja a zenére süket füleket, s ezért tétélezük fel, hogy a művelt ember zeneértő is. Jogosan: a sokoldalúan képzett ember fogalmához hozzátartozik a zenei befogadóképesség (zenét itt csak komoly zenét érve, a fiatalok táncdalrajongása életkori tünet, de nem zene-kultúra), és valóban, az élet egyik legnagyobb ajándékát veszti el az, akinek „nincs füle.”

Ma már — éppen ezért — a könyvtárak is elősegítik a zenei művelődést: hanglemezek, magnószalagok, kották, zenei könyvek seregével várják a látogatót. Nem fényűzés többé a zene, s ha kapcsolata az irodalommal nem is olyan egyszerű és közvetlen, mint a képzőművészeté, s kapcsolat mégis megvan. A zene ugyanis finomítja az érzelmeket, csiszol, javít, változtat legelőbb hallgatóján. (Nem mindegyiken: van, aki csak füllel hallgatja érzéki élvezettel, de a zene élménye nem jut el tudata mélyéig; ezért fordulhatott elő, hogy a náci koncentrációs táborparancsnokok között is akad zenekedvelő, vers és irodalomértő azonban soha!) Az igazi mély és átéli zenei befogadást viszont rokon a verselmény élvezetének képességével, hiszen a vers maga is zenei műfajnak mondható, amelynek hangszere a nyelv.

Így vezet el a könyv a művészetek birodalmába, hogy együtt kölcsönhatásban tegyék széppé és teljessé életünket, s formáljanak észrevétlenül bennünket, mert a szépség minden megnyilvánulása úgy hat ránk, ahogy a nagy osztrák költő, Rilke ezt kifejezte, mikor a klasszikus Apolló torzító szemlélt megérezte a szépség parancsát: „váltotasz meg élted!”

Bozóky Éva

„A kisipari zászúak túlyos társadalmi szit

A debreceni épült huszontéves újságok gyakran karcolónak. A bizonyára el is építmény annak mindenképpen. lesz — Mészáros és vegyeskereskedik meg a huszontéves mőgött, be és a Szív utca s hőkarcoló árnyé

Kicsinyke bo szemben vele az hőkarcoló alatt, vetkeztesen ar élélmiszertbolt, szerárúház...

— Hogyan él, dern környezetb

Mészáros Lajoly fogadják a gású, középkor alig hiszem, am 55 éves —, felagyzódjék meg, hogy él-e a bolt

Él, persze, hog mindjárt. Most alig, de ez a bő az üde tisztaság, fűszerek, a kávé mölcs, a zöldség

— Most tizen a környékre, e vettem át a tő meg a régi ház mint ezen az ol kor elkezdődtek bontották az építettem ide ez nyolc éve.

— A kis háza kör, a nagy háza így van?

— Valahogy sosem tűnt el. A van az utcán, i lomástól a Szob utca felé az üze hoz, s itt voltak az oldalon a ré radtak. Nekem most is megvan

— Talán még ja, hogy hányar — Körülbelül en lehetnek, al nak. Úgy is mo költik el minden pénzt.

— Mekkora o — Tavaly ma volt a forgalm — Jól hallotta — Igen! Más — Sok!

— Nézze, ké 60 ezer forint az — árukészlet érs én havonta készs forgatom. Tessé

— Van valam — Mindent a tes mutat egy f lehet adni a te egy évre, csak j a jegyeket én k az őszibarackot, mot, paprikát, minden raggel é ki vidékre, a t szoros értelmé

— A kiskere áru! A kiskere adata! Így javító nem azzal, ha eladóként vásár

Egyet kell ért — Hogyan let — Elhatározta tottam az ipart.

RIPORT árnyékában

„A kisiparosok és kiskereskedők és egyéb magánfoglalkozásúak túlnyomó része hasznos szerepet tölt be, munkájával társadalmi szükségletet elégít ki.”

(A XI. pártkongresszus anyagából)

A debreceni Nagyalomásnál épült huszonnégyemeletes házat az újságok gyakran emlegetik felhőkarcolónak. A mi viszonyaink közt bizonyára el is fogadható ez az építmény annak, az Alföldön meg mindenképpen. A bolt, amiről szó lesz — Mészáros Lajos élelmiszer- és vegyeskereskedése — ott húzódik meg a huszonnégyemeletes építmény mögött, bent az Erzsébet utca és a Szív utca sarkán. Tehát: a felhőkarcoló árnyékában.

Kicsinyke bolt a saroktelken, szemben vele az új bérházak. A felhőkarcoló alatt (mondjuk csak következetesen annak) hatalmas új élelmiszerbolt, hovatovább élelmiszerárúház...

— Hogyan él, s él-e ebben a modern környezetben ez az apró üzlet?

Mészáros Lajos enyhe kis mosolyal fogadja a kérdést, Friss mozgású, középkorú férfi — később alig hiszem, amikor mondja, hogy 55 éves —, felajánlja, hogy tessék, győződjek meg róla személyesen, hogy él-e a boltja.

Él, persze, hogy él...! Látszik az mindjárt. Most ugyan dél van, vevő alig, de ez a bőség a polcokon, és az üde tisztaság, s a tisztaságban a fűszerek, a kávé, a kenyér, a gyümölcs, a zöldség keveredő illata...

— Most tizenegy éve jöttem erre a környékre, egy kisöreg boltját vettem át a túloldalon, akkor itt még a régi házak álltak, olyanok, mint ezen az oldalon most is. Amikor elkezdődtek az építkezések, lebontották az én boltomat is, akkor építettem ide ezt a mostanit. Ennek nyolc éve.

— A kis házakkal eltűnt a vevőkör, a nagy házakkal visszatért...! Így van?

— Valahogy így. Bár a vevőkör sosem tűnt el. Átmenő forgalom is van az utcán, itt járnak el az állomástól a Szoboszlai út, a Nyugati utca felé az üzemekhez, vállalatokhoz, s itt voltak az építők, s itt ezen az oldalon a régi vevők, akik maradtak. Nekem régen is megvolt, most is megvan a törzsközönségem.

— Talán még a számukat is tudja, hogy hányan lehetnek.

— Körülbelül száz család. Ennyien lehetnek, akik nálam vásárolnak. Úgy is mondhatnám: akik itt költöttek el minden hónapban a koszt-pénzt.

— Mekkora összeg ez?

— Tavaly másfél millió forint volt a forgalmam!

— Jól hallottam? Másfél millió?

— Igen! Másfél millió!

— Sok!

— Nézze, kérem! Megközelítően 60 ezer forint az árualapom, vagyis az árukészlet értéke. Ezt az összeget én havonta kétszer-háromszor megforgatom. Tessék kiszámítani!

— Van valami kereskedői elve?

— Mindent a vevőért! — A boltos mutat egy füzetet. — Nálam lehet adni a tejtalványokat akár egy évre, csak jön az illető a tejért, a jegyeket én kezelem. — Mutatja az őszibarackot, körtét, paradicsomot, paprikát, zöldséget. — Ezért minden reggel én megyek, kocsival, ki vidékre, a termelőkhöz. A szó szoros értelmében: felhozom az árut! A kiskereskedőnek ez a feladata! Így javítom a város ellátását, nem azzal, ha a piacon viszonteladóként vásárlók.

Egyet kell érteni!

— Hogyan lett kiskereskedő?

— Elhatároztam magam, és kiváltottam az ipart. Én már gyerekkor-

omban is kereskedő szerettem volna lenni. Kereskedőtanonc is voltam, a Csapó utca végén, ahol legutóbb a Szőlőskert vendéglő volt, míg le nem bontották! Arról álmodtam, hogy majd boltot nyitok, de ahhoz tőke kellett volna, ez meg nem volt, úgyhogy szakmát tanultam, műszaki ember lettem. Legutóbb a Göcsben dolgoztam. Csak 1957-ben lettem kereskedő, 37 éves koromban.

— A kapitalista világban nem lehetett magánkereskedő, a szocialista viszonyok között igen! Ellentmondásnak látszik!

— De csak látszik! Valójában nincs ellentmondás. Volt négyezer forint készpénzem, és felvettem tizenötezer forint OTP-hitelt. Ennyivel indultam, s ez elég volt az induláshoz. A Gyöngyösi utcában, a saját házámban volt az üzlet. Lassan, lépésről lépésre haladtam; előbb nehezebb volt, aztán mind könnyebb...

— Nem félt, hogy belebukik a vállalkozásba?

— Hamar rájöttem, hogy ma nem bukhat meg kereskedő. Ez is a szocialista viszonyokból következik. Vásárló van, minden árun megvan a tisztaság, csak dolgozni kell, hangsúlyozom: tisztességesen.

— Mit gondol, meddig marad meg a boltja a felhőkarcoló árnyékában?

— Körülbelül öt évet jósolnak még a tanácsnál. Akkor elkezdődik itt is a bontás!

— És akkor?

— Nyugdíjba megyek. Most már nekünk is van rendes nyugdíjunk.

Mészáros Lajos negyedik éve a KISOSZ Hajdú-Bihar megyei elnöke; boltja falán, bekeretézve, ott az aranyjelvényes kitüntetésről szóló oklevél.

— Ezt miért kapta?

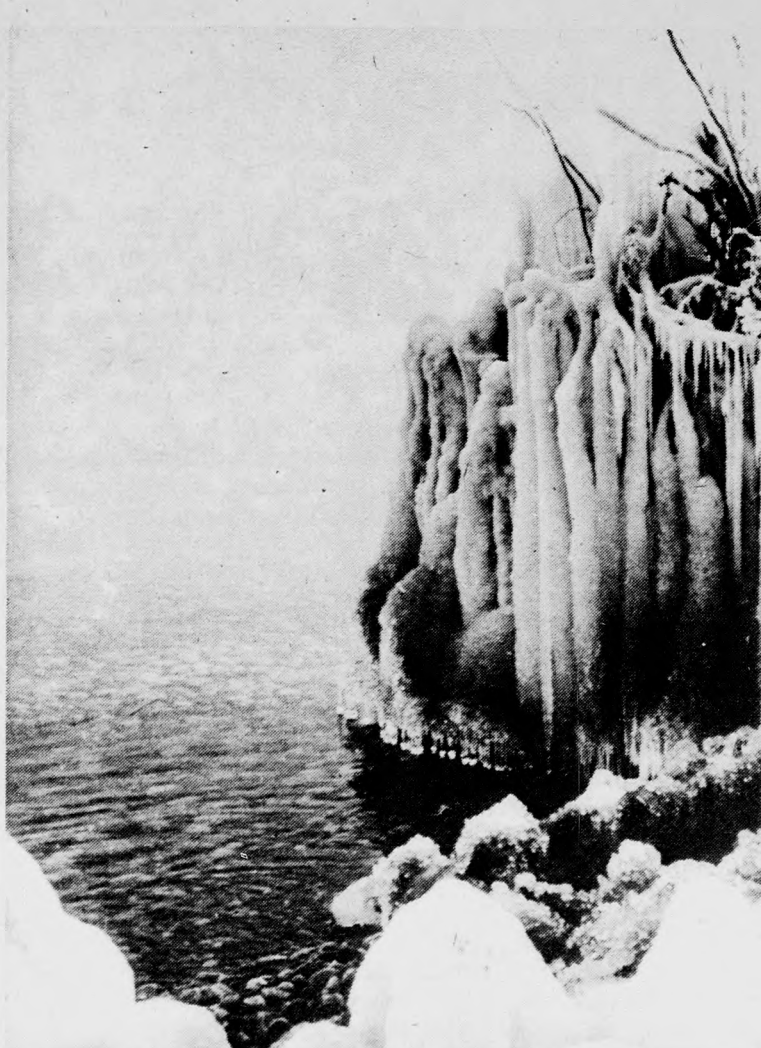
— A szervezeti munkámért — mondja egyszerűen. — A kiskereskedő, a maszek, nem magánember, mint ahogyan sokan gondolják. Igyekezniük kell, és igyekezniük is, hogy mi is egységesen, szervezeten lépünk fel mindenütt, ahol „szükség van rá. Mint, mondjuk, egy üzem dolgozóit. Annak idején vietnami-akciót szerveztünk; tavaly, például, segítettünk a betakarításban, kimentünk egy tsz-be almát szedni; hozzájárultunk a debreceni sportcsarnok építéséhez...

Tesszük, ami a kötelességünk, s ami az erőnkől telik...

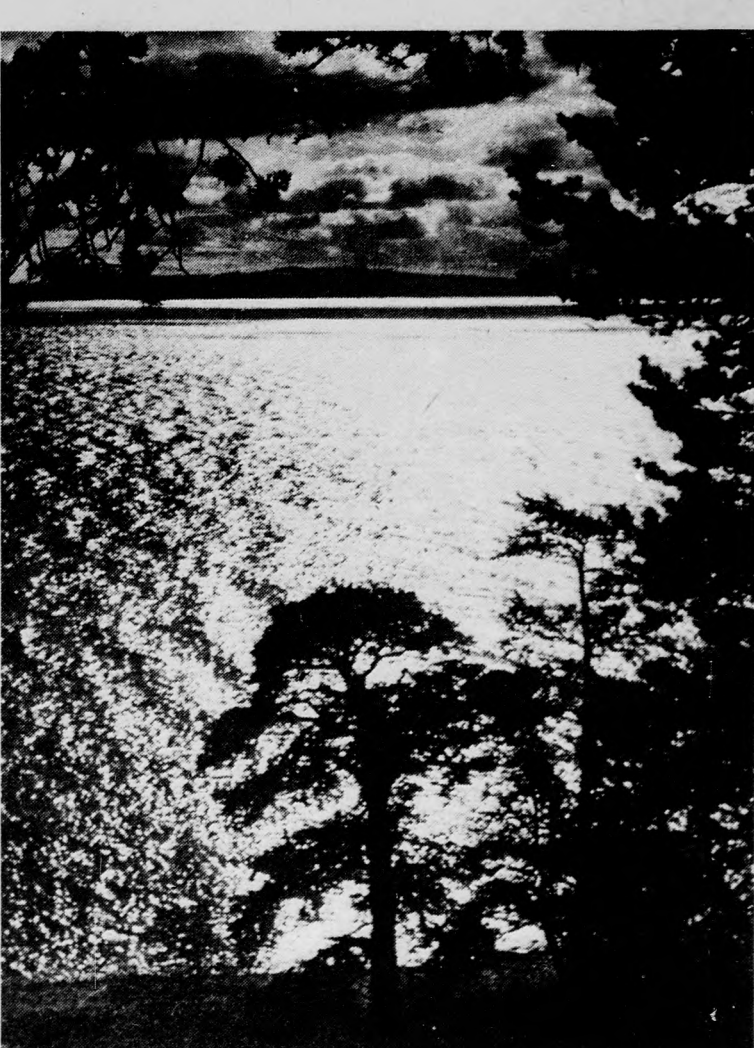
Jön a délutáni forgalom, búcsúzzunk hát el itt a kicsi bolttól.

D. Kiss János

Mikus Sándor: TÁNCOLÓ LÁNYKÁK

A Bajkál-tó télen

Alkonyat a Bajkál-tavon

Szibéria gyöngyszeme: a Bajkál-tó

A régi orosz népdalok, népmesék is gyakran foglalkoznak a Föld legmélyebb tavával, a Bajkál-tóval. Hatalmas kiterjedésű 31 500 négyzetkilométer vízfelületével tengernek is beillene. Mélysége eléri az 1940 métert. Valóságos geológiai misztérium, hogyan keletkezett ez a hatalmas édesvízgyűjtő medence.

A Bajkál-tó északkeleti partján fekszik a Barguzin természetvédelmi rezervátum. Lenyűgöző szépségű a táj ezen a vidéken, bár az időjárás kissé zord, különösen októbertől december végéig, amikor az északnyugati szelek süvöltenek a hegyek felől. A szélviharok leveleket és sötét felhőket sodornak. Néha korán beáll itt a tél és ősszel a tó partján a széljárás jégbarlangokat képez. A barlangokra ráesik a hó és ezek a különös képződmények sokszor májusig megmaradnak.

Prémvadászok földje

Hosszú időn keresztül lakatlan vidék, afféle szűz terület volt a Bajkál-tónak ez a partszakasza. Száz évvel ezelőtt jelentek meg itt az első orosz prémvadászok. Nem izgatta őket a zord időjárás, annál inkább egy erdei állat, amelynek prémje a szó szoros értelmében „királyi prém” volt. Orosz régensek, cári nagyurak, földbírtokosok kedvelt prémje a cobolybunda.

A coboly három évszázaddal ezelőtt Finnországban, Olaszország európai és ázsiai területein még gyakorta előfordult. Időközben fokozatosan kipusztították prémje miatt, de a Bajkál-tó lakatlan partvidékén a múlt században még szapora állat volt. A coboly valamivel kisebb mint az európai nyuszt, viszonylag hosszú szőre, puha, selymes fényű gerezniája miatt jóval értékesebb a nyuszténál. Egyszóval az orosz traperek a múlt század hetvenes éveiben kezdték el vadászni a cobolyt a Bajkál-tó partján, többek között a mai Barguzin rezervátum területén. A cári rendszer bukásakor már csak 20—30 coboly maradt Baringuez erdeiben. A szovjet hatalom idején azután gondos szaporítási és védelmi intézkedések következtében ismét feltámasztották ezt a kipusztulásra ítélt állatot. 1934-ben már 4—500 volt a számuk a Barguzin rezervátumban, napjainkban már annyira elszaporodtak, hogy a rezervátumon kívül a szovjet hatóságok megengedték a coboly rendszeres vadászatát. (A rezervátum területén védelem alatt áll.) A zoológusok is szükségesnek tartják a coboly megtizedelését a rezervátum környékén. Évtizedeken keresztül megfigyelték ugyanis, hogy ez az állat nem tűri meg a rácsáló-

konkurrenciát és kíméletlenül elpusztítja rokonait, így a szibériai görényt és a hölgy menyétet.

A biológiai egyensúly fenntartása

A cobolynak viszonylag nagy életér kell, 1 coboly kb. 1 négyzetkilométer területet igényel. Így a Barguzin rezervátum 1300—2500 cobolyt tud csak eltartani. Ez a rácsáló egyébként az aljnövényzet ragadozója, falánk állat és bizony a rezervátumban kilopkodikja az etetőkből a más állatoknak szánt táplálékot. Különösen a diót kedveli. Nem veti meg azonban a törvényes zsákmányt sem, a mezei egeret és a mókust is pusztítja. A coboly túlszaporodása tehát a biológiai egyensúly felbomlásához vezethet. Ennek az egyensúlyi helyzetnek a fenntartására a szovjet zoológusok, biológusok nagy gondot fordítanak.

A rezervátum területén a barnamedve is védelem alatt áll, de erőfőnyve miatt nincs riválisa. Mivel a hústeltel nem veti meg, időnként elkap egy szarvast, vagy jávorszarvast és be is lakmározik belőlük. A kutatók rájöttek, hogy a jávorszarvas sem „bűntelen” állat. Az elmúlt évtizedek folyamán a rezervátum környékéről elszaporodott jávorszarvasok kirtúrták helyükből a szibériai szarvasokat. A réncordák messzibb tájakra vándoroltak el.

A Barguzin rezervátum területén 40 emlős-, 230 madár-, 4 hüllő-, 2 kétlélű- és mintegy 50 halfaj él. Erdesek lenne tudni, hogyan került ide például a borjúfóka, amelynek legközelebbi rokonai sokezer kilométerre élnek a Jeges-tengerben. A kutatók feltételezik, hogy valamelyik jégkorszakban, talán százezer évvel ezelőtt, úszott ide feltehetően a Léna folyón, amely nem messze ered a Bajkál-tótól és lehet, hogy valamikor összeköttetésben állt a tóval.

A Bajkál-tó napsütésben

A Szovjet Tudományos Akadémia szibériai szekciója az elmúlt évtizedben 120 kutatási témát írt ki a rezervátumban dolgozó kutatók számára. Ezeket be is fejezték. A témák nemcsak az állattant érintik, de más területeket is (botanika, zoogeográfia, geomorfológia stb.) felölelnek.

A Bajkál-tó vidékének fejlesztése

A tudományos kutatók központja a rezervátum területén a Davcsa nevű kis település, ahol 15 kényelmes faház, klubhelyiség, fürdő, laboratóriumok szolgálják kényelmüket. Közlekedés csak helikopteren lehetséges. Nincsenek elvágva a külvilágtól a vasúthíány ellenére nem. A Barguzin rezervátumba évente érkeznek a kutatók a Szovjetunió különböző területeiről, sok esetben külföldről is.

A Bajkál-tó azonban nemcsak a tudományos kutatás és a természetvédelem szempontjából jelent fontos helyet ebben a nagy kiterjedésű országban. Napjainkban a rezervátumon kívül, a Bajkál-tó északkeleti partján nemzeti parkot fejlesztenek. A tervek szerint a Szovjetunió egyik legnagyobb turisztikai és klimatológiai centrumát építik ki, és igyekeznek kiaknázni a jövőben a Bajkál-tó erőforrásait. További kutató centrumok építése mellett szanatóriumokat, moteleket, camping-táborokat létesítenek a tó partján.

A pihenni, üdülni, a természet szépségeiben gyönyörködni vágyókat is várni fogja a jövőben a Bajkál-tó, Szibéria gyöngyszeme. Igaz, hogy néha süvölt itt a szél, de viszonylag magas a napsütéses órák száma nemcsak nyáron, de tavasszal és ősszel is, a levegő kristálytiszt, a színek és a fények pedig oly szépek, hogy aki évtizedek óta itt él, az nem cserélné fel más vidékkel.

Művészi értékek a Köztemetőben

2. Épületdíszítő művészet

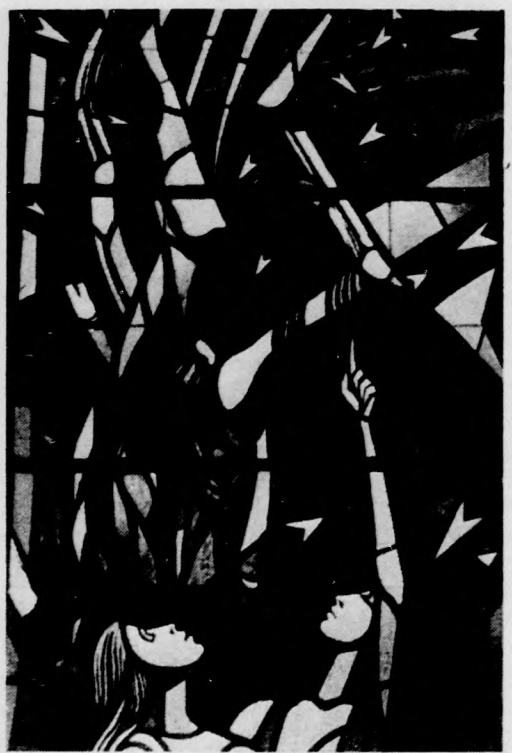
1932-ben adták át rendeltetésének a Köztemetőben levő Krematóriumot, amely Borsos József főműve. Az építkezéssel együtt járt a Nagyerdő e részének egységes kialakítása, a Köztemető területének rendezése. A csónakázótótot vezető, nyárfák szegélyezte sugárút, a díszes kőkerítés és a bejárat gazdagabb, vasrácsos kiképzése, a medence tervezése, mind-mind egységes elv szerint történt. Ezzel az építészeti mentalitással Borsos József a szecesszió nagy művészeivel rokonítható. A kert tervezője, Pohl Ferenc megértette a főtervező elveit, s közös munkájuk eredményeként egy olyan természeti-építészeti egységet jött létre, amely magas szinten előkészítette a társalmi munkájának színhelyét.

A Krematórium árkádjai alatt Toroczkai Oswald két pozitív és két negatív sgraffitóját fogadja a látogatót. A háromszögletes kiképzett kompozíciókat virággirland, régi, faragott fejdísz, és különféle embéletikus ábrák (az ún. „Attila-kincs”, szív stb.) töltik ki. Toroczkai a téglafalra kaparta vissza ezt a négy művet, így természetesen csak két szint (téglavöröset és homokszínt) alkalmazott, mértékartó alkotásokat hozott létre.

Belépve a díszterembe, Kovács János három, ablakokkal és freskókkal díszített fala fogadja a nézőt. A freskók témája: a sírnál, koporsónál megrendülő emberek ábrázolása. Népviseletben megjelenített alakjai környezetünket idézik fel, a ma emberének idegen, túlzottan elbeszélő jelleggel. Jobban sikerült húsz üvegablak, közülük jobbra és balra 5-5. képeken kétszer 5 nyert elhelyezést. A színes, mélytűző ablakkompozíciók lendületesek, az élet szépségét, színességét állítják a halállal szembe.

E teremtől jobbra, a II-es ravatalozóban Haranghy Jenő műveivel találkozunk. Secsóján Attila temetését ábrázolja, megjeleníti a koporsót körbevevő asszonyokat, színes öltözötű gyerekeket, vezérket,

Duray Tibor egyik üvegmozaikja (Fotó: Fekete Gáborné)

a pompás paripákat. A lendületesen komponált, színes művet a szecesszió vonalvezetése foglalja össze. Minden burjánzik, mozog ezen a képen, amelynek középső részén, ormán egy kerek üvegablakban „Attila kincse” jelenik meg. Kétoldalt üvegablakok kapcsolódnak a secco tematikájához.

Összesen 18 ablakban gyönyörködhetünk, amely hármashármast tartalmaznak alkotó egységes kompozíciókat. Egy hármast kétféleképpen látunk, középen temetőszelvényeket látunk kopjafával, csillagos égbolttal. Minden ablak befelé, a kőfal, a secco felé tekint, legyen az temetésre virággal menő lányalak, kürtöt fújó vitéz, fehér lovat vezető harcos, vagy áldást osztó főpap. Haranghy teljes egységben tervezte meg e ravatalozó díszét. Nemcsak témában, de színhatásban, dekoratív vonalvezetésben is összehangolta a secsó és az ablakokat. Szerencsére secsója jól bírta az eltelte negyven év, nem úgy, mint pl. az előbb említett, Kovács alkotta freskók.

Az épület hátsó oldalán levő kis ravatalozót B. Kokas Klára két nagyobb és három kisebb üvegablak díszíti. A két meglehetősen nagy felülettel nem tudott megbirkózni, kompozíciója erőtlensége, színei nyers, darabosak.

Jelenleg használaton kívül van a baloldali ravatalozó, s így csak nagy ritkán láthatók Holló László művei. 18 téglányi alakú és egy kerek, nagy üvegablak, valamint nagyvonalú freskója több figyelmet érdemelne! Freskóján 3-3 erőteljes alakba sűrítette a gyász, a kegyelet érzéseit, a mű azonban elsősorban az előkérők szőlő, a halált legyőző életéről, a folytonosságról.

Fokozottan érvényesül mindez üvegmozaikjain: a 3-3 ablakból álló egységek közepén figura, két oldalán különleges madáralakok, virágdíszek láthatók. Emberalakjai első látásra mandorlában megjelenített Krisztus-testeknek tűnnek, jobban megnézve keleti istenségek figuráit ismerhetjük fel bennük. A hallatlanul színes, szecessziósan fogalmazott üvegmozaikok az élet szeretetét, a világ buja, érzékeny részleteit idézik fel.

Elhagyva a Krematórium épületét, rövid sétával érjük el az 1966-67-ben felépített új urnacsarnokot. A tetővel fedett ajtónélküli kolumbárium 3000 fülke befogadására alkalmas, ebből kb. 300 a díszsírhely. Építész tervezője, Szabó János így vetette fel az épület eszméi rendeltetésével kapcsolatos problémát írásban: „Sikerült-e az építészek eljutni a kegyelet ünnepélyes érzés-világába és sikerült-e olyan hangulatot teremtenie, amely a szemlélőt kiragadja a köznapiságtól?” Szerintem nem sikerült, s véleményem nem változtat az e tervre adott építészeti nívódíj sem. A kiemelt részt három, torony (kémény) alakú, ritmikusan növekvő, magasodó együttes adja az építmény Krematórium felé néző frontján. Ez az önmagában szellemes ötlet azonnal elveszíti jelentőségét, ha a társalmi művészet „használatosság” kérdése felől kö-

zelítjük meg. Ez a három rész adta ugyanis az üvegablakok számára alkalmas felületet, de egyben — a közeli vezetéstől — milyensége révén — el is vette. Az építés vagy nem tudott az ideszánt képzőművészeti alkotásról, vagy nem érezte feladatának az előkészítést. Belülről, az urnacsarnok középső részéről közeledve az ablakok felé, távolról feltűnnek annak részletei. Csak feltűnnek, mert a szűk és alacsony folyosón haladva alsó részüket látjuk, s közelítve, pár méter távolságról konstataljuk, hogy az első kubusban kb. 3, a másodikban 6 és az utolsóban kb. 9 méter magasságú, hatalmas üvegmozaik kompozíció helyezkedik el. A rálátás tehát nem biztosított belülről, így nemhogy praktikus célját nem teljesítheti az ablak (hogy fényt becsússzon s hihetetlenül sűrű környezetbe), de esztétikai rendeltetése (a gyönyörködtetés, vigasztalás) is hatástalan. Eldugottsága miatt piszkos és rendetlen az ablakok környéke, az állandó beázások elősegítik gyors tönkretelét. Holott az üvegmozaikok nemcsak Duray Tibor életművében, hanem a modern üvegmozaikban is jelentős alkotások, számottevő értékek, amelyeket nem eldugni, de mutogatni kellene! Duray az élet hihetetlen színességét, szépségét kívánta a halállal szembeállítani itt, az emberi élet végső állomásánál. Nem a halottaknak, hanem az életben maradóknak akart szólni: figyelmeztetni a halálra, de úgy, hogy felhívja a figyelmet az élet minél szebb, értelmesebb el-töltésére. „Memento mori” — mennyire másként is meg lehet ezt a gondolatot közelíteni, mint pl. a középkori művészek tették!

A debreceni üvegmozaikok összességében Duray eddigi, élet-halál kérdéseivel foglalkozó műveinek. Az első, legkisebb méretű ablak ravatalozó, gyertyafényben álló, gyászoló nőalakot jelenít meg. Mellette riasztó részletek jelennek meg a lángok között. Az épület rendeltetését hangsúlyozza a második kb. 6x2 méteres ablak is. A narancsok, vörösek hihetetlen intenzitással feszülnek e képtáblán a kéknek, fehéreknek. A lángok függőlegesen, törzserősen felcsapódnak, s metszik, elemézik, elemekre szedik a testet. Csak a homokóra jelent nyugalmat ebben az iszonyatos kavargásban, az „emlékezet áthatatlanságát” idézi a felső szörnyalakkal, a halál démonaival szemben. A harmadik mű a feloldást hozza: a halál mellett az új élet keletkezésére, a születésre utal. Gyermekek váró nő és férfi tekint az égre, az eltávozó múltat jelentő alakja mellett ők képviselik a jelent és hordozzák a jövőt. A világegyetem, a lét, az élet-halál kérdéseit, területeit fűrkézik, nyugodtságukat (s a hármast kompozíció feloldó lezárását) a hideg színekre hangolják is követi. Sajnálatos, hogy e három mű szétszakítva, s ilyen méltánytalan helyen nem fejtetheti ki igazi tartalmát. A temető az emberi megrendülés, az emlékezés színhelye. Becsüljük meg jobban azt az alkotást, amely ezeket az érzelmeiket magas szinten tolmácsolja!

Sz. Kürti Katalin

Hajdú-Bihar óvodatörténeti emlékeiből.

3. Egy debreceni szaklap

1870 januárjától szeptemberig Debrecen a magyar óvodapedagógia fontos állomáshelye volt. A város nyomdájában havonta itt készült az *Alapnevelők és Szülők Lapja*, az első rendszeresen megjelenő magyar óvodai szaklap.

Kiadója az *Alapnevelők Országos Egylete*, szerkesztője Szabó Endre, az *álmosdi óvoda vezetője*. Szabó először, — de nem utoljára a magyar sajtó történetében — bizonyította, hogy vidéken is lehet igényes szaktudományi lapot szerkeszteni. A lap nyolcadrés formátumú, számonként 3 ív terjedelmű. Külső esztétikus, borítója színe számonként változó. „Külső” munkatársaiként a kor legrangosabb szakemberei jelentek meg, Komjáthy György, Fábry János, Drucker József és mások személyében.

Fő rovatai a kisdidnevelés fontos és aktuális kérdéseivel folytatásokban foglalkoztak: így az óvodáskorú gyermek lelki sajátosságait, Fröbel nevelési elveit, a képviselőház elé kerülő kisdidnevelési törvényjavaslatot hosszabb lélegzetű értekezések tárgyalták. Nem egy esetben igen haladó megállapításokról olvashatunk:

Pl. Az óvoda iskolaelőkészítő funkcióját — melyet napjainkban

már senki sem vitat — a 4. számban Komjáthy György ma is helytálló módon értelmezte. Vagy Szabó Endre korszerű gyermekismeretere jellemzően a kisdidnevelési törvényjavaslatban hangsúlyozottan kifogásolta az imák és az olvasó óvodai tanítását. (Mint ismeretes 1945-ig rendszeres imatanítás folyt az óvodákban.)

A lap az elméleti értekezések mellett gyakorlati segítséget is adott olvasóinak; módszertani tanácsokat, gyermekverseket, meséket, játékleírásokat. Tájékoztatót nyújtott az óvodaügy bel- és külföldi eseményeiről.

Népszerűségét bizonyítja, hogy nagyon sok olvasóval levelezett, vitatémáihoz számtalan kisdidnevelő hozzászólt. A folyóiratról a későbbi szerkesztője, Peres Sándor is elismerte 1898-ban, hogy színvonala meghaladta a későbbi évfolyamokét. Mint országos lap, rendkívül kevés megyénkbeli adatot közöl. Ezek ismertetését forrásértékük miatt hasznosnak látom.

A 3. számból megtudjuk, hogy „Hajdú-Böszörményben is előmozdított a kisdidnevelés ügye egy táncvigalom által, mely 1870. február 10-én tartott meg. A bál csinos és élénk volt, s ugyanez alka-

lommal Kóvér Gábor úr 10 Ft-ot ajándékozott játékszerekre.” (Egy tanító évi jövedelme 1870-ben 300 Ft volt.)

A 4. szám Fodor Lajos böszörményi kisdidnevelő gyermekversét közli, mely később önálló verses kötetben is megjelent.

Az 5. számban olvashatjuk, hogy a Tiszavidéki Óvókör Debrecenben 1870. április 25-én tanácskozást tartott, ahol a kör jegyzője, Stahl Ede debreceni kisdidnevelőt választották meg.

A tanácskozás vendégei megismerhették a belvárosi óvodát, mely után az óvoda vezetője, Stahl Ede beszámolt nevelői eljárásairól. A résztvevők a belvárosi óvoda felszerelését igen hiányosnak találták. Ezt követően Fodor Sándor az ún. ispotályi óvoda vezetője jól kidolgozott értekezést olvasott fel, majd a kisdidnevelési törvényjavaslatához szöveget hozott. Az óvodaügy ekkori elismerését mutatja, hogy ezen a rendezvényen több helybeli tanító is részt vett.

A folyóirat 9 értékes szám után — Szabó Endre pesti igazgatói kinevezésével — megszűnt debreceni-álmosdi lenni.

Varga Gábor

A látszat

Nem is olyan bolondság ez a kocogás, amiről annyit szajkóznak a rádióban — gondolta Kerék Jakab és elhatározta, hogy minden este körbefutja a háztömböt. Két körrel kezd, aztán majd lassan emeli az adagot. Ötvenévesen, erősen megereszkedett pocakkal igazán tenni kell valamit az egészség érdekében!

Amikor első este lassú iramban kikanyarodott a belvárosi bérház kapuján, kis híján összeütközött Balázs Miskával, egyik hivatali kollégájával. Ez is mi a csodát tegereg most erre?

— Mi az, öregem? — torpant meg Balázs. — Majdnem feldöntöttél. Hová a fenébe rohansz?

— Rohantam? — csodálkozott Kerék. — No, nézd csak, észre se vettem. De tudod arról van szó, hogy... hogy elfogyott otthon a kenyér és a sietek, mielőtt bezárna az üzlet. Az asszony körömpörkölést csinált, és kenyér nélkül, hát...

— Ja, az más, de azért mégsem kéne így loholni. A mi korunkban már veszélyes ez a tempó. Lépj ki, de ne úgy, akár egy kamasz.

— Igazad van — törődött bele sóhajtván Kerék, majd gyorsan elköszönt a kollégától. Tempós, nagy léptekkel indult meg és csak azután váltott át futásra, amikor a másik már befordult a sarkon. De alig, hogy nekieredt, a távolban közeledni látta Szilánkainét, a ház egyik legpetykásabb lakóját, aki hosszú évek óta tartó özvegységét kizárólag csak mások megfigyelésének szentelte.

Remélem még nem látott meg — lassított ijedten Kerék —, arra igazán semmi szükség, hogy ez mindenfelé összefecsegen. A legenyhébb változat, ha csak azt terjesztené, hogy megbolondultam.

— Kezitscsokolom — emelte meg a kalapját —, hogy van, kedves asszonyom?

Negyedórát tartott, amíg Szilánkainé elsorolta, hogy van, és újabb negyedórát vett igénybe, ahogy ráérősen eltojogott a házig. Közben többször hátratekintett, mert azért gyanúsak találta Kerék lakótárs szívélyes érdeklődését. Nem emlékezett rá, mikor érdeklődött utoljára a hogyléte felől, és vajon most miért tehetné? E mögött lehet valami, itt valami lapang, de az összes lehetséges kombinációk kiértékelését otthonra tartogatta. Érezte, hogy ennek a rejtélynek a kibogozása teafőzés-től lefekvésig fog tartani és már előre örült, hogy hasznosan töltheti el az estét.

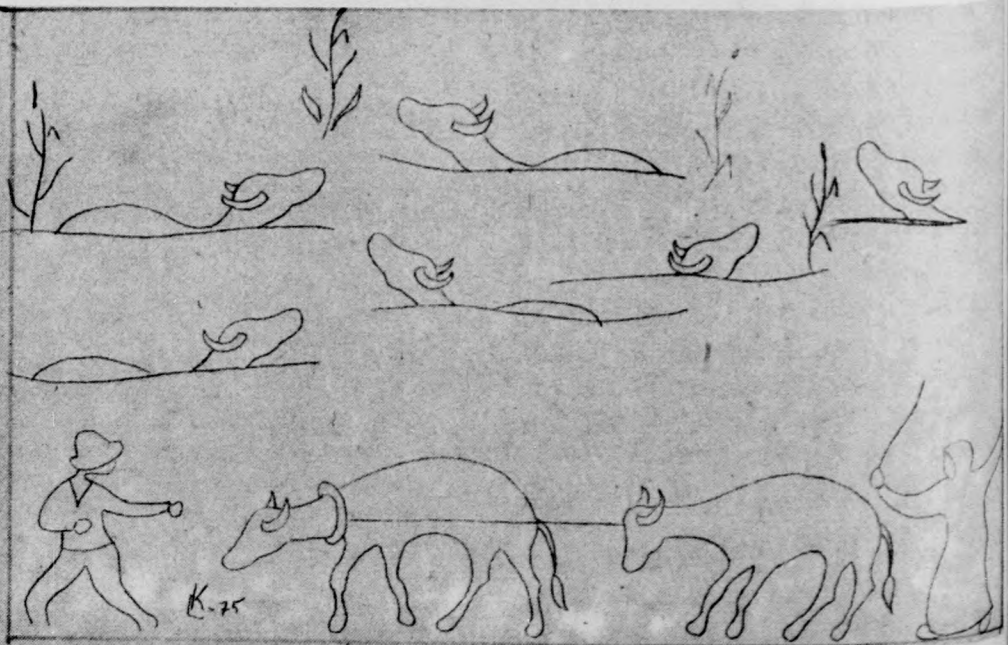
— Na, végre — dobta el a második cigarettavéget Kerék, és hát fordított a virágüzlet kirakatának, amit Szilánkainé eltűnéséig nézegetett. — De most aztán rajta!

Csak az elhatározásig jutott, mert az újabb nekiiramodás előtt még idejében észrevette a sarki henteset, aki éppen most húzta le a rolót, és a szemközti fodrászüzlet ajtajában is kint állt a csinos szöke fodrászlány.

Ezek előtt mégsem futhatok — döntötte el szomorúan —, mit gondolnának rólam? Ez a hentes mindig szívélyesen, kedvesen csomagolja be még a szalámvéget is, ezek után talán már meg sem ismerne. És az a csinos kis fodrászlány? Kinevetne, vagy legjobb esetben vicces mukinak, bevaló hapsinak léptetne elő és legközelebb kopaszra nyírna. Vagy csinálna egy helyre kis jófarkat a fejem búbján, amolyan törökösöt. Mit tehetnék? Várok.

Tóth-Máté Miklós

KISS LÁSZLÓ: A FEHÉR BIVALY IV. (intarziaterv)

Jean Gabriel

Gulyás

Szalai

AZ ÖRÖK TRISZTÁN

„Szerelm vitt kettőnket
egy halálba”
(Dante: A pokol V.)

„Nemes urak, a hajdani jó lantosok, Béroul,
Thomas,
Eilhart nagyúr s Gottfried mester regölték
e regét”
(Joseph Bédier)

Jean Gabriel Daragues illusztrációja

A középkori lovagregények közül, minden bizonnyal Trisztán és Izolda legendája a legismertebb. Nevük szimbólummá vált, történetüket többször feldolgozták, mint az antik tragédiákat. A kornwalli királyfi és az ír királylány szomorú szerelméből az utókor a minden előítéleten, emberi törvényen diadalmaskodó szenvedélyt, a reneszánsz fényére áhító középkori ember jóra és szépre való törekvését vélte kiolvasni. Megszerette a szép és fiatal hőseket, megcsodálta a racine-i lélekrajzot, megborzongott a bűnös szerelem végzeteserű bűnhődésén. De erről, csak erről szól-e Trisztán és Izolda halálos-szép meséje?

„Beszenyeztem kardomat, a lovagság
foltja vagyok.
Gyűlöllek! Te hoztad rám ezt a
káprázatot.”
(Illés Endre—Vas István: Trisztán)

A XII. század a trubadúrok, a goliárdok százada. A védelmi célokat szolgáló földesúri kastély udvarházzá, az öldöklő harc lovagi tornává változik. Lovagi kaland maga a keresztes hadjárat is, ahol Hölgyének, s önmagának szerezhet dicsőséget Roland késői utóda. A vak hit, a vazallus hűség háttérbe szorul, II. Henrik kortársai felfedezik az antikvitást, Vergiliust és Homéroszt olvasnak, a Loire partján kecses palotákat építenek, s Kelet minden kincsét felhalmozzák benne. E „középkori reneszánsz” embere szakít az eposzi névtelenséggel, kiválik a hősök tömegéből, s egyéni sikerre, egyéni dicsőségre vágyik. Az új életérzés, az udvari ideál legfőbb követelménye a bátorság, udvariasság, testi ápoltság, szellemesség, s főleg a mértéktartás. A trubadúr-szerelmeletben a nő elérhetetlen eszmény, csak férjes asszony lehet, szerelme erkölcsi érték. Lovagja nem sokban különbözik Don Quijotótól, csak epekedhet, „égi szerelme” ritkán teljesül. S bár a korai trubadúrok, majd Marie de France és Charles de Troyes műveiben nem is egy sikamlós részletet találunk, az udvari etika e házasságtörő szerelme párja merőben meglepő. Trisztán már nem Szent Bernát mértéktartó, szerény lovagja. Bár feláldozza magát a szerelem oltárán, lépten-nyomon megszegi az udvari élet szabályait. Akárcsak Izolda. Féltekenyek egymásra, a szerelem fizikai vágyat ébreszt bennük, csálnak és hazudoznak, mohóságuk minden mértéket felülmúl. Trisztán még a lovagi becsület normáit is megszegi; hátulról embert öl, s ami fő, feleségül szereti Izoldát. Holott az udvari etika csak házasságon kívül tudta, s akarta elképzelni a szerelmet! Meglepő a legenda vaskos realizmusa is. A király büntetésül leprások közé veti Izoldát, Gorneval, Trisztán szolgája a levágott ellenség fejével kedveskedik gazdájának, Orgin, a törpe, durván kommentálja Trisztán és Izolda kilesett szerelmi kettősét. Mintha valaki provokálni akarná az udvari játékba bódult feudalizmust.

„És te vagy a tör, aki a szívembe talált,
mert együtt ittuk az életet és a halált!”

Provokálni, persze csak óvatosan. Mert a középkori morál nehezen tűrte a hasonló tréfákat. A trubadúrok szabadon választott, diszkrét, félnék, s főleg titkos szerelmével még el-eljátszadott. De Trisztán és Izolda hús-vér szerelmét, házasságtörését eltaposta volna. Ezért kellett a mágikus-mitikus varázssítal. Megmentette tiszta hőseit a mocsoktól, s rögvést fel is oldozta őket. Mert nem az ital mágikus erejétől szereti vagy nem szereti egymást a két szerelmes. Más erő, más társadalmi kényszer egyesíti, illetve választja szét őket. S tragédiájuk éppen abban rejlik, hogy sem nyugodtan egyesülni, sem végleg szétszakadni nem tudnak. Szerelmük lehetetlen, s ugyanakkor lerombolhatatlan is. Úgy lüktet bennük, mint ereinkben a vér; megváltást csak a halál hozhat. A varázssítal a mű sarkalatos pontja, a középkori jokulátor ezzel akarja menteni hőseit. Nem véletlenül hagyja Cocteau Örök visszatérés című filmjében. Az ő szerelmeseit már nem az ital mágikus ereje irányítja, hanem az emberi szenvedély. A szenvedély, amelyben a magyar Trisztán szerzői, Illés Endre—Vas István nem nagyon bíznak. Az ő történetükben a már szerelmes Izolda orozva itatja meg a varázssítalal a még nem szerelmes Trisztánt.

Trisztán és Izolda hajóra szállása (XV. századi miniatúra)

„Testét, orcáját ki látja
és Izoldát meg nem szánja
mind gonosz az, mind galád.”
(Béroul)

A legenda szerelmeseit a középkor törvénye minden bizonnyal törvényen kívül helyezte. A mítoszteremtő jokulátor csak a szerelem mértékeltelen felmagyarázásával tudja megmenteni hőseit. Mégis a Trisztán regény minden sorában valóságos szerelem lüktet, szenvedélyük éppoly valóságos, mint amilyen megvalósíthatatlan. Trisztán és Izolda előtt három lehetőség áll: házasságtörés, szökés, elválás. A legenda nagysága abban rejlik, hogy hősei mind a három lehetőséget kipróbálják. S még akkor, még ezek sikertelensége után sem fogadják el koruk parancsoló törvényeit. A halált is hazugság, Fehérkezű Izolda hazugsága méri rájuk. Igaz, csak így, halottan lehetnek halhatatlanok.

Vinkó József

Gulyás Imre verse:

Antik kórus

és hegyre fel
és hegyre fel
és egyre fel
és egyre fel
és megneszel
és eb lehel
és vétkeszel
és elveszel
és élre él
és élve szel
és fel le fel
és szerre szer
és tél herél
és dér reszel
és vérezel
és vérezel

s hideget ormoz köréd a rossz fagy
gyöngy bárány voltál most kutya kos vagy
ó tudod az ég madara most hagy
nyádjából kivált egyedül roskadj
hej cudar ember egyedül roskadj

Szalai Csaba két verse:

A rögök

Bámulom — én mindig itt vagyok
a szántás ókori szoborünnepélyén,
a földet megnyitják a traktorok,
emberfejű rögök aludtak el a mélyén.

Morálnak most egymás után
meggyeszelek domborművei,
s a parlag őszi tárlatán
mindet zökkenés állítja ki.

Az első nagy hasítás hűvösén,
babusgató barázda jó ölen
mintha faragták volna őket,

goromba arcuk mégis él,
s a megpihenő barna főkét
majd porrá fújja fenn a szél.

Koldusfillér

Kamránkba jár egy borz veréb
az ónszemű esők seprűiből. Várom
Lesbia madarát — bár nekem Lesbiám
nincs. — A sóhunyó hideg kristályokat
szűl körme közt, amíg hajamba hull
puhán a téli tincs. Nyitva felejtett
ablakán koccintom gyűrűs ujjamat,
alig csodálkozok, hogy nem csodálkozom,
udvari tócsát tapsol fel a szél,
aztán az új, csiszolt filléreket
dobálhatom.

Cigarettafüst és párválasztás

Az első cigarettafüstöt titokban elszívó kisfiúk, vagy kislányok gyakran érzik magukat felnőttek. Egyes jól célzott cigaretta-reklámokban pedig bizonyos cigarettafajtákat minősítik „férfiasnak” minősítik. Elképzelhető, hogy vannak fiatal lányok, akik nehezen szívlelik saját lakásukban az áporodott cigarettafüstöt, a körmükön vagy a fogaikon nem szívesen látják a sárga nikotin foltokat, de a fiúknak valahogy megboccsájtnak, ha ruhájuk, körmeik, és leheletük cigarettafüsttel árukkodik. Ezért is tarthat számot különleges érdeklődésre az a vizsgálat, amit **Nyerges Pál** és **dr. Vértes László** folytatott a közelmúltban a párválasztással és a dohányzással kapcsolatban.

Elemezték 1975. április 7-ét követő tíz héten két napilapunk, a Magyar Nemzet és a Népszava házassági hirdetőit. Keresték, hogy hány ember esik szíve ezekben a dohányzástól, hány éves az, aki pozitívan vagy negatívan vélekedik a dohányzástól, milyen nemű, és mit vár a leendő házastársától.

Az összesen 2702 házassági hirdetés közül mindössze 5 hirdető fél akadt (életkoruk 44 és 54 év között), aki előre kijelentette magáról, hogy dohányzik, tehát nem veszi rossz néven leendő feleségé-

től, ha dohányzik, vagy legalább elvárja, hogy ezt a szokását ne vegyék rossz néven. Viszont nem kevesebb, mint 200 hirdető közölte, hogy nem dohányzik. Ebből joggal lehet következtetni arra, hogy leendő házastársától is hasonló magatartást vár el. 23-an egyenesen jellegű választották, hogy „dohányzó ne legyen”, „nem dohányzom” vagy „nem dohányzunk”, tehát nem dohányzó voltokra különös súlyt fektetnek.

A két szerző hivatkozik arra, hogy a „Négy évszak” házasság-kereső szolgálat, amely hazánkban házasságközvetítő intézményként működik, fontos kérdésként kezeli a leendő házastársak dohányzó vagy nem dohányzó voltát. Kérdőívükön nemcsak a dohányzás ténye szerepel, hanem az is, hogy a férjjet vagy feleséget keresők naponta hány cigarettát szívnak. Ugyanis a csak napi 5-6 cigarettát szívó, vagy az alkalmi dohányzó a dohányzást ellenző házastárs mellett könnyebben tud leszokni a cigarettáról, mint az, aki napi 20-30 cigarettát szív.

Kíváncsún tartják a kutatók még azt is, hogy a házasság előtti tanácsadáson is kerüljön terettkre a dohányzás kérdése. Ez a férj és feleség közös érdeke.

(Sz. A.)

Új technika a dohányzás ellen

Franciaországban új módszert az akupunktúrát — a tűszúrásos gyógy módot — alkalmazzák erős dohányosok leszoktatására. Két orvos kísérletezik, akik Hong-Kong-i morfinisták akupunkturális kezelése nyomán szereztek tapasztalataikat. Az erős dohányos fülébe kis nyílászókat vagy kapcsot helyeznek, amely érzéket és fáradtságot okoz ha rágyújt.

Az eljárás ideg-alapon nyugszik. A gerinc- és agyidegeket befolyásolja. Általában 4-6 hétig hagyják bent a szálát, utána kivesszük, de hatása nem szűnik meg. Az amerikaiak egyszerre kezelik a két fülét, a franciák először az egyik, majd később a másik fülébe helyezik a szálát, ha az első nem hatásos. A kezeltek véleménye szerint a szál fülébe helyezése nem fájdalmas, csak 2-3 napig szokatlán. Már egy óra múlva is jelentkezik jótékony hatása, és a cigaretta kellemetlenné válik a kezelt számára.

Persze — s ez sem mellékes — szükséges azonban az erős akarat is a cigarettáról való lemondáshoz.

CSALÁDI KÖR

A MESTERSZAKÁCS ajánlata

(MIHÁLY MÁRTON MESTERSZAKÁCS ÉS NAGY BÁLINT IFJÚ MESTERSZAKÁCS RECEPTJEIBŐL)

Fejtett bablevés: Hozzávalók: 30 dkg friss, fejtejt fehérbab, 3 dkg zsír, 3 dkg liszt, 3 dkg vöröshagyma, 1 gerezd fokhagyma, 1 gr piros paprika, 1 zellerlevél, 15 dkg vegyes zöldség, 2 dl tejföl, só, 30 dkg sertéscsont és füstölt disznólib.

A kifejtett babot jól megmossuk, majd csontlével feltesszük főni. Megsózzuk, egész fej hagymát, kevés zellerlevelet, vegyes zöldséget főzünk bele, amelyet tálalás előtt kivesszünk a levesből. Világosbarnára pirított, vágott hagymával, fokhagymával és piros paprikával ízesített rántással berántjuk, tejfelt keverünk bele és jól kiforraljuk. Szükség esetén tejsavas habarással is sürítettjük. Csipetkét főzünk bele.

Gulyásleves marhahússal: Egy kg marhahúst falatokba vágva 2 liter forró vízbe tesszük, sóval és 1 dkg őrölt borsal. Ha forr, lehabozzuk és 1 órai főzés után tesszük hozzá mindenféle zöldségből kockára vágva 1-1 darabot, vereshagymát, karalábét, zellert, petrezselyemgyökereket, sárgarépat, zöldborsót és ami éppen idegyez; kevés burgonyát is tegyünk hozzá. Ezeket mind puhára főzzük. Keményre gyűrt tésztából kevés csipetkét főzünk bele. Melegen tálaljuk.

Ujházy-tyúklevés: Hozzávalók: 1 kg tyúk, 30 dkg vegyes zöldség, 5 dkg hagyma, 1 gerezd fokhagyma, 3 dkg paradicsom, 10 szem egész bors, 20 dkg kekvirág, (karfiol) 5 dkg zöldborsó, 5 dkg friss gomba (vagy 1 dkg szárítva), 10 dkg kelkáposzta, megfelelő só (3 dkg). A tyúkot 4 negyedrésze vágjuk, mert így könnyebb felválni, mint főtt állapotban. Hideg vízben feltesszük és miután felforrt, leszedjük a habját. Megsózzuk, beletesszük a hagymát, fokhagymát, az egész borsot, gyömbért és paradicsomot.

Amikor a tyúk puhulni kezd, a felső rész zöldséget vékony metéltre vágva hozzáadjuk, a gombát szintén felvágjuk metéltre. A zöldborsót, ha friss borsó van, a zöldséggel együtt tesszük hozzá, ha konzerv van, azt a végén a rózsákra szedett karfiollal és a metéltre vágott kelkáposztával. Tálalásnál alulra tesszük a főtt tyúkot, tetejére a kizárólag házilag gyűrt, hajszállékony, finom, metélt tésztát, végül a levest a zöldséggel helyezzük a tálba.

Orosz zöldségleves: Hozzávalók: 20 dkg vegyes zöldség, 30 dkg darált borjú, vagy marhahús, só, törött bors, 1 egész tojás, 1 cs. petrezselyem, 6 dkg vöröshagyma, amelyet 2 dkg olajon megpirítunk, 1 fej salátát, 2 dl tejfelt, 1 keménytojást, 1 citrom és 10 dkg sertés-vagy marhamag.

Készítése: a megisztított zöldséget megmossuk és apró kockára vágjuk, majd a pirított vöröshagymával együtt 2 l vízzel feltesszük. Kevés sóval, törött borsal ízesítjük. A zöldséget lassú forrás közben puhára főzzük. Közben egy tálban elkészítjük a húsgombócokat. A húst legalább kétszer-háromszor átadáljuk az apróra vágott májjal, és főtt tojással együtt. Ügyeljünk, hogy darálás alatt a máj a hússal jól elkeveredjen. Egy egész tojást, sót, törött borsot, finom apróra vágott zöldségrezselmet adunk hozzá és jól kidolgozzuk. Vizes kézzel dió nagyságú gombócokat formálunk és a levesbe főzzük. A levesnek lassan, gyöngyözve szabad csak fornia.

A gombócokat lassú forrással 10-18 percig főzzük. Ezután finom metéltre vágott fejes salátát adunk a leveshez és ezzel együtt még egyszer felforraljuk. Tálaláskor kevés tejfellet és citromlével ízesítjük.

Szülföldünk

Hol lakott Maróthi György Debrecenben?

Julow Viktor Debrecen irodalmi emlékhelyei c. munkájában (L. Hajdú-Bihar műemlékei, irodalmi emlékhelyei stb., Debrecen 1972) Maróthi Györgynek két lakóhelyét is feltünteti (Csapó u. 11., Vörös Hadsereg u. 5.). Zoltai Lajos Főbírák, prédikátorok, professzorok és más jeles közéleti férfiak hazái c. tanulmányában (Déri Múzeum, Történelmi adattár, 192. sz.) viszont azt írja, hogy a Maróthi család 1713-15 között a Csapó u. 11. számú házban lakott, innen pedig a Czegléd (ma: Kossuth u.) 9. sz. házba költözött. A Vörös Hadsereg (régén: Piac) utcai lakásra magam sem találtam adatot. Mindenesetre: Maróthi professzor házassága (1738. június 11.) és első gyermekének születése (1740. nov. 10.) idején még a Czegléd utcában lakott (l. a debreceni ref. egyház házassági, születési anyakönyveit, ref. esperesi hivatal). Az említett épületek azonban szüleinek hazái, illetve lakásai voltak, s az utóbbiban az apa halála után az özvegy anyja mellett valamelyik kisebb gyermek is ott lakott. A Maróthi családban ugyanis négy gyermek volt, kettő Györgynél fiatalabb.

Az ifjú professzort azonban fizetéséhez tartozó parochialis lakás illette meg, s szaporodó munkája, növekedő családja is egyre szükségesebbé tette egy önálló lakás birtokbavételét. Illyennel azonban a városi tanács, mely akkor a kollégium „gazdája” s mint ilyen, anyagi ügyein nem rendelkezett. Hozzá kellett tehát látnia, hogy Maróthi számára megfelelő lakást szerezzen.

A tanács első idevágó intézkedésének nyomával a Protocolum Politicum stb. 1726-1741. évi kötetében találkozunk, a Senatus és Communitas 1740. január 29-én tartott együttes ülésének jegyzőkönyvében: „Professzor T. Maróthi György Úr requisitiójára determináltatott, Hogy T. Vtsei János Úr Szomszédságában a Templom felől lévő Puszta Parochialis fundoson építtessék ház, nem különben Cantor Szegedi Úr az hol most lakik építtessék meg jól, és a mellyiket a T. N. Tanács alkalmasabbnak fogja gondolni oda collocaltassék.” Ez a ház és telek azzal az egykori Péterfia (Ez az utca hajdan felnyúlt a mai Csapó utca elejéig) keleti oldalán lévő házsal és telekkel lehetett azonos, melyet a városi tanács 1744-ben vett meg professzori, illetve lelkesi lakásul. A 18. sz.-ban azonban többnyire a kántorok lakásaként szolgált. Zoltai Lajos Parochialis házak: lelkesi, professzori és kántori lakások c. ugyancsak kiadatlan tanulmányában (Déri Múzeum, Tört. adattár, 192. sz.) ezt a területet az ő korabeli Ferenc József utca 2. sz. ház telkével azonosította (56. l.). A „Cantor Szegedi Úr” lakása viszont, ugyancsak Zoltai szerint, a Vár utca, régebben Könyvnyomtatóköz, Péterfia felőli torkolatában le-

vő, az ő idejében a 11. számot viselő ház lehetett, amely 1729 óta „kántori szállásul” szolgált (57. l.). — A határozat végrehajtása azonban nyilván elhúzódott, mert Maróthi újabb kérésére a tanács „in Senatu et Communitate” 1740. április 3-án így határozott: „Tiszt. Professor Maróthi György Úr kívánságára, hogy ő kegyelmének, mint többi Tiszt[eleles] Urak[nek] a N. Városlak közönséges háza nintsen, béres szállásának projectaltott Ormos János és Belényesi Mária nevű árva házaik közzül valamelyik, a’ mellyik jobban tetszik, mind kettő Péterfiában.”

Nem egészen egy hónap múlva, a Senatus és Communitas május elsejei közös gyűlésének határozatában már vételről olvasunk: „A Péterfián lévő Ormos ház vétések Parochialis háznak Tiszt. Maróthi György Professor Úr számára.” Hogy a tanács milyen fontosnak tartotta az ügyet, az is mutatja, hogy az aznap ülésnek ez volt az egyetlen tárgya. A dolog azonban még így sem jutott nyugovóra, úgy látszik az eladó és vásárló nem tudtak megegyezni, mert június 20-án a Senatus újabb határozatot hoz: „Tiszteletes Professor Maróthi György Úr Számára Parochialis Háznak megvételére, rendelt a T. N. Tanács Hét Száz Vonás Forint(okat), mellyből minthogy a Cassában kevés a pénz, maga is Maróthi Úr anticipál költsön 100 Vonás Forintokat. Az idén pedig pro commoditate fog építtetni egy Museum” (A „Museum” itt dolgozószobát jelent). Hogy ez a vétel megvalósult, erre abból is lehet következtetni, hogy a jegyzőkönyvekben nem szerepel többé a kérdés. Egy a Hajdú-Bihar megyei Levéltárban ma is meglévő szerződés pedig elárulja a megvásárolt épület helyét is. Bár az iratban Maróthi neve nem fordul elő, de az időpont, a vásárlás célja s az épület további felhasználása mutatja, hogy csak az ifjú professzor számára vásárolt házról lehet szó. 1740. november 24-én ugyanis a tanács parochialis célokra készpénzen megveszi Csanádi János leányainak házat a Péterfiában 601 rhénus forintért.

Zoltai Lajos említett Parochialis házak című tanulmányában ezt az épületet a Kálvin tér egykori 10. sz. házával azonosította, melyben szerinte Budai Ezsaiás, Kerekes Ferenc, Géresi Kálmán lakott, az 1920-as években pedig Erdős József teológiai tanár és családja, előttük pedig nyilván egy egész sor professor, köztük Hatvani István, de a legelső lakója, mintegy három, három és fél évig Maróthi György volt. Itt született 1742 januárjában második gyermeke, akinek születési helyéül a Péterfia van bejegyezve a debreceni ref. egyház anyakönyvében, s ez van feltüntetve az ő halálozása helyéül is ugyanott 1744 októberében.

Tóth Béla

Nincs többé sárga folt

Az erős dohányosok ujjait, fogait sárga foltok tarkítják, s ez nem valami esztétikus látvány. Sokan azt hiszik, hogy a cigarettában lévő nikotin okozza ezt az elszíneződést, pedig nem annak, hanem az égés folyamán keletkező, és kiváló kátránytermékek „köszönhetjük” a sárga foltokat. Aki ad magára, kevés fáradtsággal, néhány egyszerű vegyszer segítségével eltávolíthatja a csúnya foltokat.

Oldjunk fel 2,5 gramm nátrium-szulfidot (Na₂S) 10 köbcentiméter desztillált vízben, majd adjunk hozzá 1-1,5 gramm konyhasót. Ezzel az oldattal eltávolíthatjuk a kézről a sárga foltokat.

Ha a fogról akarjuk eltüntetni a csúnya lerakódást, valamivel óvatosabban kell eljárunk. Tíz köbcentiméter 96 százalékos alkoholhoz keverjünk 1 gramm 10 százalékos sósavat. Ezzel az oldattal itassunk át egy kevéske csipeszbe fogott vattát, s ezzel dörzsöljük meg az elszíneződött felületű fogakat. Néhány perc elteltével vízzel jól öblítsük ki a szánkat, s fogkefével is dörzsöljük meg a fogainkat.

Az említett anyagok mindegyike beszerezhető a vegyszerboltokban vagy a gyógyszerárakban.

(Bláhó)

Kötött, kötött hátán...

Az „emeletes hatás” nemcsak a házak emeleteit jelzi, hanem új kifejezés a divatra, a több rétegű öltözködés új szakmegnevezése. Rajzainkon olvasóinknak néhány olyan összeállítást mutatunk be, amelyek egyrészt a megvlelt kötött holmik variálásához adnak tanácsot, másrészt ötleteket a vásárláshoz.

A modellek bármelyike kézikötéssel is elkészíthető.

Az 1. sz. modell: hosszú, bevarrott ujjú, medencecsontig érő, betétből kihajlonyakú pulóvert mutat be, amely alatt „Garbó-nyakú” vékonyabb pulóver viselhető. A csavart kötésű csúcsos sapkát maradék fonalakból, vagy a pulóverek színével összhangban levő fonalakból lehet megkötni.

2. sz. modell: Rövid kabátka, durva kötésű, vastag fonalból, érdekes ovális zsebmegoldással, teljesen magas nyakkal, amely, miután cipzáros csukású, kihajlik gallérként a kabátkára. A kámszanyakú pulóver láthatóvá válik alatta.

3. sz. modell: „V” kivágású, csíkos mintás mellény, igen csinos, ha sokféle színből készül. Alatta egyszerű jersey blúz. A derékon vékony bőrpánta helyezett picit kötött táskát látnak, amelyet hímzéssel vagy bőrdíszítéssel tehetünk érdekesebbé.

4. sz. modell: Hosszú, egyenes vonalú kardigán, olyan kötésmintával, amely két-három szín felhasználásával árnyalt hatást kelt. Gallér nélkül, két nagy rávarrott zsebbel készült. Az alatta levő ingpulóver hasonló a férfiak kedvelt viseletéhez.

5. sz. modell: Rövid ujjú, a kivágásból kihajtó gallérral tervezett csíkos és mintás jacquard pulóver. Alatta magasnyakú, hosszú ujjú, egyszerű pulóvert lehet hordani, miután a felső pulóver úgyis eléggé mintázott és több színű.

(Nádor Vera)

MATO DJURANEVICS

Öröm

(olaj)

A filatélia leg... rális jelentőség... gyűjtés, amely... hogy a bélyeg... legnagyobb ho... mondjuk el, m... teni az ilyen g... zal, hogy meg... kutatási, sport... bélyegeket, mé... teményünk.

A motívumgy... de egyenértékű... tikaira és a do... tikainak neve... ményt, amely... filatéliai doku... lyegzések, ben... pok, vagy leg... terv szeriqt, eg... gondolatot ill... sét rövid mag... meg kell világi... ségének is jele... matikus gyűjte... területekkel... vagy a törté... egyéb összefü... dával, ha híres... pét helyeztük... zünk olyan ké... az illetőkkel b... ményeket is m... ben növények... pelnek gyűjter... tethetjük élte... berekre gyakr... goybb gyűjtem... részterületeket... dolgozni, anélk... verzérgondolat... fontos szem e... tematikai gyű... előtt filatéliai... olyan elemeket... lyek postai ere... a hírközlés cél...

Pisti, m... iskolából... sen a tás... Szaporán... cipőbe bu... iparkodna... — Mily... utcasarko... tünik, m... röggel óta... nyefán túl... Akkor a... ni lép ki... kosárral, ... zökkent a... az elmúl... kórházból... gi ereje. I... előtt, és a... sikba pró... lassacska... le.

Kispajtás

MOTÍVUMGYŰJTÉS

A filatélia legnépszerűbb, s kulturális jelentőségű ága: a motívumgyűjtés, amelynek tulajdonítható, hogy a bélyeggyűjtés a világon a legnagyobb hobbi lett. Most azt mondjuk el, miképpen kell felépíteni az ilyen gyűjteményt, mert azaz, hogy megszerzünk például úrkutatási, sport, vagy állat ábrájú bélyegeket, még nincs értékes gyűjteményünk.

A motívumgyűjtés két különböző, de egyenértékű ágra oszlik: a tematikaira és a dokumentálóra. Tematikáinak nevezük azt a gyűjteményt, amely bélyegekkel és egyéb filatéliai dokumentumokkal (bélyegzések, benyomott bélyéglapok, vagy levelek stb.), bizonyos terv szerint, egy témát vagy vezérgondolatot illusztrál, sőt, felépítését rövid magyarázó szöveggel is meg kell világítani. A téma eredetiségének is jelentősége van. A jó tematikus gyűjtemény feltárja a más területekkel való kapcsolatokat, vagy a történelmi, gazdasági és egyéb összefüggéseket is. Így például, ha híres személyiségek arcképeit helyeztük albumunkba, szereztünk olyan bélyegeket is, amelyek az illetőkkel kapcsolatos fontos eseményeket is megörökítik. Amennyiben növények, vagy állatok szerepelnek gyűjteményünkben, feltűnethetjük életterületüket, vagy az emberekre gyakorolt hatásukat. Nagyobb gyűjtemény esetén az egyes részterületeket alaposan ki kell dolgozni, anélkül azonban, hogy a vezérgondolatól eltérnénk. Nagyon fontos szem előtt tartani, hogy a tematikai gyűjtemény mindenképp előtti filatéliai jellegű, ezért csak olyan elemeket tartalmazhat, amelyek postai eredetűek, amennyiben a hírközlés céljára szolgálnak.

A dokumentáló gyűjtemény bizonyos témakör, vagy motívum közös kibocsátási alkalmi bélyegeit és filatéliai objektumait tartalmazza, mégpedig tematikai, vagy időrendi, országok szerinti vagy más tetszőleges rendszerezés szerint. Alkalmassá kell lennie arra, hogy az időszakosan megismétlődő alkalmakkor kibocsátott bélyegeket összeszefogja. Ez vonatkozik például az ENSZ, a Vöröskereszt munkásságát ismertető, vagy sporteseményeket bemutató összeállításokra. A felépítés tagolása természetesen a témából adódik. A gyűjteményt olyan bevezetéssel kell ellátni, amelyből az egyes részek módszeres felépítése és terjedelme kitűnik. A filatéliai változatokra kiterjedő kutatásoknak is helyük van, épp így bélyegterveknek, próbanyomatoknak is. A tematikai gyűjteményben a témának, vagy a vezérgondolatnak a kifejezése, a dokumentáló gyűjteményben a filatéliai anyag előtérbe helyezése a döntő. Ezenkívül tartalmaznia kell olyan világos, rövid szövegeket, amelyek a dokumentáló gyűjtemény rendszerezését és sajátosságait is megvilágítják.

Mindkét kategóriánál ügyelni kell arra, hogy a nem filatéliai elemek alkalmazása tilos. A legfontosabb filatéliai elemek: bélyegek, postai bélyegzések, a motívumra, vagy témára vonatkozó bélyegekkel ellátott levelek, benyomott értékű lapok, vagy levelek, régi levelek. A gyűjteménynek tisztának, gondozottnak, egységes benyomást keltnének kell lennie. Egy lapon lehetőleg ne legyenek vegyesen használt és használatlan bélyegek. Hosszú szöveget kivételesen szerény rajz, vagy vázlat is helyettesíthet.

Hajdú Endre

Fenyőerdő

Fenyőerdőben sétáltunk egy vasárnap délután. Innen végül karácsonyfát, nem a boltból anyukám. Ez sokkal szebb, minden ága csoda pompás, csillogó, rálehelte kedves csókját erdőjáró Télapó. A nap ragyog, és odafügg az ég boltja csupa kék, erdő ölében szundikálnak nyuszik, rókák, őzikek. (Beküldte: Nemes Csaba, Debrecen.)

Mit tudsz az NDK-ról?

- Mi a neve NDK legnagyobb szigetének?
 - Poel
 - Rügen
 - Ummann
- Melyik az érchegyesség legmagasabb csúcsa?
 - Finchelberg
 - Kieferle
 - Pöhleberg
 - Erfurt
- Hol tartják a Nemzetközi Kertészeti Kiállítását?
 - Magdeburg
 - Leipzig
 - Erfurt
- Melyik városban áll Goethe és Schiller szobra?
 - Weimar
 - Berlin
 - Drezda
- Mi a neve az NDK-ban gyártott autónak?
 - Skoda
 - Trabant
 - Zastava
- Mi a neve az NDK légitársaságának?
 - Interflug
 - KLM
 - Lufthansa
- Hogy hívják NDK legnagyobb képtárát?
 - Nemzeti Galéria
 - Zwinger
 - Ermittás

(Beküldte: Dankó Anikó, Sáránd.)
Megfejtés: 2, 1, x, 1, x, 1, 1, 2

ÉDESAPÁM
(Beküldte: Szabó András, Debrecen-Bánk)

Árnyjátékok

Pisti piros almája

Pisti, ma nagyon siet haza az iskolából. Nem lóbázza ráérősen a táskáját, mint máskor. Szaporán szededegeti vadonatúj cipőbe bújtatott lábát. Hogyne iparkodna, otthon gombóc várja. — Milyen nehezen fogynak az utcasarkok, — gondolja —, úgy tűnik, mintha megnyúlt volna reggel óta. Végre ott, a gesztenyefán túl, feltűnik az ő házuk! Akkor az egyik házból Juli néni lép ki, krumplival púpozott kosárral, amit mindjárt le is zökkent a fal mellé. Juli néni az elmúlt napokban jött ki a kórházból, még nincs meg a régi ereje. Meg is áll a tele kosár előtt, és az egyik kezéből a másikba próbálgatja, így is csak lassacskán, toporogva indul vele.

Pisti látja mindezt, de lassít, hogy Juli néni haladjon csak túl az ő házuk előtt, akkor aztán uccu neki, behozza ezt a kis lemaradást. Egy hosszú percig csigatrápban lépked előre és úgy figyeli Juli néni küszködését. Azt is látja, hogy három-négy krumpli bukfencet vet a kosárból és gurul a fal mellett, mintha a saját lábán akarna hazaérni. A kosár megint a földre kerül és az a pár krumpli is abbahagyja a futást. Akkor Pisti gondol egyet és ott terem Juli néni mellett, köszön és így szól: — Tessék csak megfogni az én táskámat, az nem olyan nehéz. Pisti megmarkolja a kosár fülét és lódul vele. A nehézkedés

törvényét erősen érzi Pisti, mert az mindenáron a földre akarja húzni a kosarat, de a fiú most fülön fogja a nehézkedést is.

Otthon édesanyja már várta. Mikor meglátja a kipirult gyereket, megdöri a homlokát és úgy mondja közben: — Mással ne loholj ennyire! Egészen megizzadtál!

Pisti mosolyog és a tálból kizaklatkál gombócokat nézi.

Akkor lépked befelé Juli néni, és egy nagy piros alma van a kezében.

— Ezt Pistinek hoztam. Igazán olyan jó volt, hogy a kosár krumplit hazáig segítette.

Anyu erre megismogatja Pistit. Pisti szorgalmasan eszi a gombócot. Juli néni helyet foglal egy kis beszélgetésre. Az asztalon a piros almától, mind a három szívbe belefészkelődik egy kis piros öröm.

Láng Etelka

Élet és iskola

Beszél a gyerek

Az emberek évezredek óta csodálói annak a folyamatnak, hogy milyen könnyen jut birtokába a gyerek anyanyelvének. Az anyanyelv elsajátításának folyamatát minden korban vizsgálták — a kornak megfelelő tudományos felkészültséggel.

Sokáig megtagadták a gyermeknyelvtól, a gyermek nyelvi fejlődésétől az önálló vizsgálat jogát. A nyelvészeknek, de a pszichológusoknak is népes tábora vallotta azt a tételt, hogy a gyermek nyelvi fejlődése lényegében megismétli az emberiség nyelvi fejlődését. E tábor hívei a kétféle fejlődés azonoságáról szóló tételt elfogadva, azt hirdették és vallották, hogy az emberben egyfajta veleszületett hajlam, szándék van az emberi nyelv elsajátítására. E tanítás ellenlábcai azok a pszichológusok, nyelvészek, akik a gyermek nyelvi fejlődésében döntő tényezőnek a környezetet vallják. Egyes hirdetői egészen addig elmentek, hogy a gyerekek szinte semmiféle aktivitást nem tulajdonítottak a nyelv megszerzésében.

A gyermeknyelv mai búvárai az öröklött tényező és a környezeti hatások dinamikus egységének látják a nyelv elsajátítás folyamatát. A két tényező részarányát ma még nem tudjuk, de az összehasonlító lélektan, az állati viselkedés tudományos tanulmányozása a kommunikáció- és információelmélet egyfelől, más felől a különböző nemzetiségű gyermekek nyelvi fejlődésének összehasonlítása, az ún. neurolingvisztika mind mind értékes adalékokat szolgáltatnak a kérdés tisztázásához.

Joggal kérdezheti tőlünk az olvasó, hogy mi célt szolgálhat a gyermek nyelvi fejlődésének pontos ismerete, miért fontos ez. Vajon csak az „elméleti” nyelvészet hűz belőle hasznort, vagy mindennapiunk gyakorlatára is? Világos és cáfolhatatlan bizonyítékaink vannak arra, hogy a nyelv elsajátítása egyáltalán a kultúra elsajátítását is jelenti. Annak a kultúrának az elsajátítását, melyet a létező világnak nevezhetünk. Ha a gyerek nem kellő mértékben sajátítja el anyanyelvét, ez azt jelenti, hogy valóságismerete is csökken értékű. Az egyik jeles nyelvész leszögezi: mindenféle nevelési kudarc nyelvi kudarcra vezethető vissza. Nevelési kudarc hiányosságokat ért, hanem a valóság megismerését, ezen belül a társadalomba való beilleszkedést. Ez azt is jelenti, hogy a hátrányos helyzet tulajdonképpen a korai gyermekkorban alakul ki, melyen az iskola csak keserves munkával tud változtatni, és — feltehetőleg — ez az intézmény sem gyökeresen. És itt jutottunk el a dolog lényegéhez: az anyanyelv elsajátítása a szocializáció (társadalmiasulás) első, legfontosabb és döntő lépése.

A nyelv elsajátításának másik fontos mozzanata: a nyelv megtanulása révén a gyerek meghatározott műveletek elvégzésére is képes. Mit jelent például az, hogy a gyerek ismeri a melléknév fokozást (nagy- nagyobb, szép- szebb stb.)? Általánosítani tudja azt a műveletet, hogy „X nagyobb, mint Y”. Ez alkotja az alapját pl. annak, hogy „5 nagyobb, mint 3”. Ebből kitűnik, hogy a nyelv nemcsak a társadalmiasulás legfőbb eszköze, hanem művelési szinten csiráiban magában hordozza a legfontosabb „szaktudományos” elemeket is.

Nézzük meg röviden a nyelvfejlődés mikéntjét! A gyerek a világ jövetelét, ha nincs semmi kóros körülmény. kifejezett hangadás-sal jelzi. E hangadások pusztán fiziológiai jellegűek, kevés közül van még az igazi nyelvhez és beszédhez. Ellenben a beszéd fiziológiai megalapozottsága — hol észrevehetőbben, hol kevésbé észrevehető módon — mindig kísérfi fogja az embert beszéde során.

Az első életévben nyelvről nemigen beszélhetünk, e korszak „nyelvtét” a gagyogás, gügyögés jelenti. A leírások szerint a gagyogás időszakában a gyerek igen sok olyan hangot produkál, mely környezetében (anyanyelvében) nem fordul elő. Röviden azt mondhatjuk e korszak nyelvről:

még nem önmagában, hanem más jelzésekkel (a test mozgása stb.) szoros kapcsolatban van kifejező értéke, azaz a gyerek verbális és nem verbális jeladásai szoros egy- séget alkotnak.

Az első életév vége felé jelennek meg az első szavak. Ezek persze csak feltételesen nevezhetők szavaknak, a szakemberek szómondatoknak hívják ezeket. Ugyanis, amikor a gyerek azt mondja, hogy „mama” — ez megfelel annak a felnőtt nyelvi mondatnak: „Mama, adj vizet”. Persze lehet, hogy más esetben azt jelenti, hogy a mama elment. A gyermek közvetlen környezete képes nagy biztonsággal meghatározni, hogy egy és ugyanazon „szó” kiejtésakor mikor milyen csekélyes elvégzését, teljesítését, tárgy odaadását stb. kívánja a gyerek. Ez időszakban a gyerek nyelvhasználatát funkcionálisnak szokták nevezni, bár maga a funkcionális nyelv és nyelv későbbi használatára is mindvégig vonatkozik. Csak hogy míg a felnőtt a különböző nyelvi funkciókat (felhívás, a valóság ábrázolása stb.) ötvözni tudja egy mondaton belül, addig a gyerek gondosan elkülöníti e nyelvi funkciókat e korszakban.

Körülbelül két éves korban kezdenek a gyerekek kétfajta mondatokat ejteni. Ezek jóllehetik, hogy a kutya ugat, Pisti szép, de azt is „még vizet” ti. kérek vagy „könyv asztalon”, azaz a könyv az asztalon van, de ha azt mondja, hogy „apa autót”, az anyja megérti, hogy a gyerek apja eltávozását fejezte ki nyelviileg. A kétfajta mondatok korában egyre gyakrabban feltűnnek a nyelvtani viszonyító elemek (ragok, jelek), melyek megjelenési sorrendjében meghatározott rendet és sorrendet találnak. Elsőnek rendszerint a tárgyra utaló elem jelenik meg (a-t tárgyrag), majd a hely kifejezése válik nyelvtanilag helyessé (-ba, -be, -on, -ra, -re stb.). Megjelenik a -k többes jel stb. Három- négy éves kor körül 5-6 vagy még több szót is tartalmazó mondatokat hallhatunk a gyerektől, és már szinte valamennyi nyelvtani jellegzetességet jól ismer, ha olykor hiba is csúszik be az egyes elemek használatába. Azt mondtuk hiba, holott nem is annyira hibáról van szó, hanem inkább a nyelvi rendszer aktív, tevékeny, nem pedig passzív imitativ elsajátításáról. Ha a gyerek megtanulta, hogy „asztal-t = asztalt”, hajlandó a lappangóan benne lévő szabályt kiterjeszteni, így történhet meg aztán, hogy „lót-t = lótt” fog mondani, nem pedig „lovat”. A szavak jelentéskörének elsajátításában is önálló stratégiát dolgoz ki a gyerek, persze világos, hogy e „kidolgozás” nem tudatos. Az „elment” szóval jelölheti a gyereket, hogy valaki eltávozott, de azt is, hogy megállt a bűgöcsigája, vége a tévéadásnak, a kezében levő kenyérdarabot a földre dobta stb. E jelenségre a szakember azt mondja, hogy a gyerek átrendezi a szó jelentéstani struktúráját.

Nehéz meghatározni a nyelvi fejlődés lezárulásának pontos időpontját. A beszédnevelés és -tanítás szakemberei szerint a nyelvi fejlődés viszonylagos nyugvópontonra jut a serdülőkor táján, de végleges lezárulásáról nem beszélhetünk. Különösen nem tekinthetjük befejezettnek a beszédnevelést. A beszédnevelés a családban kezdődik, szinte már a születéstől kezdve. A fentebb leírtak alapján világos a család felelőssége a gyermek nyelvi fejlődésében. Mire ügyeljen a szülő a beszédnevelés kapcsán? Nem elegendő pusztán a kiejtés (selypítés, pöszeség stb.) gondos és türelmes javíthatása, fordítsunk figyelmet a szókincs gazdagságára is. Jó ha azt figyelemmel kísérjük, hogy „nyelvtani szempontból” jól beszél-e a gyerek. Jó ha tudjuk azt, hogy egyéni elmaradások lehetnek a nyelvfejlődésben, de súlyosabb vagy kevésbé súlyosabb esetben is érdemes (esetleg kötelező!) a szakember, a logopédus és pszichológus véleményét kikérni, tanácsait megfogadni. Sok esetben a korai logopédiai foglalkozások súlyosabb esetek kifejlődését akadályozhatják meg.

Dr. Lengyel Zsolt

